

2011

Zamówienia publiczne w wybranych państwach Unii Europejskiej

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOLECZNY

Zamówienia publiczne
w wybranych państwach
Unii Europejskiej

Zamówienia publiczne w wybranych państwach Unii Europejskiej

Publikacja opracowana w ramach projektu systemowego: „Nowe podejście do zamówień publicznych – szkolenia i doradztwo”, realizowanego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 2.1 „Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki”, Poddziałanie 2.1.3. „Wsparcie systemowe na rzecz zwiększania zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw”. Projekt jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Opracowanie:

dr Henryk Nowicki

dr Paweł Nowicki

Wydawca:

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83

00-834 Warszawa

www.parp.gov.pl

© Copyright by Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2011

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Publikacja bezpłatna

ISBN 978-83-7633-043-3

Wydanie I

Nakład 16 000 egz.

Przygotowanie do druku, druk i oprawa:

Agencja Reklamowo-Wydawnicza A. Grzegorzcyk

Słowo wstępne

Prezentujemy Państwu publikację *Zamówienia publiczne w wybranych państwach Unii Europejskiej*, która jest przewodnikiem po regulacjach i procedurach zamówień publicznych, przydatnym z punktu widzenia wykonawcy ubiegającego się o zamówienia publiczne.

Podmioty zainteresowane zamówieniami ogłaszanymi w innych państwach UE znajdą w nim wskazówki:

- gdzie szukać informacji o zamówieniach publicznych,
- jakie wymagania muszą spełniać wykonawcy,
- jakie dokumenty powinni przedstawić,
- jakie obowiązują procedury oceny ofert oraz
- procedury odwoławcze.

Rozwój systemu zamówień publicznych w krajach Unii Europejskiej i jego potencjał – wspólny rynek liczący około 500 mln konsumentów, powinien skłonić przedsiębiorców do poszukiwania możliwości oferowania polskich produktów i usług odbiorcom zagranicznym. Jednakże brak informacji o przepisach i obowiązujących procedurach może stanowić rzeczywistą barierę dla potencjalnych wykonawców. Mając na uwadze zapotrzebowanie na pozyskanie takiej wiedzy chcemy ułatwić, zwłaszcza małym i średnim przedsiębiorcom, poruszanie się po tym rynku.

Publikacja została przygotowana w ramach projektu systemowego Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości pn. „Nowe podejście do zamówień publicznych – szkolenia i doradztwo”, realizowanego w partnerstwie z Urzędem Zamówień Publicznych. Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działanie 2.1 „Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki”, Poddziałanie 2.1.3. „Wsparcie systemowe na rzecz zwiększania zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw”.

Założenia projektu wynikają z rekomendacji zawartych w dokumencie rządowym *„Nowe podejście do zamówień publicznych – zamówienia publiczne a małe i średnie przedsiębiorstwa, innowacje i zrównoważony rozwój”*, opracowany przez Ministerstwo Gospodarki i Urząd Zamówień Publicznych. Zwiększenie udziału polskich przedsiębiorców w procedurach przetargowych w krajach UE jest jednym z celów nowego podejścia. Wyrażam nadzieję, że zebrane w publikacji informacje okażą się przydatne w procesie ubiegania się o zamówienia publiczne. Zachęcam do lektury i poszukiwania możliwości, jaki stwarza rynek zamówień publicznych Unii Europejskiej.

Bożena Lublińska-Kasprzak
Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości

Spis treści

Wprowadzenie	7
Źródła prawa zamówień publicznych w Unii Europejskiej.....	9
GPA – Government Procurement Agreement.....	15
Wielkość i struktura rynku zamówień publicznych w Polsce i Unii Europejskiej	17
Branże dominujące w przetargach w Unii Europejskiej.....	21
Procedury zamówień publicznych w wybranych krajach Unii Europejskiej.....	23
AUSTRIA.....	23
BELGIA.....	28
CZECHY.....	33
DANIA.....	39
ESTONIA.....	42
FINLANDIA	46
FRANCJA.....	51
GRECJA.....	54
HISZPANIA	57
HOLANDIA	62
IRLANDIA.....	64
LITWA.....	69
LUKSEMBURG	73
ŁOTWA	76
NIEMCY.....	79
PORTUGALIA.....	82
SŁOWACJA.....	85
SŁOWENIA	89
SZWECJA.....	94
WĘGRY	97
WIELKA BRYTANIA.....	101
WŁOCHY	105

WPROWADZENIE

Funkcjonowanie Unii Europejskiej obwarowane jest wieloma aktami prawnymi oraz dotyczy wielu dziedzin i obszarów. Jedną z takich sfer, poddanych szczególnym regulacjom prawnym, jest rynek zamówień publicznych. Wielkość tego rynku oraz jego wpływ i ścisłe związanie ze wspólnym rynkiem Unii Europejskiej czynią go bardzo istotnym elementem kształtującym sytuację prawną i gospodarczą jego uczestników, jakimi są, z jednej strony zamawiający (podmioty zobowiązane do stosowania określonych procedur w zakresie zamówień publicznych), z drugiej zaś strony wykonawcy, którymi najczęściej są przedsiębiorcy (szczególnie nas interesujący mali i średni, zwani dalej „MŚP”). Realizacja zamówień publicznych w Unii Europejskiej może służyć i służy wykonywaniu różnych polityk oraz spełnia przyjęte priorytety polityczne, gospodarcze, a także społeczne.

Dokonując analizy tego rynku musimy również brać pod uwagę jego zróżnicowanie „wewnętrzne”, uwzględniające wielkość tego rynku wraz z jego strukturą obejmującą poszczególne branże, w tym branże dominujące. Ważnym aspektem rynku zamówień publicznych funkcjonującego na obszarze Unii Europejskiej jest problem tzw. transgraniczności zamówień, określanego wielkością udziału w poszczególnych rynkach krajowych zamówień publicznych wykonawców z innych państw. Z punktu widzenia krajowego (np. polskiego) ważnym aspektem rynku zamówień publicznych będzie wielkość oraz ilość zamówień publicznych udzielanych wykonawcom zagranicznym, równie ważnym będzie udział polskich wykonawców w rynkach zamówień publicznych innych państw.

Podstawowymi zasadami kształtującymi rynek zamówień publicznych są: przejrzystość, konkurencyjność, otwartość, niedyskryminacyjność, transparentność i jawność procedur, wzajemne uznawanie kwalifikacji. Wiele państw członkowskich UE wskazuje również na inne zasady, takie jak: gospodarność, racjonalność wydatków, etc. Zasady te często dzieli wąska granica od celów procedury przetargowej, jakim jest otrzymanie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie dla zamawiającego, a więc niekoniecznie oferty z najniższą ceną, a raczej w zgodzie z zasadą *best value for money*.

Realizowane procedury, z ich otwartością na wspólny rynek UE, mają służyć lepszemu i bardziej efektywnemu wykorzystaniu środków publicznych, które są podstawowym źródłem finansowania zamówień. Ważnym aspektem w dyskusji o racjonalnym wydatkowaniu środków w ramach zamówień publicznych jest również analiza osiągniętych efektów i korzyści w ramach zamówień publicznych, w zestawieniu z kosztami poniesionymi na ich realizację. Temu celowi mają służyć wprowadzane kolejne zmiany prawa odnoszące się do realizowanych procedur udzielania zamówień publicznych. Racjonalizowaniu rynku zamówień publicznych służą również jego analizy wykonywane przez i dla właściwych instytucji UE. Ważną częścią debaty europejskiej o przyszłości i kierunkach zmian prawa zamówień publicznych uwzględniającego potrzeby środowiskowe są tzw. „zielone zamówienia”. Reformowanie zamówień publicznych w UE będzie również służyło zrównoważonemu rozwojowi oraz innowacyjności. Wprowadzane zmiany regulacji zamówień publicznych mają umacniać i zwiększać zaangażowanie MŚP we wspólnym rynku zamówień, poprzez upraszczanie procedur zwiększających dostępność tej grupy wykonawców. Podstawowym dokumentem określającym kierunki pożądanych i oczekiwanych zmian prawodawczych jest Zielona Księga w sprawie modernizacji polityki UE w dziedzinie zamówień publicznych w kierunku zwiększenia skuteczności europejskiego rynku zamówień. Na uwagę zasługuje również, szczególnie w odniesieniu do zamówień o wyższej wartości, należyte zarządzanie procesami (procedurami) udzielania zamówień publicznych. Przyjmuje się również, że modernizacja wprowadzająca uproszczenie i uelastycznienie procedur udzielania zamówień publicznych może zapewnić łatwiejszy dostęp do zamówień publicznych przez przedsiębiorców, w tym głównie przez MŚP. Przyjęty harmonogram działań modernizujących przepisy w tym zakresie zakłada przygotowanie wniosku legislacyjnego Komisji do końca 2011 roku, natomiast samo wprowadzenie nowych przepisów do prawa UE ma nastąpić w 2012 roku.

Źródła prawa zamówień publicznych w Unii Europejskiej

Katalog źródeł prawa zamówień publicznych w Unii Europejskiej możemy analizować dwojako: z perspektywy supranacjonalnej (ponadnarodowej) oraz z perspektywy krajowej (poszczególnych państw członkowskich Unii Europejskiej). Jeśli weźmiemy pod uwagę perspektywę ponadnarodową, to jako źródła prawa zamówień publicznych musimy wskazać: Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz grupę tzw. dyrektyw zamówieniowych, do których zaliczamy:

- 1) dyrektywę 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi (tzw. dyrektywa klasyczna),
- 2) dyrektywę 2004/17/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 31 marca 2004 r. koordynującą procedury udzielania zamówień przez podmioty działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych (tzw. dyrektywa sektorowa),
- 3) dyrektywę Rady z dnia 21 grudnia 1989 r. w sprawie koordynacji przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych odnoszących się do stosowania procedur odwoławczych w zakresie udzielania zamówień publicznych na dostawy i roboty budowlane; dyrektywę Rady 92/13/EWG z dnia 25 lutego 1992 r. koordynującą przepisy ustawowe, wykonawcze i administracyjne odnoszące się do stosowania przepisów wspólnotowych w procedurach zamówień publicznych podmiotów działających w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i telekomunikacji; oraz dyrektywę 2007/66/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 grudnia 2007 r. zmieniającą dyrektywy Rady 89/665/EWG i 92/13/EWG w zakresie poprawy skuteczności procedur odwoławczych w dziedzinie udzielania zamówień publicznych (tzw. dyrektywy odwoławcze),
- 4) dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/81/WE z dnia 13 lipca 2009 r. w sprawie koordynacji procedur udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa i zmieniającą dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE (tzw. dyrektywa obronna).

Ponadto, w katalogu źródeł prawa zamówień publicznych Unii Europejskiej znajdują również miejsce:

- 1) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/33/WE z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania ekologicznie czystych i energooszczędnych pojazdów transportu drogowego, opublikowana w dniu 15 maja 2009 r. w Dzienniku Urzędowym UE,
- 2) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2006/32/WE z dnia 5 kwietnia 2006 r. w sprawie efektywności końcowego wykorzystania energii i usług energetycznych oraz uchylająca dyrektywę Rady 93/79/EWG,
- 3) dyrektywa Rady 92/75/EWG z dnia 22 września 1992 r. w sprawie wskazania poprzez etyketowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez urządzenia gospodarstwa domowego,
- 4) rozporządzenie Komisji (WE) nr 213/2008 z dnia 28 listopada 2007 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 2195/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Wspólnego Słownika Zamówień (CPV) oraz dyrektywy 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczące procedur udzielania zamówień publicznych w zakresie zmiany CPV,
- 5) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1564/2005 z dnia 7 września 2005 r. ustanawiające standardowe formularze do publikacji ogłoszeń w ramach procedur zamówień publicznych zgodnie z dyrektywami 2004/17/WE i 2004/18/WE Parlamentu Europejskiego i Rady,

- 6) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1150/2009 z dnia 10 listopada 2009 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1564/2005 w odniesieniu do standardowych formularzy do publikacji ogłoszeń w ramach procedur zamówień publicznych zgodnie z dyrektywami Rady 89/665/EWG i 92/13/EWG, opublikowane dnia 28 listopada 2009 r. w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej,
- 7) rozporządzenie Komisji (WE) nr 1177/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniające dyrektywy 2004/17/WE, 2004/18/WE i 2009/81/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w odniesieniu do progów obowiązujących w zakresie procedur udzielania zamówień,
- 8) rozporządzenie (WE) nr 1370/2007 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. dotyczące usług publicznych w zakresie kolejowego i drogowego transportu pasażerskiego oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 1191/69 i 1107/70,
- 9) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 106/2008 z dnia 15 stycznia 2008 r. w sprawie wspólnotowego programu znakowania efektywności energetycznej urządzeń biurowych (Energy Star),
- 10) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 66/2010 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie oznakowania ekologicznego UE (nowe rozporządzenie Ecolabel),
- 11) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie (EMAS), uchylające rozporządzenie nr 761/2001 (nowe rozporządzenie EMAS),
- 12) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/30/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie wskazania poprzez etykietowanie oraz standardowe informacje o produkcie, zużycia energii oraz innych zasobów przez produkty związane z energią,
- 13) dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/31/UE z dnia 19 maja 2010 r. w sprawie charakterystyki energetycznej budynków.

Jeśli natomiast spojrzymy na prawo zamówień publicznych z perspektywy poszczególnych państw członkowskich, to do źródeł prawa zamówień publicznych musimy również zaliczyć ustawodawstwo krajowe w tym zakresie. Możemy więc wyróżnić katalog źródeł prawa zamówień publicznych w Unii Europejskiej w węższym ujęciu, obejmujący tylko prawodawstwo unijne, bądź *sensu largo*: tworzony również przez odpowiednie prawodawstwo państw członkowskich.

W rezultacie otrzymujemy katalog zbudowany hierarchicznie, obejmujący trzy poziomy źródła prawa:

- po pierwsze, prawa pierwotnego Unii Europejskiej, gdzie obecnie w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej znajdziemy zasady, które należy odnieść do zamówień publicznych;
- po drugie, prawa wtórne Unii Europejskiej, a więc dyrektyw zamówieniowych;
- po trzecie, prawa krajowego implementującego ww. dyrektywy oraz stanowiącego własne, odrębne przepisy.

Całość uzupełnia orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, a na szczeblu poszczególnych państw – działalność orzecznicza odpowiednich organów (np. Krajowa Izba Odwoławcza w Polsce) oraz sądów.

W tym miejscu zajmiemy się jednak analizą źródeł prawa zamówień Unii Europejskiej, a więc odpowiednich przepisów Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej nazywanego TFUE) oraz dyrektyw zamówieniowych.

TFUE nie zawiera przepisów, które *expressis verbis* odnoszą się tylko do zamówień publicznych. Niemniej jednak podstawowe zasady, które należy stosować w procesie udzielania zamówień publicznych, mają swoje umocowanie w przepisach dotyczących prawa gospodarczego Unii Europejskiej, a ściślej swobody przepływu towarów (art. 28 – 37 TFUE), prawa przedsiębiorczości (art. 49 – 55 TFUE), swobody świadczenia usług (art. 56 – 62 TFUE), a także w ogólnych pryncypiach działań UE, zakazujących dyskryminacji oraz nakazujących znoszenie nierówności we wszystkich dziedzinach (art. 8 – 10 oraz art. 18 TFUE).

Wskazane wyżej przepisy stanowią fundamenty istnienia w ramach rynku wewnętrznego UE jak najszerzej konkurencji. Niedyskryminacyjne i równe traktowanie zainteresowanych podmiotów jest klamrą spinającą procesy zachodzące w ramach poszczególnych swobód gospodarczych Unii Europejskiej, niezależnie od tego czy mamy na uwadze przepływ towarów, czy też transgraniczne świadczenie usług oraz prowadzenie działalności gospodarczej. Mimo ogromnej roli w życiu gospodarczym i społecznym UE, którą odgrywają powyższe przepisy, ich mało precyzyjny charakter powodował (i powoduje), że stosowanie ich w procedurach udzielania zamówień publicznych było praktycznie niewykonalne.

Mając na uwadze powyższe wskazywano, że same przepisy TFUE nie stanowią wystarczającej regulacji problematyki zamówień publicznych¹ – stąd też wyrosła potrzeba jej uregulowania w drodze dyrektyw, które zagwarantowały w pełni transparentność i równy dostęp do zamówień publicznych w Unii Europejskiej². Musimy jednak pamiętać, że to właśnie TFUE jest podstawowym źródłem regulacji odnoszących się generalnie do funkcjonowania rynku wewnętrznego w Unii Europejskiej, które z kolei obowiązują również na gruncie zamówień publicznych³. Jest to tym bardziej istotne, ponieważ przepisy te obowiązują *erga omnes*, również w sprawach, w których zamawiający korzystają z przedmiotowych lub podmiotowych wyłączeń spod reżimu dyrektyw zamówieniowych. Przykładowo, udzielając zamówienia w Polsce o wartości poniżej 14,000 euro, mimo iż nie jesteśmy zobligowani do stosowania przepisów ustawy, nadal obowiązują nas podstawowe zasady udzielania zamówień, wynikające z TFUE⁴.

Wracając jednak do dyrektyw zamówieniowych należy przypomnieć, iż obecny ich pakiet jest już 4 generacją przepisów Unii Europejskiej w tym zakresie, licząc od lat 70. XX w., kiedy Komisja Europejska przedstawiła pierwsze skonsolidowane przepisy wspólnotowego prawa wtórnego, dotyczące zamówień publicznych⁵.

Dyrektywy zamówieniowe koordynują procedury udzielania zamówień w trzech sektorach:

- sektorze publicznym (dyrektywa klasyczna),
- sektorze użyteczności publicznej (dyrektywa sektorowa),
- sektorze obronności i bezpieczeństwa (dyrektywa obronna).

Podkreślenia wymaga sposób wprowadzania przepisów prawa zamówień publicznych Unii Europejskiej do porządku prawa krajowego poszczególnych państw członkowskich. UE zdecydowała się na użycie dyrektyw, których celem jest zharmonizowanie krajowych procedur przyznawania zamówień poprzez wprowadzenie pewnego minimum wspólnych przepisów proceduralnych, a nie ujednoczenie wszystkich przepisów prawa krajowego w tym zakresie⁶. Takie rozwiązanie było zrozumiałe, ponieważ dyrektywy musiały objąć swoim zasięgiem często bardzo odmienne porządki prawne różnych państw członkowskich. Dyrektywy odróżnia od rozporządzeń to, że muszą być implementowane do krajowego porządku prawnego, a więc przepisy dyrektyw muszą być wprowadzone w drodze krajowych źródeł prawa (np. ustawy). Są to więc instrumenty bardziej elastyczne. Niestety, praktyka wskazuje, że sposób i zakres implementacji w poszczególnych państwach członkowskich potrafi znacznie się różnić, co utrudnia prowadzenie transgranicznych procedur przetargowych. O ile przy zamówieniach o wartości powyżej progów unijnych,

¹ S. Arrowsmith (red.), *EU Public Procurement Law: An Introduction*, www.nottingham.ac.uk, s. 53.

² Zob. A. Panasiuk, *Wpływ zmian koncepcji administracji publicznej na zakres i rolę wykorzystywanych instrumentów zamówień publicznych*, [w:] *Ekonomiczne i prawne zagadnienia zamówień publicznych. Polska na tle Unii Europejskiej*, pod redakcją: A. Borowicza, M. Królikowskiej-Olczak, J. Sadowego, W. Starzyńskiej, Warszawa 2010, Urząd Zamówień Publicznych, s. 146.

³ Podobnie: S. Arrowsmith, *The Past and Future Evolution of EC Procurement Law: From Framework to Common Code?*, *Public Contract Law Journal* 2006, vol. 35 (3), s. 339.

⁴ Szerzej: M. Szydło, *Contracts beyond the scope of the EC procurement Directives – who is bound by the requirement for transparency?*, *European Law Review* 2009, vol. 34, nr 5, s. 720-737.

⁵ Szerzej: Ch. H. Bovis, *EU Public Procurement Law*, Elgar European Law 2009, s. 17-62.

⁶ Zob. P. Trepte, *Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej objęte dyrektywą klasyczną*, Warszawa 2006, Urząd Zamówień Publicznych, s. 8.

podstawę prawną tworzą przepisy dyrektywy, o tyle przy zamówieniach o wartości podprogowej państwa członkowskie posiadają bardzo odmienne regulacje. W chwili obecnej pojawiają się postulaty konieczności podjęcia dyskusji nad przyszłością prawa zamówień publicznych Unii Europejskiej również w aspekcie samego procesu ustanawiania przepisów tego prawa, a dokładniej jego źródeł: wyboru między dyrektywami a rozporządzeniami.

W niniejszym opracowaniu skupiono się przede wszystkim na zamówieniach w sektorze publicznym, a więc regulowanym przez **dyrektywę klasyczną**. Z tego też względu w tekście znajdują się odesłania do niektórych przepisów dyrektywy klasycznej, które warto w tym miejscu przytoczyć.

Dyrektywa klasyczna przewidziała następujące tryby udzielania zamówień publicznych: otwartą, ograniczoną, negocjacyjną (z uprzednią publikacją ogłoszenia o zamówieniu lub bez) oraz dialog konkurencyjny (art. 28-31). Co do zasady, wszystkie państwa członkowskie UE implementowały te przepisy bez żadnych zmian, w związku z tym, jeśli w tekście niniejszego opracowania jest mowa o np. procedurze otwartej, to rozumiemy przez nią procedurę zgodną z postanowieniami dyrektywy klasycznej w tym zakresie.

Jedną z najbardziej interesujących kwestii dla wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia w innych państwach członkowskich UE, jest sprawa kwalifikacji podmiotowej. Zauważyć trzeba, iż wszystkie państwa członkowskie bazują na odpowiednich przepisach dyrektywy w tym zakresie, a dokładniej na art. 45 (dot. podmiotowej sytuacji kandydata lub oferenta), art. 46 (dot. predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej), art. 47 (dot. sytuacji ekonomicznej i finansowej) i art. 48 (dot. kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych). Niektóre z państw przeniosły dokładną treść tych przepisów do swojego porządku prawnego, nie „wzbogacając” jej o dodatkowe obwarowania.

W związku z tym, jeśli w tekście znajdują się odesłania wprost do przepisów dyrektywy w tym obszarze, oznacza to, że obowiązująca regulacja w danym państwie jest identyczna, jak regulacja w dyrektywie.

Warto wspomnieć również o **dyrektywie sektorowej**. Zamówienia sektorowe, a więc zamówienia udzielane przez przedsiębiorstwa działające w sektorach gospodarki wodnej, energetyki, transportu i usług pocztowych są specyficzną częścią rynku zamówień publicznych. Ich specyfika wynika z faktu udzielania zamówień w sferze użyteczności publicznej. Właśnie ze względu na odmienny charakter zamówień sektorowych powstała potrzeba uregulowania ich w sposób inny, niż przewidują to postanowienia dyrektywy klasycznej. W konsekwencji powstała regulacja bardziej elastyczna, przewidująca pewne udogodnienia i przywileje dla zamawiających.

Z kolei najnowsza dyrektywa zamówieniowa, tzw. **dyrektywa obronna**, koordynuje procedury udzielania niektórych zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi przez instytucje lub podmioty zamawiające w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa. Ponieważ jest to najnowszy akt prawny z zakresu zamówień publicznych w Unii Europejskiej, wymaga on głębszej analizy.

Jedną z podstawowych przesłanek wydania dyrektywy obronnej było zbyt częste wprowadzanie do systemów prawa państw członkowskich przepisów przewidujących wyłączenia obowiązku stosowania unijnych uregulowań z zakresu zamówień publicznych. Państwa członkowskie wprowadzały, niespójne z dyrekty-

wami oraz Traktatem, przepisy dotyczące procedur udzielania zamówień publicznych naruszające takie kwestie jak równe traktowanie, uczciwą konkurencję czy przejrzystość postępowań. Również orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazywało na nadużywanie przez państwa członkowskie dyspozycji art. 296 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (będącego odpowiednikiem obecnie art. 346 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej). Państwa członkowskie zostały zobowiązane do wprowadzenia przepisów dyrektyw do dnia 21 sierpnia 2011 roku, w tym wydania i opublikowania przepisów ustawowych oraz wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do jej wykonania. Jednak do tej pory większość państw nie implementowała jeszcze dyrektywy obronnej.

Dyrektywa definiuje szereg pojęć mających istotne znaczenie zarówno dla jej implementacji, jak i dla przyszłego stosowania tych pojęć w funkcjonującym systemie zamówień publicznych.

Do pojęć tych należy zaliczyć definicję: sprzętu wojskowego, sprzętu newralgicznego, newralgicznych robót budowlanych, newralgicznych usług, informacji niejawnych, sytuacji kryzysowej, badań i rozwoju oraz zakupów cywilnych. Definiując sprzęt wojskowy dyrektywa wskazuje, że to sprzęt specjalnie zaprojektowany lub zaadaptowany do potrzeb wojskowych i przeznaczony do użycia jako broń, amunicję lub materiały wojenne, natomiast newralgiczny sprzęt, roboty budowlane lub usługi oznaczają sprzęt, roboty budowlane i usługi do celów bezpieczeństwa, które wiążą się z korzystaniem z informacji niejawnych, wymagają ich wykorzystania lub je zawierają. Pod pojęciem informacji niejawnych dyrektywa rozumie wszelkie informacje lub materiały, niezależnie od ich formy, charakteru lub sposobu ich przekazania, którym przyznano określony poziom niejawności lub ochrony ze względów bezpieczeństwa i które – w interesie bezpieczeństwa narodowego i zgodnie z przepisami ustawowymi, wykonawczymi i administracyjnymi obowiązującymi w danym państwie członkowskim – wymagają ochrony. W literaturze wskazuje się, że takie zdefiniowanie pojęcia newralgicznego sprzętu, robót budowlanych lub usług, rozszerzyło zakres dyrektywy obronnej o zamówienia w sektorze bezpieczeństwa o niekoniecznie wojskowym charakterze.

Przepisy dyrektywy dokonują również określenia szeregu pojęć mających istotne znaczenie dla procesu jej wdrożenia i stosowania już implementowanych przepisów. Dyrektywa definiując „instytucję” lub „podmiot zamawiający” czy też definiując „centralną jednostkę zakupującą” odwołuje się to pojęć zawartych w dyrektywach 2004/18/WE i dyrektywy 2004/17/WE. Przy czym przepisy dyrektywy będą miały zastosowanie do zamówień publicznych, których przedmiotem są: dostawy wyposażenia wojskowego (w tym części, komponenty lub podzespoły); dostawy newralgicznego wyposażenia (w tym części, komponenty lub podzespoły); roboty budowlane, dostawy i usługi bezpośrednio związane dostawami wyżej określonymi; roboty budowlane i usługi do szczególnych celów wojskowych lub newralgiczne roboty budowlane albo usługi. Podmiotami zobowiązanymi do stosowania implementowanych przepisów dyrektywy, w zakresie zamówień dotyczących bezpieczeństwa i obronności, będą zamawiający określone przepisami art. 3 ust. 1 pkt. 1–4 Prawa zamówień publicznych. Polski prawodawca przyjmuje jednak, zgodnie z wymaganiami określonymi w dyrektywie 2004/18/WE, zastosowanie procedur uproszczonych do zamówień obronnych. Dyrektywa obronna wprowadza progi, od wystąpienia wartości których występuje obowiązek jej stosowania (art. 8 – 412 tys. EUR dla zamówień na dostawy i usługi oraz 5150 tys. EUR dla zamówień na roboty budowlane). Dyrektywa wskazuje również na możliwość: skrócenia terminów składania wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu, skrócenie terminu na składanie ofert, braku obowiązku ogłaszania w Biuletynie Zamówień Publicznych, braku obowiązku żądania dokumentów potwierdzających spełnianie warunków udziału w postępowaniu niepowoływania komisji przetargowej, nieżądania wadium, dopuszczalnością stosowania licytacji elektronicznej, wprowadzenia krótszych terminów związania ofertą, krótszych terminów *standstill* oraz ograniczeniem dopuszczalności wnoszenia odwołań w odniesieniu do określonych czynności zamawiającego. Dyrektywa w artykule 4 wprowadziła podstawowe zasady, do których przestrzegania zostały zobowiązane instytucje i podmioty zamawiające, zasadami tymi zostali również objęci wybrani oferenci w zakresie powierzania podwykonawstwa. Zasadami tymi są: zasada równego i niedyskrymina-

cyjnego traktowania wykonawców oraz zasada przejrzystości. Uwzględniając charakter tych zamówień, dyrektywa wskazuje na dodatkowe obowiązki zamawiających w zakresie poufności dotyczących dostępu do informacji. Informacjami poufnymi są, w szczególności, informacje dotyczące tajemnicy technicznej, handlowej oraz poufne aspekty oferty. Zamawiający mogą również nałożyć na wykonawców wymagania dotyczące ochrony informacji niejawnych przekazywanych w trakcie postępowania, ten obowiązek może zostać nałożony również na podwykonawców. W przepisach dyrektywy wprowadzono również przepisy umożliwiające preferencyjne traktowanie w tych zamówieniach zakładów pracy chronionej. Bardzo ważną regulacją objętą przepisami dyrektywy są kryteria kwalifikacji podmiotowej kandydatów lub oferentów. Dyspozycja art. 39 wskazuje na przesłanki powodujące wykluczenie kandydata, natomiast art. 40 wskazuje na zdolność prowadzenia działalności zawodowej oraz art. 41 stanowi podstawę do określania wymogów w zakresie sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawców. Dyrektywa wskazuje również na możliwości techniczne lub zawodowe, które muszą spełniać wykonawcy (art. 42), w dalszych przepisach stwarza możliwość wprowadzenia do tej grupy zamówień wymogów przestrzegania norm w zakresie zarządzania jakością (art. 43) i zarządzania środowiskiem (art. 44). Interesującą dla wykonawców regulacją wprowadzoną dyrektywą jest możliwość wprowadzenia urzędowych wykazów (certyfikatów) potwierdzający spełnianie wymogów w zakresie tych zamówień.

Należy mieć na uwadze fakt, iż jednym z podstawowych celów prawa zamówień publicznych Unii Europejskiej jest wprowadzenie jednolitych reguł na całym wspólnym rynku UE. Istotnym będzie znoszenie barier prawnych jak i administracyjnych w odniesieniu do tzw. zamówień transgranicznych. W chwili obecnej poziom zamówień udzielanych transgranicznie jest stosunkowo niski: jego wysokość szacuje się na poziomie 1,6 % udzielanych zamówień. W przypadku polskiego rynku zamówień około 2,5% zamówień udzielanych jest wykonawcom pochodzącym z innych krajów. Nieco inaczej kształtuje się poziom zamówień realizowanych w tzw. systemie pośrednim transgranicznym, tj. przez podmioty zagraniczne mające, na terenie państwa zamawiającego, swoich partnerów, przedstawicielstwa, filie, oddziały itp., które to podmioty są wykonawcami. Poziom tych zamówień ocenia się na około 11% całego rynku.

Analizując tendencje zmian w prawie zamówień publicznych Unii Europejskiej można zauważyć, że wykazują one dążenie do usunięcia barier prawnych oraz administracyjnych w rynku zamówień transgranicznych. Wprowadzane zmiany w regulacjach UE powinny służyć zwiększeniu udziału w rynku zamówień publicznych MŚP. Warto jednak zauważyć, że w kolejnych latach mali i średni przedsiębiorcy stanowili znaczący udział w rynku zamówień publicznych, w latach 2006–2008 stanowili ok. 60% wykonawców, którym udzielono zamówień publicznych z wykorzystaniem procedur objętych dyrektywami. W grupie MŚP uczestniczących w zamówieniach publicznych udział poszczególnych grup był na bardzo zbliżonym poziomie np. w 2008 r. mikroprzedsiębiorcom udzielono 18% zamówień publicznych, małym przedsiębiorcom udzielono 24% zamówień natomiast średnim przedsiębiorcom udzielono 20% zamówień publicznych. Natomiast wartość tych zamówień to 34% wartości wszystkich udzielonych zamówień, przy czym udział poszczególnych grup przedsiębiorców w tym ujęciu wypada zdecydowanie korzystniej dla średnich przedsiębiorców, których udział wynosił 19%, natomiast mikroprzedsiębiorcom udzielono zamówień, których wartość stanowiła 6% rynku zamówień publicznych. Warty przypomnienia jest również możliwość dzielenia zamówienia na części celem stworzenia możliwości szerszego udziału MŚP. W latach 2006–2008 ok. 27% ogłaszanych zamówień dopuszczało złożenie częściowych (dzielono zamówienie na części).

GPA – Government Procurement Agreement

GPA, czyli tzw. Porozumienie w sprawie Zakupów Rządowych, stanowi wielostronną (bilateralną) umowę zawartą w ramach Światowej Organizacji Handlu (WTO – *World Trade Organization*), regulującą procedury udzielania zamówień przez rządy tych państw, które w ramach swojego członkostwa w WTO zdecydowały się być stroną GPA. Oznacza to, że nie wszystkie państwa członkowskie Światowej Organizacji Handlu są zobowiązane do przestrzegania GPA.

W chwili obecnej stronami Porozumienia jest czterdzieści jeden państw: Austria, Belgia, Bułgaria, Cypr, Czechy, Dania, Estonia, Finlandia, Francja, Niemcy, Grecja, Węgry, Irlandia, Włochy, Łotwa, Litwa, Luksemburg, Malta, Holandia, Polska, Portugalia, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Hiszpania, Szwecja, Zjednoczone Królestwo, Armenia, Aruba, Kanada, Hong Kong, Islandia, Izrael, Japonia, Korea Płd., Liechtenstein, Norwegia, Singapur, Szwajcaria, Taipei, Stany Zjednoczone Ameryki. Jak widać, stronami GPA są wszystkie państwa członkowskie Unii Europejskiej.

GPA zostało podpisane w dniu 15 kwietnia 1994 r. w Marakeszu, wraz z zakończeniem Rundy Urugwajskiej, i było to jedno z najważniejszych wydarzeń w historii międzynarodowego systemu zamówień publicznych, podobnie jak przyjęcie w tym samym roku rozwiązań dotyczących zamówień w ramach UNCITRAL (*United Nations Commission on International Trade Law*), czy w ramach NAFTA (*North America Free Trade Agreement*). Obecnie jest to najważniejsze porozumienie międzynarodowe z zakresu zamówień publicznych. Rola, jaką odgrywa GPA w ramach WTO, systematycznie wzrasta, co spowodowane jest, po pierwsze: wzrastającą rolą zamówień publicznych, po drugie: zwiększającą się liczbą państw-członków GPA, po trzecie: perspektywą przystąpienia nowych państw, w tym państw obecnie szybko się rozwijających⁷.

Cele GPA różnią się od tych, które stawiają sobie dyrektywy zamówieniowe UE. Jak wynika z preambuły GPA, **jako cele Porozumienia możemy zidentyfikować:**

- 1) stworzenie wielostronnych ram praw i zobowiązań z poszanowaniem ustaw i przepisów, procedur i praktyk związanych z zamówieniami publicznymi, ze względu na osiągnięcie większego stopnia liberalizacji i wzrostu światowego handlu oraz ulepszenie międzynarodowych ram dla zasad prowadzenia handlu światowego,
- 2) zapewnienie przejrzystości ustaw, przepisów, procedur i praktyk w zakresie zamówień publicznych,
- 3) ustanowienie procedur międzynarodowych zawiadamiania, konsultacji, nadzoru i rozstrzygania sporów w celu zapewnienia sprawiedliwego, szybkiego i skutecznego egzekwowania postanowień międzynarodowych dotyczących zamówień publicznych oraz utrzymania równowagi praw i obowiązków na możliwie jak najwyższym poziomie.

Jak trafnie wskazuje D. Piasta, „celem GPA nie jest ujednoczenie procedur udzielania zamówień publicznych, ani nawet ich koordynacja, a jedynie uregulowanie pewnych elementów postępowań istotnych z punktu widzenia przejrzystości oraz dostępu do rynku dla przedsiębiorców z zagranicy. W szczególności dotyczy to przepisów o publikacji ogłoszeń o zamówieniach, czyli dostępie do informacji o przyznawanych kontraktach, definicji procedur udzielania zamówień, określania przedmiotu zamówienia czyli prawidłowego stosowania specyfikacji technicznych oraz kryteriów wyboru oferty⁸. GPA tworzy więc

⁷ Zob.: R. D. Anderson, S. Arrowsmith, *The WTO regime on government procurement: past, present and future*, [w:] S. Arrowsmith (ed.), R. D. Anderson (ed.), *The WTO regime on government procurement: challenge and reform*, Cambridge University Press, World Trade Organization 2011, s. 12.

⁸ D. Piasta, *Zamówienia publiczne w świetle procedur Światowej Organizacji Handlu. Umowa o zamówieniach publicznych (GPA)*, Warszawa 2001, Urząd Zamówień Publicznych, s. 18.

pewne minimalne standardy, które muszą spełniać procedury państw-członków GPA, mające zapewnić ich przejrzystość, konkurencyjność i niedyskryminacyjny charakter w stosunku do innych państw członkowskich⁹.

Prawodawstwo Unii Europejskiej w zakresie zamówień publicznych jest w pełni zgodne z GPA. Co więcej, należy pamiętać, że to reżim prawa zamówień publicznych Unii Europejskiej znacząco wpłynął na kształt GPA, chociażby z racji tego, że system zamówień publicznych w UE jest jednym z najstarszych i najbardziej rozbudowanych, a państwa członkowskie UE stanowią grupę znaczących członków GPA¹⁰.

⁹ Szerzej: R. D. Anderson, S. Arrowsmith, *The WTO regime...*, op. cit., s. 19.

¹⁰ Zob. S. Arrowsmith, *EC Regime on Public Procurement*, [w:] K. V. Thai, *International Handbook of Public Procurement*, Taylor & Francis Group, LLC 2009, s. 252-253.

Wielkość i struktura rynku zamówień publicznych w Polsce i Unii Europejskiej

Analizując rynek zamówień publicznych w Unii Europejskiej należy uwzględnić fakt, że rynek ten obejmuje nie tylko państwa członkowskie. Zgodnie z zawartymi umowami i porozumieniami rynek ten obejmuje indywidualne państwa (w tym państwa ubiegające się o członkostwo w UE) oraz państwa przynależne do międzynarodowych organizacji gospodarczych. Pozostając jednak w obszarze Unii Europejskiej pierwszą uwagę, którą należy uzmysłowić wszystkim potencjalnym uczestnikom rynku zamówień publicznych, jest fakt obejmowania wspólnym rynkiem liczby około 500 mln konsumentów. Fakt ten ma oczywisty wpływ na potencjalny (i również realny) poziom dokonywanych zakupów w systemie zamówień publicznych.

Zamówienia publiczne w Unii Europejskiej są znaczącym elementem wspólnego rynku. W roku 2009 łączna wartość wydatkowanych środków publicznych przekroczyła 2 bln EUR. Aktualnie, wartość rynku zamówień publicznych w Unii Europejskiej kształtuje się na poziomie ok. 17% PKB UE. Taki poziom utrzymuje się już od kilku lat, a jego nominalna wysokość jest wypadkową poziomu wielkości PKB UE. Wielkość rynku zamówień publicznych i jego wzrost, realizowany przez sektor publiczny, może być i jest istotnym instrumentem wzrostu gospodarczego, w tym zwiększenia miejsc pracy. Wzrost rynku zamówień publicznych (jego wartości) będzie powodował zwiększanie popytu na dostawy, usługi i roboty budowlane. Właściwe regulacje prawne mogą również w sposób istotny kształtować sytuację prawną MŚP. Jedną z inicjatyw zawartych w zgłaszanych propozycjach jest wprowadzenie obowiązku dzielenia zamówień na części. Ma to ułatwić dostęp tej grupy przedsiębiorców do zamówień publicznych, których wartość (jednostkowo mniejsza) będzie odpowiadała ich potencjałowi ekonomicznemu. Tym samym działaniem, poprzez dzielenie zamówień publicznych, wzrośnie liczba zamówień możliwych do zdobycia przez MŚP.

Rynek zamówień publicznych w Polsce kształtowany jest głównie przez ustawę z 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych. Jego wartość w ostatnich latach kształtowała się na poziomie 126,7 mld zł (w 2009 r.) i była wyższa o 16% w porównaniu z rokiem 2008, w którym wartość udzielonych zamówień oszacowano na kwotę 109,5 mld zł. Natomiast w 2010 r. wartość udzielonych zamówień publicznych wyniosła 167 mld zł i była wyższa od 2009 r. o 32%. Analiza rynku zamówień publicznych wskazuje na tendencję wzrostową, w roku 2004 wartość rynku to kwota 48 mld zł, w roku 2005 wartość rynku oszacowano na 68,1 mld zł, w roku 2006 wartość ta osiągnęła 79,6 mld zł, a w roku 2007 wyniosła 103,1 mld zł. Dominującymi w okresie ostatnich lat, co do wartości, udzielonymi zamówieniami były roboty budowlane 47% (w 2008 r.), 48% (w 2009 r.) oraz 43% (w 2010 r.). Na drugim miejscu wartościowo znajdują się udzielone zamówienia na usługi 27% (w 2008 r.) 30% (w 2009 r.) i 37% (w 2010 r.). Wartość udzielonych zamówień publicznych na dostawy wyniosła w roku 2008 – 26%, w roku 2009 – 22%, przy 20% w roku 2010.

Oczywiście analizując rynek zamówień publicznych w Polsce musimy mieć świadomość, że nieco inaczej będą wyglądały jej wyniki, w zestawieniu do liczby udzielanych zamówień. Oczywistym jest, że np. zamówień publicznych na roboty budowlane, będących najczęściej zamówieniami o dużej wartości, będzie stosunkowo mniej niż to wynika z ich nominalnej wartości. Przykładowo zamówienia na roboty budowlane w roku 2010 stanowiły 28% (w roku 2009 – 27%) liczby prowadzonych postępowań.

Wskazując wielkość udzielanych zamówień należy, z punktu widzenia ewentualnego wykonawcy, wskazać na tryby postępowania o udzielenie zamówienia. Najczęściej stosowanym trybem jest przetarg nieograniczony, który w roku 2010 stanowił 77,94% (w 2009 r. – 68,28%), drugim trybem było zamówienie z wolnej ręki – 17,20% (w 2009 r. – 25,98%), trzecim trybem było zapytanie o cenę – 3,55% (w 2009 r. – 4,27%) natomiast pozostałe tryby występowały w ilościach poniżej 1%. W roku 2010 zdecydowanie spadła liczba udzielanych zamówień w trybie zamówienia z wolnej ręki, co spowodowane zostało zmianą przepisów ustawy

w zakresie stosowania tego trybu (m.in. obowiązku uzasadniania zastosowania tego trybu w ogłoszeniu o wszczęciu postępowania czy też przyznanie prawa do złożenia odwołania na wybór tego trybu). Tryby udzielania zamówień, tak jak ich wartość, mają oczywiście zdecydowany wpływ na udział i pozycję w tych zamówieniach MŚP, którzy „łatwiej”, „chętniej” i „prościej” mogą uczestniczyć w zamówieniach o mniejszej wartości i prowadzonego w trybach „znanych” wykonawcom stąd też dominująca procedura przetargu nieograniczonego i mocno ograniczona ilość postępowania w trybie licytacji elektronicznej, negocjacji z ogłoszeniem i dialogu konkurencyjnego. W przypadku zamówień publicznych o wartości równej i powyżej progów unijnych publikowanych w Dzienniku Urzędowym UE zdecydowanie dominującym trybem jest przetarg nieograniczony stanowiący 93,56% ogłaszanych zamówień.

Trzeba zwrócić uwagę na udział w Polsce, oszacowanej wartości rynku zamówień publicznych w produkcie krajowym brutto, który w roku 2010 wynosił 11,8% PKB, natomiast w roku 2009 wynosił ok. 9,4% PKB. W wartości udzielonych zamówień w poszczególnych latach należy również wskazać jak wygląda relacja „dużych” (tj. powyżej progów unijnych – art. 11 ust. 8 ustawy) do zamówień poniżej progów unijnych. Oszacowana wartość zamówień powyżej progów unijnych kształtowała się następująco; w roku 2008 wynosiła 69 mld zł; w 2009 roku wynosiła 82,4 mld zł a w roku 2010 wyniosła już 118,5 mld zł. Pozostała wartość zamówień w poszczególnych latach to zamówienia o wartości poniżej progów unijnych i tak w roku 2008 ich wartość to 40,5 mld zł, w roku 2009 to 44,3 mld zł a w roku 2010 to wartość 48,3 mld zł.

Dysponentami wydatkowanych środków są w zdecydowanej większości jednostki sektora finansów publicznych. Przygotowując modernizację systemu zamówień publicznych w UE należy pamiętać o dużej wielkości podmiotów zamawiających oraz o ich różnorodności co do wielkości oraz zróżnicowanej formule prawnej. Szacuje się liczbę zamawiających w UE na ponad 250 tysięcy z czego jedynie około 35 tysięcy publikuje ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym. Dysproporcje pomiędzy liczbą zamawiających a liczbą podmiotów publikujących ogłoszenia, zgodnie z wymogami dyrektyw, wynikają z przyjętych rozwiązań ustrojowych i organizacyjnych związanych z centralizacją czy też decentralizacją zamówień publicznych. Przyjęte rozwiązania bardzo różnicują poszczególne państwa np. w Bułgarii ponad 50% zamówień publicznych udzielanych jest przez zamawiających centralnych (podobnie jak w Norwegii i na Cyprze), przykładem państwa o najdalej idącej decentralizacji zamówień jest Finlandia, w której ponad 50% zamówień realizują zamawiający będący jednostkami samorządu terytorialnego (podobny wskaźnik ma Islandia). W Estonii i Słowenii dominującymi zamawiającymi są inne podmioty niż jednostki centralne, samorządowe i użyteczności publicznej. Natomiast rozwiązania przyjęte na Malcie zdecydowanie obiegają od rozwiązań przyjętych w innych krajach i wskazują na podstawową grupę zamawiających, którymi są podmioty publiczne (realizują ponad 60% udzielanych zamówień), a więc podmioty nie będące organami administracji publicznej (zarówno rządowej jak i samorządowej), są to w zdecydowanej większości podmioty realizujące zadania w sferze użyteczności publicznej.

W polskim systemie zamówień publicznych można przyjąć, na podstawie sprawozdań zamawiających, że liczba zamawiających udzielających zamówień na podstawie przepisów ustawy wynosiła: w 2010 r. – 13 765, w 2009 r. – 13 012, w 2008 r. – 12 183, w 2007 r. – 11 701, w 2006 r. – 12 932, w 2005 r. – 12 200. Dominującymi podmiotami składającymi sprawozdania z udzielanych zamówień publicznych są zamawiający tzw. klasyczni, których w 2010 r. było 13 284 (97% zamawiających), w 2009 r. było 12 537 (96% zamawiających) wobec odpowiednio 481 (3%) i 475 (4%) zamawiających sektorowych. Również w grupie zamawiających polskich, podobnie jak w UE, możemy dokonać szacunkowego wyodrębnienia poszczególnych grup, w latach 2010 i 2009 najliczniejszą grupę stanowiły jednostki samorządu terytorialnego (odpowiednio 39,91% i 42,29%), następnie administracja rządowa (odpowiednio 5,68% i 6,01%) natomiast podmioty prawa publicznego to odpowiednio ok. 4,13% i 4,38% ogółu zamawiających, pozostałą liczbę zamawiających stanowią inne podmioty zobowiązane do stosowania ustawy. Podział ten jest jednak bar-

dzo umowny i podobnie jak w całej UE tak i w Polsce uzależniony jest od przyjętego kryterium zakwalifikowania poszczególnych zamawiających do określonej grupy.

Oczywistą konsekwencją postępowania o udzielenie zamówienia publicznego jest pojawienie się na tym rynku wykonawców, których w 2010 r. uczestniczących w realizacji zamówień publicznych (o wartości poniżej progów unijnych) było ok. 80 tysięcy, wobec 65 tysięcy w 2009 r. Większa liczba wykonawców uczestniczących w realizacji zamówień publicznych od liczby ogłaszanych postępowań jest wynikiem, między innymi, możliwości złożenia wspólnej oferty przez kilku wykonawców lub też dzielenia zamówienia na części.

Uwzględniając fakt, iż zamawiającymi w zdecydowanej większości są jednostki sektora finansów publicznych, ważnym jest ich potencjał oraz możliwości prowadzenia postępowań o zamówienia publiczne, których realizowanych na rynku Unii Europejskiej jest około 2 mln rocznie. W 2010 r. w Dzienniku Urzędowym UE opublikowano 167 389 ogłoszeń o zamówieniach, z czego 131 897 ogłoszeń pochodziło ze starych krajów UE, natomiast 35 489 ogłoszeń pochodziło z nowych krajów członkowskich UE. Zdecydowana większość ogłoszeń dotyczyła wszczynania postępowania w trybie przetargu nieograniczonego – 95,02% ogłoszeń. Pozostałe ogłoszenia dotyczyły trybów: przetarg ograniczony – 2,76% ogłoszeń, negocjacje z ogłoszeniem to 0,85%, dialog konkurencyjny – 0,25% i konkurs to 0,23% opublikowanych ogłoszeń. Wszczynane postępowania dotyczyły dostaw w 53,29%, usług dotyczyło 39,79% a roboty budowlane były przedmiotem 6,29% wszczynanych postępowań.

Polski system prawny wprowadza obowiązek publikowania ogłoszeń o wszczęciu postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu w Biuletynie Zamówień Publicznych. Obowiązek ten dotyczy postępowań o wartości poniżej tzw. progów unijnych, czyli kwot określonych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 11 ust. 8 ustawy.

W roku 2010 w Biuletynie zostało opublikowanych 187 019, (w roku 2009 opublikowano 177 694) ogłoszeń dotyczących wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia publicznego lub konkursu wobec 157 173 ogłoszeń w roku 2008. W tym samym okresie polscy zamawiający opublikowali w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej 18 623 (w roku 2009 – 14 180) ogłoszeń o przetargach i konkursach wobec 13 450 ogłoszeń w roku 2008.

Ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym UE oczywiście dotyczą zamówień o wartości równej lub wyższej od kwot określonych w wyżej przywołanym rozporządzeniu. Liczba ogłoszeń publikowanych w Dzienniku Urzędowym UE przez polskich zamawiających, w 2010 roku, stanowiła 11% wszystkich ogłoszeń. Warto jednak wskazać, że ogłoszenia zamieszczane przez polskich zamawiających, w tym roku, stanowiły 52% ogłoszeń publikowanych przez nowe kraje członkowskie.

Biorąc pod uwagę zasadę konkurencyjności w zamówieniach publicznych w 2010 r. średnio na jedno postępowanie składano 2,76 oferty (wobec 2,77 w 2009 r.), w 2008 r. konkurencyjność wynosiła 2,41, w 2007 r. średnia liczba ofert na jedno postępowanie to 2,29. Podobnie kształtowała się konkurencyjność na rynku zamówień publicznych o wartościach powyżej progów unijnych: w 2010 r. wynosiła 2,48 oferty (wobec 2,55 oferty w 2009 r.), a w 2008 r. 2,48 oferty na jedno postępowanie.

Wysoką konkurencyjność w 2010 r. wykazywał rynek robót budowlanych, która wynosiła średnio 5,95 oferty w jednym postępowaniu, natomiast w 2009 r. konkurencyjność na rynku robót budowlanych wynosiła średnio 5,95 oferty (w 2008 r. to 3,95 oferty). W zamówieniach publicznych, których przedmiotem były dostawy, konkurencyjność kształtowała się w 2010 r. na poziomie 2,30 oferty, w 2009 r. – 2,26, w roku 2008 to 2,39 oferty na jedno postępowanie. Nieco lepiej, w stosunku do dostaw z roku 2010, kształtowała się konkurencyjność na rynku usług, która wynosiła w roku 2010 – 2,94 oferty na jedno postępowanie, w roku 2009 to 3,21 oferty a w roku 2008 to 2,03 oferty.

Na uwagę zasługuje również stosunkowo wysoki poziom postępowań, w których konkurencyjność nie występuje (nie chodzi tu o tryby niekonkurencyjne) ponieważ w tych postępowaniach wpływa jedna oferta. Postępowania z jedną złożoną ofertą, ogłaszane w Biuletynie Zamówień Publicznych, stanowiły w 2010 r.

43%, natomiast w 2009 r. 45% ogłaszanych postępowań. Najmniej konkurencyjne były postępowania na usługi, gdzie w ponad 54% postępowań złożono tylko jedną ofertę. W przypadku zamówień na dostawy, wskaźnik postępowań z jedną złożoną ofertą wyniósł 41%. Natomiast w zamówieniach na roboty budowlane wskaźnik ten wyniósł 28%. Konkurencyjność, mierzona tym wskaźnikiem, w odniesieniu do zamówień o wartości równej i powyżej progów unijnych wynosiła dla usług 46,89%, dla dostaw 43,39% i dla robót budowlanych 10,93%. Zaprezentowany wskaźnik konkurencyjności wskazuje, że publikacja ogłoszenia o udzieleniu zamówienia w Dzienniku Urzędowym wyraźnie służy zamawiającemu zwiększając zainteresowanie danym postępowaniem. Na to zainteresowanie również ważny wpływ ma jego wartość, przy zamówieniach realizowanych na rynku krajowym (często o stosunkowo niskiej wartości) to zainteresowanie maleje. Warto wskazać na zdecydowanie wyższy poziom konkurencyjności w UE, w stosunku do zamówień o których ogłoszenia publikowane są w Dzienniku Urzędowym i wyniosła w 2010 r. 5,4 oferty na jedno postępowanie.

Mankamentem polskiego rynku zamówień publicznych jest dominująca jednokryteryjność prowadzonych postępowań, w 2010 r. aż 91% postępowań było wszczynanych ze wskazaniem ceny jako jedyne kryterium wyboru ofert. W 2009 r. poziom ten był nieco niższy i wyniósł 90% (w 2008 r. to 89%) postępowań z jednym kryterium oceny ofert – ceną.

Wskazując na rynek zamówień publicznych funkcjonujący w Unii Europejskiej warto wskazać na udział w tym rynku polskich wykonawców. Udział ten kształtował się w poszczególnych latach następująco: w 2005 r. polscy wykonawcy realizowali 42 zamówienia, w 2006 r. realizowano 46 zamówień, w 2007 r. było już 54 zamówień, w 2008 r. zakontraktowano 52 zamówienia, w 2009 r. udzielono 57 zamówień. W 2010 r. wystąpił spadek udziału polskich przedsiębiorców na rynku UE, tylko 38 polskich przedsiębiorców uzyskało zamówienia o łącznej wartości ok. 50 mln euro (w 2009 r. wartość ta wynosiła 70 mln euro).

Publikowanie ogłoszeń o udzielanych zamówieniach w Dzienniku Urzędowym UE w sposób bezpośredni powoduje zainteresowanie naszym rynkiem wykonawców zagranicznych (od 2004 r.). W 2009 r. wykonawcom zagranicznym udzielono 450 zamówień na łączną wartość ok. 17,2 mld zł (7,9 mld zł w 2008 r.). Dominującymi w 2009 r. były zamówienia na dostawy (68%), usługi (27%) oraz roboty budowlane (5%). Zgodnie z informacjami UZP wartym podkreślenia jest fakt, że w przypadku zamówień na roboty budowlane wygrywały konsorcja z udziałem również wykonawców krajowych. W 2010 r. polscy zamawiający udzielili 570 zamówień wykonawcom zagranicznym na łączną kwotę 13,7 mld zł. W grupie tych zamówień dominowały dostawy – 69 % zamówień, usługi – 23% oraz roboty budowlane, które stanowiły 7% udzielonych zamówień. Wykonawcy zagraniczni wygrali również 9 postępowań konkursowych. Należy jednak mieć na uwadze, że co prawda roboty budowlane stanowiły liczbowo niewielki udział to jednak ich wartość w rynku jest zdecydowanie większa gdyż dotyczyły one głównie budowy dróg i autostrad.

Dominującymi w okresie ostatnich lat, co do wartości, udzielonymi zamówieniami w Polsce były roboty budowlane – 47% (w 2008 r.), 48% (w 2009 r.) oraz 43% (w 2010 r.). Na drugim miejscu wartościowo znajdują się udzielone zamówienia na usługi – 27% (w 2008 r.) 30% (w 2009 r.) i 37% (w 2010 r.). Wartość udzielonych zamówień publicznych na dostawy wynosiła w 2008 r. 26%, w 2009 r. 22% przy 20% w 2010 r. Oczywiście analizując rynek zamówień publicznych w Polsce musimy mieć świadomość, że nieco inaczej będzie wyglądała jego analiza, która będzie odnosiła się do liczby udzielanych zamówień. Co jest oczywiste np. zamówienia publiczne na roboty budowlane, będące najczęściej zamówieniami o dużej wartości będą stosunkowo rzadziej udzielane niż to wynika z ich wartości. Przykładowo zamówienia na roboty budowlane w 2010 r. stanowiły 28% (w 2009 r. – 27%) liczby prowadzonych postępowań. Dominującymi zaś, w przypadku postępowań transgranicznych, są zamówienia na dostawy (68% w 2009 r.; 69% w 2010 r.), usługi stanowiły 27% (23% w 2010 r.) a roboty budowlane stanowiły tylko 5% (7% w 2010 r.) zamówień publicznych.

Branże dominujące w przetargach w Unii Europejskiej

Dokonując analizy rynku zamówień publicznych w UE można na ten rynek spojrzeć poprzez wskazanie na udział poszczególnych branż w jego strukturze. Wskazanie branż dominujących w rynku UE ma istotne znaczenie dla potencjalnych wykonawców uczestniczących w tym rynku. Badając rynek zamówień UE należy wskazać na trzy podstawowe sposoby podawania liczby udzielanych zamówień. Pierwszą jest liczba ogłoszeń o udzielanych zamówieniach publicznych, drugą będzie liczba udzielonych zamówień (jedno wszczynane postępowanie może przewidywać udzielenie zamówienia w częściach), która to liczba będzie zawsze większą od wszczynanych postępowań. Trzecią wreszcie liczbą jest wartość udzielanych zamówień, która to wartość będzie zdecydowanie uzależniona od branży w zakresie której udzielane jest zamówienie publiczne.

Rynek zamówień publicznych UE kształtuje się podobnie do rynku zamówień w Polsce, w odniesieniu do udzielanych zamówień, dla których istnieje obowiązek publikacji ogłoszeń w Dzienniku Urzędowym UE. W 2010 r. dominowały dostawy 53,29%, poziom usług kształtował się na poziomie 39,79%, natomiast roboty budowlane stanowiły 6,92%.

Polskim przedsiębiorcom w 2009 r. udzielono 57 zamówień (np. w Belgii 15 kontraktów; w Luksemburgu 9 zamówień oraz zamawiający z Litwy wybrali 8 polskich wykonawców). Przedmiotem tych udzielonych zamówień były w 30 przypadkach usługi, w 26 zamówienia dotyczyły dostaw oraz 1 zamówienie było udzielone na roboty budowlane. Dostawy dotyczyły np. zamówień taboru kolejowego, autobusów/trolejbusów oraz sprzętu górniczego, poza tym osprzętu elektrycznego oraz sprzętu medycznego. Natomiast w zakresie usług dominowały usługi szkoleniowo-doradcze, tłumaczenia a także kartograficzne usługi cyfrowe. W 2010 r. udział polskich wykonawców w rynku zamówień publicznych UE był niższy i wyniósł 38 udzielonych zamówień. Wykonawcy z Polski wygrali 12 kontraktów w Belgii oraz po 4 w Finlandii i w Rumunii. Udzielane zamówienia dotyczyły usług – 27, dostaw – 10 oraz 1 zamówienie dotyczyło robót budowlanych. Udzielane zamówienia w zakresie dostaw dotyczyły, między innymi, taboru kolejowego, autobusów, sprzętu górniczego, również osprzętu elektrycznego oraz sprzętu medycznego. Natomiast usługi obejmowały zamówienia usług szkoleniowo-doradczych, usług kartograficznych i usług cyfrowych.

Warto mieć świadomość, że rynek zamówień publicznych w UE, wyznaczany jest w pierwszej kolejności publikacjami w Dzienniku Urzędowym UE. Natomiast należy zauważyć, że publikowane ogłoszenia na towary i usługi objęte dyrektywami (o wartości równej i powyżej progów unijnych) stanowią tylko 20% wartości udzielanych zamówień w tych dziedzinach. Oznacza to, że znajomość procedur obowiązujących w poszczególnych krajach oraz dostęp do tych rynków może być znakomitą szansą dla MŚP, w tym również polskich.

Dysponentami wydatkowanych środków są w zdecydowanej większości jednostki sektora finansów publicznych. Przygotowując modernizację systemu zamówień publicznych w UE należy pamiętać o dużej wielkości podmiotów zamawiających oraz o ich różnorodności co do wielkości oraz zróżnicowanej formule prawnej. Szacuje się liczbę zamawiających w UE na ponad 250 tysięcy z czego jedynie około 35 tysięcy publikuje ogłoszenia w Dzienniku Urzędowym. Dysproporcje pomiędzy liczbą zamawiających a liczbą podmiotów publikujących ogłoszenia, zgodnie z wymogami Dyrektyw, wynikają z przyjętych rozwiązań ustrojowych i organizacyjnych związanych z centralizacją czy też decentralizacją zamówień publicznych. Przyjęte rozwiązania bardzo różnicują poszczególne państwa np. w Bułgarii ponad 50% zamówień publicznych udzielanych jest przez zamawiających centralnych (podobnie jak w Norwegii i na Cyprze), przykładem państwa o najdalej idącej decentralizacji zamówień jest Finlandia, w której ponad 50% zamówień realizują

zamawiający będący jednostkami samorządu terytorialnego (podobny wskaźnik ma Islandia). W Estonii i Słowenii dominującymi zamawiającymi są inne podmioty niż jednostki centralne, samorządowe i użyteczności publicznej. Natomiast rozwiązania przyjęte na Malcie zdecydowanie odbiegają od rozwiązań przyjętych w innych krajach i wskazują na podstawową grupę zamawiających, którymi są podmioty publiczne (realizują ponad 60% udzielanych zamówień), a więc podmioty nie będące organami administracji publicznej (zarówno rządowej jak i samorządowej), są to w zdecydowanej większości podmioty realizujące zadania w sferze użyteczności publicznej.

Wielkość rynku zamówień publicznych i jego wzrost, realizowany przez sektor publiczny, może być i jest istotnym instrumentem wzrostu gospodarczego, w tym zwiększenia miejsc pracy. Wzrost rynku zamówień publicznych (jego wartości) będzie powodował zwiększenie popytu na dostawy, usługi i roboty budowlane. Właściwe regulacje prawne, regulujące rynek zamówień publicznych, mogą również w sposób istotny kształtować sytuację prawną MŚP, jedną z inicjatyw zawartych w zgłaszanych propozycjach UE jest wprowadzenie obowiązku dzielenia zamówień na części. Ma to ułatwić dostęp tej grupy przedsiębiorców do zamówień publicznych, których wartość (jednostkowo mniejsza) będzie odpowiadała ich potencjałowi ekonomicznemu. Tym samym działaniem, poprzez dzielenie zamówień publicznych, wzrośnie liczba zamówień możliwych do zdobycia przez MŚP.

Procedury zamówień publicznych w wybranych krajach Unii Europejskiej

AUSTRIA

Ramy prawne

Austria, podobnie jak Niemcy, jest państwem związkowym, dlatego też procedury udzielania zamówień publicznych są w Austrii regulowane na dwóch szczeblach: federalnym oraz poszczególnych dziewięciu landów. Na poziomie federalnym kwestie związane z zamówieniami publicznymi reguluje federalna ustawa o zamówieniach publicznych: *Das Bundesgesetz über die Vergabe von Aufträgen* (*Bundesvergabe-gesetz 2006* – BvergG 2006¹¹), która wchodząc w życie w dniu 1 lutego 2006 r. implementowała do austriackiego porządku prawnego postanowienia dyrektyw klasycznej, sektorowej oraz odwoławczej. Oprócz niej na poziomie krajów związkowych obowiązuje dziewięć *Landesvergabe-gesetze*, regulujących procedury zamówieniowe na obszarze ich właściwości¹². Poza tym sferę zamówień publicznych regulują również rozporządzenia.

BvergG jest dość rozbudowana, jeśli weźmiemy pod uwagę zakres jej regulacji, obejmuje bowiem kwestie udzielania zamówień na roboty budowlane, dostawy i usługi, problematykę koncesji na roboty budowlane i na usługi, przeprowadzanie konkursów, jak również procedury odwoławcze. Ustawa reguluje oddzielnie postępowania o udzielenie zamówienia dla zamawiających publicznych (*Vergabeverfahren für öffentliche Auftraggeber* – § 2 do § 162) oraz dla zamawiających sektorowych (*Vergabeverfahren für Sektorauftraggeber* – § 163 do § 290). BvergG obejmuje zarówno postępowania o udzielenie zamówienia powyżej progów unijnych, jak też poniżej tych progów, jednakże w odniesieniu do tych drugich postępowania przewiduje bardziej elastyczne i odformalizowane procedury.

Procedury przetargowe

Dla zamawiających publicznych BvergG przewiduje następujące tryby udzielania zamówień (§ 25):

- 1) procedurę otwartą (*offenes Verfahren*),
- 2) procedurę ograniczoną z uprzednim ogłoszeniem (*nicht offenes Verfahren mit vorheriger Bekanntmachung*),
- 3) procedurę ograniczoną bez uprzedniego ogłoszenia (*nicht offenes Verfahren ohne vorheriger Bekanntmachung*),
- 4) procedurę negocjacyjną z uprzednim ogłoszeniem (*Verhandlungsverfahren mit vorheriger Bekanntmachung*),
- 5) procedurę negocjacyjną bez uprzedniego ogłoszenia (*Verhandlungsverfahren ohne vorheriger Bekanntmachung*),
- 6) umowę ramową (*Rahmenvereinbarung*),
- 7) dynamiczny system zakupów (*dynamisches Beschaffungssystem*),

¹¹ Opublikowana w: BGBl (*Bundesgesetzblatt für die Republik Österreich*) I, Nr 17, 2006. Tekst ustawy oraz poszczególnych nowelizacji dostępny na stronie Urzędu Kanclerza Federalnego www.bundestkanzleramt.at

¹² Szerzej: T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey on the National Public Procurement Systems Across the PPN*, Roma 2010, s. 1.

8) dialog konkurencyjny (*wettbewerblicher Dialog*),

9) zamówienie bezpośrednie (*Direktvergabe*).

Ponadto, zamawiający publiczni mogą prowadzić procedurę konkursową (*Wettbewerbe*), uregulowaną w § 26, bądź też udzielić zamówienia w interaktywnej procedurze aukcji elektronicznej (§ 31). Jak już wspomniano, BvergG stosuje się zarówno do zamówień o wartości powyżej, jak i poniżej progów unijnych, jednakże zamawiający może udzielić zamówienia bezpośrednio wykonawcy, który nie został wybrany zgodnie z którąś z opisywanych procedur. Zamówienie bezpośrednie może jednak być stosowane tylko wtedy, gdy wartość zamówienia nie przekracza 100 000 euro (tzw. *direktvergabe*).

Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych zostały uregulowane w § 19 BvergG. Odzwierciedlają one reguły zamówieniowe wynikające zarówno z prawa pierwotnego Unii Europejskiej (Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej), prawa wtórnego (dyrektywy zamówieniowe), orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, jak i prawa krajowego (konstytucja). Możemy do nich zaliczyć: zasadę respektowania swobód gospodarczych Unii Europejskiej, tj. swobody przepływu osób, usług, towarów oraz kapitału i płatności), zakaz dyskryminacji, zasadę wolnej i uczciwej konkurencji, równego traktowania wykonawców. Z perspektywy wykonawcy chcącego ubiegać się o udzielenie zamówienia w Austrii niezwykle ważna jest zasada stanowiąca, że zamówienie zostanie udzielone jedynie uprawnionemu, posiadającemu odpowiedni potencjał oraz wiarygodnemu wykonawcy, za rozsądną cenę¹³. Co więcej, w przypadku wykonawców wspólnie ubiegających się o udzielenie zamówienia, każdy z nich musi spełniać powyższe warunki. Należy jednak pamiętać, że wykonawcy spoza Austrii muszą być traktowani tak samo jak wykonawcy austriaccy. W związku z tym muszą spełniać takie same warunki i składać analogiczne dokumenty i oświadczenia w postępowaniu o udzielenie zamówienia. Szczegółowe regulacje w tym zakresie zawarte są w przepisach od § 69 do § 77 BvergG.

Przepis § 68 ust. 1 określa przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia. Odpowiada on w swojej treści regulacji wynikającej z dyrektyw zamówieniowych, stąd też zamawiający wyklucza wykonawcę z postępowania o udzielenie zamówienia, który:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za udział w organizacji przestępczej, korupcję, oszustwo, udział w praniu pieniędzy,
- 2) jest przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości, zawiesił działalność gospodarczą, jest w stanie upadłości lub likwidacji,
- 3) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, w szczególności wynikającego z pogwałcenia prawa pracy bądź praw socjalnych,
- 4) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków,
- 6) jest winny poważnego wprowadzenia w błąd w zakresie przekazania lub nieprzekazania informacji, wymaganych zgodnie z BvergG.

W niektórych przypadkach jest jednak możliwe uczestnictwo wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia, mimo wystąpienia przesłanek opisanych w § 68 ust. 1 BvergG. Może się to zdarzyć w sytuacji, gdy zdolność ekonomiczna wykonawcy pozwala mu na wykonanie przedmiotowego zamówienia.

¹³ Niektórzy autorzy mówią o „stosownej cenie”, jednakże zawsze chodzi o cenę, która nie została nienaturalnie zaniżona (a więc nie jest to rażąco niska cena). Zob.: M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców ubiegających się o zamówienia publiczne na rynku polskim i rynkach wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej*, Warszawa 2006, Urząd Zamówień Publicznych, s. 24.

W celu potwierdzenia spełniania określonych warunków udziału w postępowaniu, takich jak posiadanie potencjału technicznego, odpowiednich uprawnień, wiarygodności zawodowej oraz zdolności finansowej i ekonomicznej, a także wykazania braku podstaw do wykluczenia z postępowania o udzielenie zamówienia, zamawiający może żądać od wykonawców przedstawienia pewnych dokumentów (§ 70 ust. 1 BvergG). Są one nazywane „dowodami zdolności” (*Eignungsnachweise*), a ich wykaz podaje się w ogłoszeniu o postępowaniu¹⁴. Zakres żądanych dokumentów podyktowany jest specyfiką danego zamówienia. Innymi słowy charakter przedmiotu zamówienia legitymizuje żądanie potwierdzenia spełniania określonych warunków udziału w postępowaniu. BvergG nie precyzuje kiedy należy przedstawić te dokumenty, wskazując jedynie, że zamawiający może zażądać złożenia dokumentów w odpowiednim czasie. W praktyce oznacza to, że zamawiający sam wskazuje wykonawcom termin na potwierdzenie spełniania warunków udziału w postępowaniu. Ważnym jest, iż dokumenty można składać w oryginale, kopii lub też w formie elektronicznej (§ 70 ust. 3 BvergG).

Aby wykazać spełnienie warunku posiadania uprawnień do wykonywania zamówienia (*Nachweis de Befugnis* – § 71), wykonawca musi przedłożyć odpis (wyciąg) z odpowiedniego rejestru zawodowego lub handlowego potwierdzający, że wykonawca ma uprawnienia do wykonania przedmiotowego zamówienia.

W celu udowodnienia spełnienia warunku generalnej wiarygodności zawodowej (*Nachweis der allgemeinen beruflichen Zuverlässigkeit* – § 72), wykonawca przede wszystkim musi wykazać brak podstaw do wykluczenia go z postępowania o udzielenie zamówienia. W tym celu musi przedstawić odpis z odpowiedniego rejestru (np. karnego) oraz zaświadczenia pochodzące od odpowiednich organów podatkowych, instytucji bankowych oraz zabezpieczenia społecznego (np. zaświadczenie z ZUS). Zamawiający muszą również ocenić szczególną wiarygodność zawodową (*besonderen beruflichen Zuverlässigkeit* – § 73), występując do centralnej ewidencji administracyjno-karnej Federalnego Ministerstwa Finansów o informację o naruszeniu ustawy o zatrudnianiu cudzoziemców¹⁵ (*Ausländerbeschäftigungsgesetzes* – *AuslBG*).

Wykonawcy muszą wykazać spełnienie warunku odnoszącego się do ich sytuacji ekonomicznej i finansowej (*Nachweis der finanziellen und wirtschaftlichen Leistungsfähigkeit* – § 74). W tym celu muszą przedstawić:

- 1) odpowiednie oświadczenie z banku,
- 2) dowód posiadania obowiązkowego ubezpieczenia zawodowego,
- 3) sprawozdanie finansowe (bilans) lub wyciąg z tego dokumentu,
- 4) oświadczenie o solidarnej odpowiedzialności podwykonawców względem zamawiającego, w sytuacji w której wykonawca powołuje się na ich potencjał finansowy,
- 5) informację o wysokości obrotów za okres nie dłuższy niż trzy ostatnie lata, o ile okres prowadzenia działalności nie jest krótszy.

Jeśli wykonawca nie jest w stanie przedstawić któregoś z powyższych dokumentów, może udowodnić spełnienie warunku odnoszącego się do sytuacji ekonomicznej i finansowej każdym innym dokumentem, który uzna zamawiający.

Wykonawcy muszą również przedstawić dokumenty poświadczające ich możliwości techniczne (*Nachweis der technischen Leistungsfähigkeit* – § 75).

W przypadku zamówień na **dostawy** wykonawcy przekazują zamawiającemu:

- 1) wykaz głównych dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat,
- 2) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,

¹⁴ M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców...*, op. cit., s. 31.

¹⁵ *Ibidem*.

- 3) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
- 4) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają zostać dostarczone, których autentyczność musi zostać zaświadczona na żądanie Zamawiającego,
- 5) zaświadczenia sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości potwierdzające zgodność produktów przez odniesienie do specyfikacji lub standardów,
- 6) w przypadku, gdy produkty, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości produkcyjnych wykonawcy, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 7) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 8) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 9) jeśli przedmiot zamówienia stanowią dostawy wymagające wykonania prac dotyczących rozmieszczenia lub instalacji, wykonania usług lub realizacji robót budowlanych, zaświadczenie potwierdzające zdolność wykonawcy do wykonania takiego zamówienia, odnoszące się do jego kwalifikacji i doświadczenia.

W przypadku zamówień na **roboty budowlane**, zamawiający może żądać od wykonawcy następujących dokumentów i oświadczeń:

- 1) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat,
- 2) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości, którymi wykonawca będzie dysponował do wykonania robót budowlanych,
- 3) potwierdzających wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników wykonawcy, personelu zarządzającego, w szczególności osób odpowiedzialnych za kierowanie robotami budowlanymi,
- 4) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach),
- 5) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 6) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 7) wskazanie części zamówienia, której realizację wykonawca zamierza ewentualnie zlecić podwykonawcy,
- 8) oświadczenie, że wykonawca posiada odpowiednie kwalifikacje i doświadczenie do wykonywania robót budowlanych.

W przypadku zamówienia na **usługi**, w celu udowodnienia kwalifikacji technicznych, wykonawca musi przedstawić:

- 1) wykaz głównych usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat,
- 2) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,
- 3) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości,

- 4) w przypadku, gdy usługi, będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ rządowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości technicznych wykonawcy do realizowania usług, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 5) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników wykonawcy, odpowiedzialnych za wykonanie usług,
- 6) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach),
- 7) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 8) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 9) wskazanie, jaką część zamówienia wykonawca zamierza powierzyć do wykonania podwykonawcom,
- 10) oświadczenie, że wykonawca posiada doświadczenie i kwalifikacje do wykonania przedmiotowej usługi.

W myśl przepisu § 130 ust. 1 BvergG, zamawiający udziela zamówienia stosując kryterium najniższej ceny (*Angebot mit dem niedrigsten Preis*) bądź kryterium oferty najbardziej korzystnej technicznie i ekonomicznie (*technisch und wirtschaftlich günstigsten Angebot*).

Procedury odwoławcze

Przepisy BvergG zasadniczo wyróżniają dwa rodzaje procedur odwoławczych, stosowane w zależności od tego, czy umowa o udzielenie zamówienia została już zawarta. Odwołanie wnosi się do *Unabhängige Verwaltungssenate* (UVS) lub *Verwaltungskontrollsenate* (VKS). Uprawnienia kontrolne posiada także *Bundesvergabeamt* (BVA), czyli Federalny Urząd Zamówień Publicznych. W drugiej instancji sprawy z zakresu prawa zamówień publicznych trafiają do *Verfassungsgerichtshof* (VfGH), Federalnego Sądu Konstytucyjnego, bądź do *Verwaltungsgerichtshof* (VwGH), Federalnego Sądu Administracyjnego.

Termin na wniesienie odwołania co do zasady wynosi 10 dni (w niektórych przypadkach 7 dni)¹⁶.

Informacje o zamówieniach

Informacji o udzielanych zamówieniach wykonawcy mogą szukać przede wszystkim w dodatku *Lieferanzeiger*¹⁷ do *Wiener Zeitung*¹⁸ (w wersji on-line dostępny po niemiecku i angielsku), który jest podstawowym miejscem publikacji ogłoszeń o udzielanych zamówieniach. Więcej informacji można również znaleźć na stronie *Wirtschaftskammer Österreich*¹⁹, gdzie podawane są również miejsca publikacji ogłoszeń w poszczególnych krajach związkowych.

¹⁶ Szerzej: Ch. Schmelz, P. J. Marboe, *Austria*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to: Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 24-25.

¹⁷ www.lieferanzeiger.at

¹⁸ www.wienerzeitung.at

¹⁹ www.portal.wko.at (sekcja: *Wirtschafts- und Gewerberecht*, podsekcja: *Verwaltungs- und Vergabefahren*).

BELGIA

Ramy prawne

Belgijskie prawo zamówień publicznych jest regulacją dość skomplikowaną i rozmieszczoną w szeregu aktów prawnych o różnej randze, takich jak ustawy, dekrety królewskie, uzupełnianych przez dużą liczbę okólników oraz komunikatów. Mimo wspólnych podstawowych przepisów dla zamówień klasycznych i sektorowych, różnią się one regulacją szczególną. *Summa summarum* prawo belgijskie jest jednak dostosowane do prawa Unii Europejskiej, w związku z czym mimo pewnego stopnia jego komplikacji, zrozumienie procedur przetargowych nie powinno stwarzać większych problemów.

Pierwszą i najstarszą regulacją była *La loi du 24 décembre 1993 relative aux marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services* – ustawa z dnia 24 grudnia 1993 r. o zamówieniach publicznych i umowach na roboty budowlane, dostawy i usługi²⁰. Przez wiele lat to właśnie ta ustawa, uzupełniana przez dekrety królewskie była najważniejszym aktem prawnym dotyczącym zamówień publicznych. W chwili obecnej straciła moc na rzecz nowej ustawy o zamówieniach publicznych: *Loi du 15 juin 2006 marchés publics et à certains marchés de travaux, de fournitures et de services* – ustawa z dnia 15 czerwca 2006 r. o zamówieniach publicznych oraz niektórych zamówieniach na roboty budowlane, dostawy i usługi²¹. Aktualna ustawa o zamówieniach publicznych dokładnie implementowała przepisy dyrektyw zamówieniowych, zarówno klasycznej, jak i sektorowej i uregulowała także kwestie dotyczące koncesji na roboty budowlane.

Należy mieć jednak na uwadze fakt, iż ustawa określa podstawy prawa zamówień publicznych, jednakże nie reguluje wszystkich spraw. Doprecyzowanie poszczególnych kwestii (np. kryteria kwalifikacji, sposób składania oferty, etc.) odbywa się na poziomie dekretów królewskich. Stąd też poniżej zostanie omówiony także dekret królewski z dnia 15 lipca 2011 r. odnoszący się do zamówień publicznych w sektorach klasycznych – *Arrêté royal relatif à la passation des marchés publics dans les secteurs classiques*²² (zwany dalej dekretem), tworzący razem z ustawą fundamenty prawne systemu zamówień publicznych w Belgii. Szczegółowe kwestie odnoszące się do zamówień sektorowych zostaną najprawdopodobniej uregulowane w oddzielnym dekrete królewskim.

Zarówno ustawa, jak i dekret, mają zastosowanie do zamówień o wartości powyżej i poniżej progów kwotowych, ustalonych w drodze unijnej legislacji. W przypadku zamówień podprogowych przepisy przewidują bardziej elastyczne i mniej sformalizowane procedury.

Procedury przetargowe

Ustawa z dnia 15 czerwca 2006 r. o zamówieniach publicznych oraz niektórych zamówieniach na roboty budowlane, dostawy i usługi (zwana dalej ustawą), w przepisie art. 5 wskazuje na podstawowe zasady rządzące zamówieniami publicznymi. Są nimi zasada równego traktowania wykonawców, niedyskryminacji oraz jawności.

²⁰ Tekst w języku francuskim i flamandzkim dostępny pod adresem: http://16procurement.be/sites/default/files/pdf/Loi_marche_publics_24.12.1993_v25.02.2010_wet_overheidsopdrachten_0.pdf

²¹ Tekst w języku francuskim i flamandzkim dostępny pod adresem: <http://16procurement.be/sites/default/files/pdf/Loi%20Wet%202006%20coord.pdf>

²² Tekst w języku francuskim i flamandzkim dostępny pod adresem: <http://16procurement.be/sites/default/files/pdf/Arrêté%20royal%20Koninklijk%20besluit%2015.07.2011%20MB%20BS%209.08.2011.pdf>

Zamówienia publiczne udzielane są w drodze procedur otwartych (*procédure ouverte*) lub ograniczonych (*procédure restreinte*). W ramach tych procedur zamawiający może zastosować dwa różne sposoby udzielenia zamówienia, w zależności od tego, jakie kryteria udzielenia zamówienia stosuje: przetarg (*adjudication*) bądź wywołanie ofert (*appel d'offres*). Zarówno przetarg, jak i wywołanie ofert mogą mieć charakter otwarty albo zamknięty.

Rozróżnienie między przetargiem a wywołaniem ofert sprowadza się do kwestii kryteriów udzielenia zamówienia. W przypadku stosowania kryterium najniższej ceny, zamawiający udziela zamówienia w drodze przetargu (art. 24 ustawy), natomiast jeśli zdecyduje się na zastosowanie innych kryteriów oprócz ceny, udziela zamówienia w drodze wywołania ofert, wybierając ofertę najkorzystniejszą (art. 25 ustawy).

Inne kryteria muszą odnosić się do przedmiotu zamówienia i mogą odnosić się do jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości funkcjonalnych i estetycznych, aspektów środowiskowych, aspektów społecznych, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu posprzedażnego oraz pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji, gwarancji.

Ponadto zamawiający może udzielić zamówienia w trybie:

- 1) procedury negocjacyjnej bez publikacji ogłoszenia (*procédure négociée sans publicité* – art. 26 § 1),
- 2) procedury negocjacyjnej z publikacją ogłoszenia (*procédure négociée avec publicité* – art. 26 § 2),
- 3) procedury negocjacyjnej bezpośredniej z publikacją ogłoszenia (*procédure négociée directe avec publicité*),
- 4) dialogu konkurencyjnego (*dialogue compétitif* – art. 27).

Ustawa przewiduje również możliwość tworzenia procedur specjalnych (*procédure spéciale* – art. 31), które muszą zawsze pozostawać w zgodzie z art. 34 dyrektywy 2004/18/WE, a dotyczyć mogą jedynie zamówień na projektowanie i budowę mieszkań. Uregulowane zostały także tzw. procedury wyjątkowe (*procédures spécifiques*), obejmujące zawieranie umów ramowych (*accord-cadre* – art. 32), dynamiczny system zakupów (*système d'acquisition dynamique* – art. 29), aukcję elektroniczną (*enchère électronique* – art. 30) oraz konkurs (*concours de projets*).

Kryteria kwalifikacji podmiotowej zostały bardzo szczegółowo opisane w rozdziale 5 dekretu. Przepisy art. 61-66 formułują przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia (*droit d'accès*), natomiast przepisy art. 67-79 odnoszą się do kwalifikacji wykonawcy do wykonania przedmiotowego zamówienia.

Z postępowania o udzielenie zamówienia zamawiający wyklucza wykonawcę, który został skazany prawomocnym orzeczeniem sądu za udział w organizacji przestępczej, korupcję, oszustwo, udział w praniu pieniędzy (art. 61 ust. 1 dekretu). Natomiast zamawiający może wykluczyć z postępowania wykonawcę, który:

- 1) jest w stanie upadłości lub likwidacji, zawiesił działalność gospodarczą bądź została ona objęta zarządzeniem sądowym, albo znajduje się w analogicznej sytuacji, wynikającej z podobnej procedury zgodnie z przepisami krajowymi,
- 2) jest przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości, likwidacji, bądź innego podobnego postępowania zgodnie z przepisami prawa krajowego,
- 3) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 4) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne,
- 6) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków,
- 7) jest winny poważnego wprowadzenia w błąd w zakresie przekazania lub nieprzekazania informacji, zgodnie z odpowiednimi przepisami dekretu.

W celu wykazania braku ww. przesłanek, wykonawca musi złożyć dokumenty takie, jak odpis z właściwego rejestru sądowego lub administracyjnego (w przypadku wykonawców z Polski będą to odpisy z Krajowego Rejestru Sądowego oraz Krajowego Rejestru Karnego), a także oświadczenia odpowiednich organów (np. urzędy skarbowe, ZUS). W sytuacji, gdy kraj wykonawcy nie wydaje takich dokumentów, mogą być one zastąpione oświadczeniem złożonym pod przysięgą bądź uroczystym oświadczeniem złożonym przed notariuszem, właściwym organem sądowym lub administracyjnym, albo przed właściwą organizacją zawodową (o ile przepisy danego prawa krajowego przewidują taką możliwość).

Przepis art. 67 dekretu określa warunki kwalifikacji podmiotowej, związane z możliwościami finansowymi i ekonomicznymi (*capacité financière et économique*) wykonawcy. Dowodem tych możliwości może być:

- 1) odpowiednie oświadczenie banków albo stosowny dowód posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) bilans lub wyciąg z bilansów,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat budżetowych.

Jeżeli z jakiegokolwiek uzasadnionej przyczyny wykonawca nie może przedstawić któregoś z ww. dokumentów, może udowodnić swoje możliwości finansowe i ekonomiczne za pomocą każdego innego dokumentu, uznanego przez zamawiającego za odpowiedni.

Zgodnie z art. 68 dekretu, w przypadku udzielania zamówień, których przedmiot stanowią roboty budowlane, dostawy wymagające wykonania prac dotyczących rozmieszczenia lub instalacji lub usługi, zamawiający może oceniać zdolność techniczną lub zawodową wykonawców do wykonania przedmiotowego zamówienia na podstawie ich kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności.

Przepis art. 69 dekretu formułuje warunki kwalifikacji podmiotowej odnoszące się do możliwości technicznych lub zawodowych (*capacité technique ou professionnelle*) wykonawcy w przypadku udzielania zamówienia, którego przedmiotem są roboty budowlane. Wykonawca udowodni spełnienie ww. warunku, przedstawiając:

- 1) zaświadczenie poświadczające zgodność działań wykonawcy z niektórymi normami jakościowymi, zgodnie z art. 77 dekretu (art. 49 dyrektywy klasycznej),
- 2) wykaz zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy, w szczególności tych, którzy są odpowiedzialni za kontrolę jakości, jak i tych, którymi wykonawca dysponuje do wykonania robót,
- 3) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe wykonawcy lub jego personelu zarządzającego, w szczególności osoby lub osób odpowiedzialnych za kierowanie robotami budowlanymi,
- 4) wskazanie środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (wyłącznie w stosownych przypadkach),
- 5) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 6) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 7) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat wraz z zaświadczeniami zadawalającego wykonania najważniejszych robót, które wskazują wartość, datę i miejsce robót oraz określają, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo zakończone; zaświadczenia muszą być podpisane przez odpowiednie instytucje.

W przypadku zamówień na dostawy (art. 71 dekretu), wykonawca udowodni spełnienie warunku dotyczącego możliwości technicznych lub zawodowych przedstawiając:

- 1) zaświadczenie poświadczające zgodność działań wykonawcy z niektórymi normami jakościowymi, zgodnie z art. 77 dekretu (art. 49 dyrektywy klasycznej),
- 2) wykaz zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy, w szczególności tych, którzy są odpowiedzialni za kontrolę jakości,
- 3) wykaz głównych dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców; dowód powinien być wydany lub poświadczony przez właściwy organ (jeśli odbiorcą była instytucja zamawiająca), bądź w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – wystawiony przez niego, a w razie braku możliwości jego uzyskania – wystarczy oświadczenie wykonawcy,
- 4) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis możliwości zaplecza naukowo-badawczego przedsiębiorstwa,
- 5) w przypadku gdy produkty, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub, wyjątkowo, mają szczególne przeznaczenie, instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym dostawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, z zastrzeżeniem zgody tego organu, przeprowadza kontrolę możliwości produkcyjnych dostawcy, a w razie konieczności także dostępnych mu możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 6) próbki, opisy lub fotografie produktów, których autentyczność musi zostać zaświadczona na żądanie zamawiającego,
- 7) zaświadczenia sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości, potwierdzające zgodność produktów przez odniesienie do specyfikacji lub norm.

Udzielając zamówienia na usługi, zamawiający może żądać udowodnienia spełnienia warunku dotyczącego możliwości technicznych lub zawodowych, poprzez:

- 1) zaświadczenie poświadczające zgodność działań wykonawcy z niektórymi normami jakościowymi, zgodnie z art. 77 dekretu (art. 49 dyrektywy klasycznej),
- 2) wykaz zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy, w szczególności tych, którzy są odpowiedzialni za kontrolę jakości,
- 3) wskazanie wykształcenia i kwalifikacji zawodowych wykonawcy lub personelu zarządzającego przedsiębiorstwem, w szczególności osób odpowiedzialnych za świadczenie usług,
- 4) wskazanie środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (wyłącznie w stosownych przypadkach),
- 5) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 6) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 7) wykaz głównych usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców, publicznych i prywatnych; dowody usług należy przedstawić w formie zaświadczeń wydanych lub poświadczonych przez właściwy organ (w przypadku, gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca), bądź w formie zaświadczenia przez nabywcę (w przypadku, gdy odbiorcą był nabywca prywatny), a w razie braku tego zaświadczenia – w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 8) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis jego zaplecza naukowo-badawczego,

9) w przypadku gdy usługi mają charakter złożony lub, wyjątkowo, mają szczególne przeznaczenie, instytucje zamawiające, lub, w ich imieniu, właściwe organy urzędowe kraju, w którym wykonawca wykonuje usługi, przeprowadza kontrolę możliwości technicznych wykonawcy, a w razie konieczności także dostępnych mu możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał.

Dekret w sposób bardzo szczegółowy opisuje kryteria udzielania zamówień, czy to w przypadku oferty o najniższej cenie (jeśli zamawiający udziela zamówienia w drodze licytacji – art. 97 dekretu), czy w sytuacji, w której zamawiający używa innych kryteriów oprócz ceny (w przypadku udzielenia zamówienia w drodze wywołania ofert wybiera się ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie: *l'offre économiquement la plus avantageuse* – art. 98 dekretu).

Procedury odwoławcze

W Belgii nie istnieje specjalny system odwoławczy z zakresu prawa zamówień publicznych, jednakże wykonawca ma do swojej dyspozycji środki prawne, umożliwiające mu podważanie wadliwych, w jego ocenie, decyzji zamawiającego. Należy jednak rozróżnić kwestie administracyjnoprawne oraz cywilnoprawne w postępowaniu o udzielenie zamówienia. W zależności bowiem od rodzaju zamawiającego, a także od rodzaju jego czynności, przysługują wykonawcy różne środki odwoławcze. Co do zasady, jeśli wykonawca podważa czynności zamawiającego podjęte przed podpisaniem umowy, to jako akty jednostronne podlegają prawu administracyjnemu i będą rozpatrywane np. w trybie nadzoru. Natomiast, czynności podjęte od momentu podpisania umowy podlegają prawu cywilnemu i znajdują się w obszarze kognicji sądów powszechnych²³.

Informacje o zamówieniach

Informacji na temat udzielanych zamówień należy szukać w Biuletynie Zamówień Publicznych (*Bulletin des Adjudications*), w którym publikowane są ogłoszenia o zamówieniu, również w sytuacji, gdy wartość przedmiotu zamówienia nie przekracza progów unijnych. Biuletyn dostępny jest pod adresem:

www.ejustice.just.fgov.be/bul/bulf.htm

Przydatne dla wykonawców informacje o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w Belgii są dostępne na stronach portalu o zamówieniach publicznych, pod adresem: **www.publicprocurement.be**

²³ Szerzej: *Les recours*, www.publicprocurement.be. Również: M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców...*, op. cit., s. 52-54.

CZECHY

Ramy prawne

Do 1995 r. prawo zamówień publicznych w Czechach praktycznie nie istniało, a kwestie dotyczące przetargów regulowane były przez przepisy prawa budżetowego. W 1995 r. pojawiają się przepisy normujące proste procedury, jednakże zawierające wiele wyłączeń oraz preferencje dla dostawców krajowych. Tak naprawdę rozwój systemu zamówień publicznych w Czechach rozpoczął się na dużą skalę wraz z akcesją do Unii Europejskiej w 2004 r. Członkostwo w UE wymusiło przyjęcie *acquis communautaire*, w tym również implementację dyrektyw zamówieniowych. Cały proces prawotwórczy rozpoczął się już w 2003 r. Przyjęto również GPA. W chwili obecnej prawo zamówień publicznych w Czechach tworzą przede wszystkim przepisy dwóch aktów prawnych w randze ustawy (*zákon*): ustawy nr 137/2006 o zamówieniach publicznych²⁴, a także ustawy z dnia 14 marca 2006 r. nr 139/2006 o zamówieniach koncesyjnych i procedurze koncesyjnej²⁵. Ustawy te implementowały do czeskiego porządku prawnego odpowiednie przepisy prawa Unii Europejskiej, w tym wspomniane już dyrektywy zamówieniowe. Oprócz ww. ustaw, materię zamówień publicznych doprecyzowuje kilka aktów wykonawczych w randze rozporządzenia. Mimo stosunkowo ograniczonej liczby aktów prawnych regulujących problematykę zamówień publicznych, specjaliści z Czech oceniają czeski system jako skomplikowany i zbyt kazuistyczny w niektórych kwestiach, co z kolei powoduje, że jest on mało klarowny dla wykonawców z innych państw członkowskich²⁶.

Procedury przetargowe

Ustawa nr 137/2006 w przepisie § 2 wyróżnia trzy rodzaje zamawiających: publicznych (*veřejný zadavatel*), dotowanych (*dotovaný zadavatel*) oraz sektorowych (*sektorový zadavatel*). W zależności od tego, który zamawiający prowadzi procedurę przetargową, dostępne są różne tryby udzielenia zamówienia, a także inne regulacje dotyczące pewnych specyficznych kwestii, np. terminów.

Podstawowymi zasadami, którymi muszą się kierować zamawiający działający pod reżimem ustawy nr 137/2006 są: transparentność, równe traktowanie i niedyskryminacja (*zásady transparentnosti, rovného zacházení a zákazu diskriminace* – § 6).

W przepisie § ust. 1 21 ustawa przewiduje następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) procedurę otwartą (*otevřené řízení*),
- 2) procedurę ograniczoną (*uzší řízení*),
- 3) negocjacje z ogłoszeniem (*jednací řízení s uveřejněním*),
- 4) negocjacje bez ogłoszenia (*jednací řízení bez uveřejnění*),
- 5) dialog konkurencyjny (*soutěžní dialog*),
- 6) uproszczoną procedurę podprogową (*zjednodušené podlimitní řízení*).

²⁴ Zákon č. 137/2006 Sb. Parlamentu České republiky o veřejných zakázkách. Tłumaczenie na j. angielski dostępne na stronie czeskiego portalu administracji publicznej pod adresem: <http://www.portal-vz.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=e8e63f4f-a001-4337-91e4-767ca2877d52>

²⁵ Zákon č. 139/2006 Sb. Parlamentu České republiky o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon). Tekst dostępny na stronie czeskiego portalu administracji publicznej pod adresem: <http://www.portal-vz.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=e8e63f4f-a001-4337-91e4-767ca2877d52>

²⁶ Takie stanowisko wyraził J. Sixta, czeski wiceminister rozwoju regionalnego, w trakcie debaty panelowej *Improving the functioning of EU public procurement law* na zorganizowanym przez Komisję Europejską *Single Market Forum*, w dniu 3 października 2011 r. w Krakowie.

Każdy zamawiający jest uprawniony do udzielenia zamówienia publicznego w ramach przetargu nieograniczonego (procedury otwartej) i ograniczonego oraz, pod pewnymi warunkami, z zastosowaniem negocjacji z ogłoszeniem lub bez ogłoszenia. Jednakże tylko zamawiający publiczni mogą stosować, po spełnieniu odpowiednich przesłanek ustawowych, dialog konkurencyjny oraz uproszczoną procedurę w przypadku zamówień poniżej progów. Ponadto każdy zamawiający może zastosować szczególną procedurę dynamicznego systemu zakupów. Stosuje się ją w ramach procedury otwartej, jeśli przedmiot zamówienia obejmuje powszechne i ogólnodostępne towary, usługi lub roboty (§ 93 – *dynamický nákupní systém*). Ustawa zezwala również na zawieranie umów ramowych (*rámcové smlouvě* – § 89-92) oraz prowadzenie aukcji elektronicznej (*elektronické aukce* – § 96) i konkursu (*soutěž o návrh* – § 102).

Ustawa dywersyfikuje również zamówienia pod względem ich wartości, wyróżniając:

- 1) zamówienia na małą skalę (§ 12 ust. 3 – *veřejné zakázky malého rozsahu*), o wartości mniejszej niż 2 000 000 CZK w przypadku zamówień na dostawy lub usługi, bądź mniejszej niż 6 000 000 CZK w przypadku zamówień na roboty budowlane,
- 2) zamówienia podprogowe (§ 12 ust. 2 – *podlimitní veřejné zakázky*), o wartości równej lub większej niż 2 000 000 CZK w przypadku zamówień na dostawy lub usługi, bądź równej lub większej niż 6 000 000 CZK w przypadku zamówień na roboty budowlane, o ile wartość zamówienia nie przekracza wartości dla zamówień ponadprogowych,
- 3) zamówienia ponadprogowe (§ 12 ust. 1 – *nadlimitní veřejné zakázky*), których szacowana wartość ustalana jest w zależności od rodzaju zamówienia oraz podmiotu zamawiającego.

Wartość zamówień ponadprogowych była wcześniej regulowana bezpośrednio przez ustawę. Jednakże w 2008 r. zdecydowano, iż wartość ta będzie określana w drodze rozporządzenia, co w konsekwencji miało uprościć system. W chwili obecnej wartość zamówień ponadprogowych reguluje rozporządzenie nr 77/2008²⁷, które było kilkakrotnie zmieniane (ostatnio w sierpniu 2011 r.).

W przypadku zamówień na roboty budowlane wartość zamówienia musi przekraczać kwotę 125 451 000 CZK, przy czym jest to regulacja obowiązująca wszystkich zamawiających. W zamówieniach na dostawy lub usługi zamówieniem ponadprogowym jest zamówienie o wartości równej lub większej niż:

- kwota 3 236 000 CZK – w sytuacji, gdy zamawiającym jest Republika Czeska oraz państwowe jednostki budżetowe;
- kwota 4 997 000 CZK – gdy zamawiającym jest jednostka samorządu terytorialnego, jednostki budżetowe samorządu terytorialnego, bądź osoba prawna założona celem zaspokajania potrzeb publicznych, finansowana głównie przez państwo;
- kwota 10 020 000 CZK – gdy zamawiającym jest zamawiający sektorowy.

Zgodnie z nowelizacją rozporządzenia 77/2008 z dnia 24 sierpnia 2011 r.²⁸, jeśli zamówienie dotyczy sektora obrony lub bezpieczeństwa, to dla zamawiających publicznych oraz zamawiających sektorowych

²⁷ *NARÍZENÍ VLÁDY ze dne 25. února 2008 o stanovení finančních limitů pro účely zákona o veřejných zakázkách, o vymezení zboží požítovaného Českou republikou – Ministerstvem obrany, pro které platí zvláštní finanční limit, a o přepočtech částek stanovených v zákoně o veřejných zakázkách v eurech na českou měnu*, zmienione rozporządzeniem nr 474/2009 oraz 276/2011. Tekst, łącznie ze zmianami, dostępny pod adresem: www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/narizeni-vlady-ze-dne-25-unora-2008-o-stanoveni-financnich-limitu-pro-ucely-zakona-o-verejnych-zakazkach-o-vymezeni-zbozi-pozitovaneho-ceskou-republikou-ministerstvem-obrany-pro-ktere-plati-zvlastni-financni-limit-a-o-prepoctech

²⁸ *NARÍZENÍ VLÁDY ze dne 24. srpna 2011, kterým se mění nařízení vlády č. 77/2008 Sb., o stanovení finančních limitů pro účely zákona o veřejných zakázkách, o vymezení zboží požítovaného Českou republikou – Ministerstvem obrany, pro které platí zvláštní finanční limit, a o přepočtech částek stanovených v zákoně o veřejných zakázkách v eurech na českou měnu, ve znění nařízení vlády č. 474/2009 Sb.* Tekst dostępny pod adresem: www.sbirka.cz/POS4TYD/NOVE/11-276.htm

wartość zamówienia dla zamówień ponadprogowych wynosi: 10 020 000 CZK (w przypadku dostaw lub usług) bądź 125 451 000 CZK (w przypadku robót budowlanych).

Jeśli zamówienie zostanie zakwalifikowane jako ponadprogowe, zamawiający ma obowiązek zamieścić ogłoszenie o zamówieniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej. Przy zamówieniach ponadprogowych stosuje się także dłuższe terminy składania ofert, czy też wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu²⁹.

Ustawa bardzo szczegółowo reguluje jakie warunki musi spełniać wykonawca, aby być uprawnionym do uczestnictwa w procedurze zamówieniowej. W § 50 ust. 1 ustawa przewiduje następujące kryteria kwalifikacji (*rozsah kvalifikace*):

- 1) ogólne (podstawowe),
- 2) zawodowe,
- 3) ekonomiczne i finansowe,
- 4) techniczne.

Ustawa wyraźnie wskazuje, że kryteria kwalifikacji wykonawców muszą być związane z przedmiotem zamówienia, a kryteria ekonomiczne i finansowe oraz techniczne nie mogą stanowić kryteriów udzielenia zamówienia.

Podstawowe kryteria kwalifikacji (*základní kvalifikační předpoklady*) zostały określone w § 53 ustawy. Generalnie sprowadzają się do braku istnienia przesłanek wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia. Tak więc podstawowe kryteria kwalifikacji spełni wykonawca, który:

- 1) nie został prawomocnie skazany za przestępstwo popełnione na korzyść zorganizowanej grupy przestępczej, przestępstwo udziału w zorganizowanej grupie przestępczej, pranie pieniędzy, łapówkarstwo czynne i bierne, oszustwa, oszustwa kredytowe, włączając w to sprawy dotyczące przygotowania do popełnienia takiego przestępstwa oraz prób udziału w takim przestępstwie, bądź jeśli doszło do zatarcia takiego skazania,
- 2) nie został prawomocnie skazany za przestępstwo, w którym stan faktyczny związany był z prowadzeniem działalności gospodarczej na podstawie odrębnych przepisów, bądź jeśli doszło do zatarcia takiego skazania,
- 3) w ostatnich trzech latach nie popełnił czynów nieuczciwej konkurencji w postaci przekupstwa (korupcji) na mocy szczególnych przepisów prawa,
- 4) nie jest i nie był w ostatnich trzech latach przedmiotem postępowania upadłościowego,
- 5) nie jest w stanie likwidacji,
- 6) nie figuruje we właściwej ewidencji jako podmiot, który nie wypełnił zobowiązań lub posiada zaległości dotyczące opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, składek na państwowe ubezpieczenie zdrowotne, płatności podatków, zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, jak również w Czechach,
- 7) nie został skazany w przeciągu ostatnich trzech lat za popełnienie poważnego wykroczenia zawodowego, bądź nie został ukarany dyscyplinarnie wg innych przepisów (w sytuacji, gdy kara dyscyplinarna miała związek z kwalifikacjami zawodowymi),
- 8) nie jest wpisany na listę wykonawców objętych zakazem realizowania zamówień publicznych,
- 9) przedłoży listę organów statutowych lub ich członków, którzy w przeciągu ostatnich trzech lat pracowali przy realizacji zamówień,
- 10) przedłoży wykaz akcjonariuszy posiadających powyżej 10% akcji (w przypadku spółek akcyjnych).

²⁹ Zob.: M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców...*, op. cit., s. 57.

Dokumentami poświadczającymi spełnianie podstawowych kryteriów kwalifikacji są wyciągi z rejestrów karnych, oświadczenia odpowiednich organów podatkowych, oświadczenia organów kompetentnych w zakresie ubezpieczeń społecznych (np. ZUS), a także oświadczenia samego wykonawcy.

Przepis § 54 reguluje tzw. kryteria kwalifikacji zawodowej (*profesní kvalifikační předpoklady*). Aby wykazać ich spełnianie, wykonawca musi przedstawić:

- 1) wykaz potwierdzający wpis do rejestru handlowego, bądź innej podobnej ewidencji,
- 2) dowód posiadania uprawnień na prowadzenie działalności gospodarczej, zwłaszcza odpowiednich zezwoleń lub licencji,
- 3) dokument wydany przez samorząd zawodowy lub inną organizację zawodową, potwierdzający właściwą przynależność wykonawcy, o ile jest ona wymagana do realizacji zamówień publicznych,
- 4) w odpowiednich przypadkach: dowód potwierdzający zdolność wykonawcy do zapewnienia odpowiedniej ochrony informacji niejawnych.

Natępnie, aby udowodnić spełnianie kryteriów kwalifikacji odnoszących się do sytuacji ekonomicznej i finansowej (*ekonomické a finanční kvalifikační předpoklady* – § 55), wykonawca zobowiązany jest przedstawić zamawiającemu:

- 1) umowę ubezpieczenia, poświadczającą posiadanie odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) ostatni opublikowany bilans lub wyciąg z bilansu, sporządzony zgodnie z przepisami prawa kraju, w którym wykonawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat budżetowych.

Jeżeli z jakiegokolwiek uzasadnionego powodu wykonawca nie może przedstawić ww. dokumentów, może udowodnić swoją sytuację ekonomiczną i finansową za pomocą każdego innego dokumentu, który zamawiający uzna za odpowiedni.

Wykonawca musi również wykazać posiadanie kwalifikacji technicznych (*technické kvalifikační předpoklady* – § 56). W tym celu, w przypadku zamówień na dostawy, przedstawia zamawiającemu:

- 1) wykaz głównych dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców; dowody należy przedstawić w formie zaświadczeń wydanych lub poświadczonych przez odpowiedni organ (w przypadku, gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca) bądź w postaci zaświadczenia wystawionego przez nabywcę prywatnego, a w razie braku takiego zaświadczenia – w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 2) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, które będą zaangażowane w realizację zamówienia, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
- 3) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego,
- 4) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają być dostarczone,
- 5) dowód potwierdzający zgodność produktów wystawiony przez właściwy organ.

W sytuacji, gdy przedmiotem zamówienia są usługi, wykonawca udowodni posiadanie kwalifikacji technicznych, przedstawiając:

- 1) wykaz głównych usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców; dowody należy przedstawić w formie zaświadczeń wydanych lub poświadczonych przez odpowiedni organ (w przypadku, gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca)

- bądź w postaci zaświadczenia wystawionego przez nabywcę prywatnego, a w razie braku takiego zaświadczenia – w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 2) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, które będą zaangażowane w realizację zamówienia, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
 - 3) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego,
 - 4) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe wykonawcy lub personelu zarządzającego, w szczególności osób odpowiedzialnych za świadczenie usług,
 - 5) wykaz środków zarządzania środowiskiem, jeśli jest to uzasadnione w danym zamówieniu,
 - 6) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebność personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
 - 7) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia.

Przy zamówieniach na dostawy lub usługi zamawiający może również zażądać kontroli możliwości produkcyjnych oraz, jeśli to konieczne, możliwości badawczych i środków kontroli jakości wykonawcy, przeprowadzonej przez zamawiającego lub w jego imieniu, pod warunkiem, że produkty lub usługi mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie.

Z kolei w sytuacji, gdy przedmiotem zamówienia są roboty budowlane, wykonawca udowodni posiadanie kwalifikacji technicznych, przedstawiając:

- 1) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat wraz z zaświadczeniami zadowolającego wykonania robót; zaświadczenie musi wskazywać wartość, datę i miejsce robót, oraz określać, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone,
- 2) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, które będą zaangażowane w realizację zamówienia, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
- 3) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe wykonawcy lub personelu zarządzającego, w szczególności osób odpowiedzialnych za wykonanie robót budowlanych,
- 4) wykaz środków zarządzania środowiskiem, jeśli jest to uzasadnione w danym zamówieniu,
- 5) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebność personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 6) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia.

Należy pamiętać, że dokumenty potwierdzające spełnianie warunków wykonawca zobowiązany jest przedstawić w oryginale lub poświadczoną kopii.

Zgodnie z przepisem § 78 (*hodnotící kritéria* – kryteria oceny) zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*ekonomická výhodnost nabídky*) lub ofertę z najniższą ceną (*nejnižší nabídková cena*).

Procedury odwoławcze

Każdy wykonawca, który ma lub miał interes w uzyskaniu przedmiotowego zamówienia, może złożyć skargę (*stěžovatel* – § 110) do zamawiającego, w terminie 15 dni od momentu, kiedy dowiedział się o naruszeniu prawa zamówień publicznych, jednakże nie później niż w momencie podpisania umowy. Jeżeli wykonawca nie zgodzi się z rozstrzygnięciem zamawiającego, może zwrócić się o wszczęcie postępowania do Urzędu Ochrony Konkurencji (*Úřad pro ochranu hospodářské soutěže*). Z kolei decyzje Urzędu można

podważyć przed sądem okręgowym w Brnie (*Krajský soud v Brně*). Od jego orzeczeń co do zasady można odwoływać się do Najwyższego Sądu Administracyjnego.

Informacje o zamówieniach

Informacji o ogłaszanych przetargach polscy wykonawcy mogą szukać na stronie: **www.isvzus.cz**. Jest to portal, w którym publikacja ogłoszeń o zamówieniu jest obowiązkowa. Opłaty związane z funkcjonowaniem portalu ponoszą zamawiający, w związku z czym jest on zupełnie otwarty dla wykonawców. Przydatne informacje dostępne są również na portalu **www.businessinfo.cz**.

DANIA

Ramy prawne

Prawo zamówień publicznych w Danii obejmuje regulacje prawne dla zamówień o wartości powyżej progów unijnych, a więc akty, które implementowały dyrektywę klasyczną i sektorową, a także regulację krajową, odnoszącą się do zamówień o wartości poniżej progów unijnych. Ponadto w Danii wyszczególnia się dwa rodzaje zamówień: budowlano-inżynieryjne oraz na dostawy i usługi³⁰. Przetargi budowlano-inżynieryjne o wartości od 500 000 DKK do 36 110 270 DKK są objęte regulacją krajową, natomiast powyżej kwoty 36 110 270 DKK obowiązują przepisy unijne. Z kolei w przypadku zamówień na dostawy i usługi przepisy unijne obowiązują przy udzielaniu zamówienia na dostawy i usługi o wartości powyżej 1 438 448 DKK. W sytuacji, gdy wartość zamówienia jest poniżej tego progu, ale jest wyższa niż 500 000 DKK, stosuje się przepisy krajowe³¹.

Dyrektywy unijne w zakresie zamówień publicznych zostały implementowane przez następujące akty prawne:

- 1) *Bekendtgørelse om fremgangsmåderne ved indgåelse af offentlige vareindkøbskontrakter, offentlige tjenesteydelseskontrakter og offentlige bygge- og anlægskontrakter* – rozporządzenie nr 937 z dnia 16 września 2004 r. w sprawie procedur udzielania zamówień publicznych na roboty budowlane, usługi i dostawy³², implementujące w całości dyrektywę 2004/18/WE,
- 2) *Bekendtgørelse om fremgangsmåderne ved indgåelse af kontrakter inden for vand- og energiforsyning, transport samt posttjenester* – rozporządzenie nr 936 z dnia 16 września 2004 r. w sprawie procedur udzielania zamówień publicznych w sektorach³³, implementujące w całości dyrektywę 2004/17/WE.

Przepisy implementujące dyrektywy odwoławcze zostały co do zasady umieszczone w:

- 1) *Lov om håndhævelse af udbudsreglerne m.v.* – ustawie nr 492 z dnia 12 maja 2010 r. o egzekwaniu przepisów prawa zamówień publicznych³⁴ (nowa ustawa odwoławcza, zastąpiła *Lov om Klagenævnet for Udbud* – ustawę nr 415 z dnia 31 maja 2000 r. o Izbie Odwoławczej ds. Zamówień Publicznych³⁵),
- 2) *Bekendtgørelse om Klagenævnet for Udbud* – rozporządzeniu nr 887 z dnia 11 sierpnia 2011 r. o Izbie Odwoławczej ds. Zamówień Publicznych³⁶.

Dania była pierwszym państwem członkowskim Unii Europejskiej, które implementowało dyrektywę klasyczną i sektorową – zaczęły one obowiązywać już od 1 stycznia 2005 r. Udało się to m.in. dlatego, że treść dyrektyw została implementowana w całości, jako załącznik do wspomnianych wyżej rozporządzeń. Duńczycy ponadto uregulowali również zamówienia o wartości poniżej unijnych kwot progowych, od których

³⁰ Szerzej: *Dania – poradnik dla polskiego przedsiębiorcy 2011*, Wydział Promocji, Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kopenhadze, s. 74-75. Poradnik dostępny pod adresem: http://copenhagen.trade.gov.pl/pl/Poradnik2010/article/detail,3503,Poradnik_dla_przedsiębiorcy.html

³¹ Szerzej: www.kfst.dk/udbudsomraadet/udbudsregler/regler/taerskelvaerdier-2010-og-2011/

³² BEK nr 937 af 16/09/2004. Tekst w języku duńskim dostępny pod adresem: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=26719

³³ BEK nr 936 af 16/09/2004. Tekst w języku duńskim dostępny pod adresem: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=26714

³⁴ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=131726>

³⁵ LOV nr 415 af 31/05/2000. Pierwotny tekst ustawy, która była kilkakrotnie zmieniana (ostatnio w dniu 14 czerwca 2011 r.), dostępny w języku duńskim pod adresem: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=4750

³⁶ BEK nr 887 af 11/08/2011. Tekst w języku duńskim dostępny pod adresem: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=138265

zależy obowiązek stosowania przepisów dyrektyw. Przepisy w tym zakresie znalazły się w *Bekendtgørelse af lov om indhentning af tilbud på visse offentlige og offentligt støttede kontrakter* – ustawie nr 1470 z dnia 7 grudnia 2007 r. o procedurach przetargowych³⁷, która reguluje zarówno zamówienia na dostawy i usługi, jak i na roboty budowlane, wszystkie powyżej progu 500 000 DKK i poniżej progów unijnych.

Procedury przetargowe

Rozporządzenia nr 937 i 936, jak już wspomniano wcześniej, transponowały dyrektywę klasyczną i sektorową do duńskiego porządku prawnego w całości, bez żadnych zmian. Stąd też omówione poniżej zostaną jedynie podstawowe kwestie wynikające z rozporządzenia nr 937 (zwanego dalej rozporządzeniem klasycznym) oraz różnice wynikające z ustawy nr 1470 z 7 grudnia 2007 r. (zwana dalej ustawą), względem zamówień o wartości podprogowej.

W przetargach powyżej progów unijnych zamawiający mogą stosować typowe dla dyrektywy klasycznej tryby udzielania zamówień:

- 1) procedurę otwartą (*offentligt udbud*),
- 2) procedurę ograniczoną (*begrænset udbud*),
- 3) dialog konkurencyjny (*konkurrencepræget dialog*),
- 4) procedury negocjacyjne (*udbud med forhandling*).

Zamawiający może również korzystać z konkursu (*projektkonkurrencer*), udzielać zamówień w ramach dynamicznego systemu zakupów (*dynamisk indkøbssystem*), aukcji elektronicznej (*elektronisk auktion*) oraz zawierać umowy ramowe (*rammeaftale*).

W zakresie stosowania kryteriów kwalifikacji podmiotowej, zamawiający może korzystać ze wszystkich możliwości dostępnych w dyrektywie, a więc może oceniać podmiotową sytuację (*personlige forhold*), sprawdzać predyspozycje do prowadzenia działalności zawodowej (*retten til at udøve det pågældende erhverv*), sytuację ekonomiczną i finansową (*Økonomisk og finansiel formåen*) oraz kwalifikacje techniczne i zawodowe (*Teknisk og/eller faglig formåen*).

Kryteria udzielenia zamówienia (*Kriterier for tildeling af kontrakter*) pozwalają na wybór oferty najkorzystniejszej ekonomicznie (*økonomisk mest fordelagtige tilbud*) bądź oferty z najniższą ceną (*laveste pris*). Te same kryteria dotyczą zamówień podprogowych, na podstawie przepisów prawa krajowego.

W przypadku zamówień na dostawy i usługi, objętych procedurami krajowymi (a więc o wartości powyżej 500 000 DKK, lecz poniżej progów unijnych), ustawa nie przewiduje stosowania jakichś określonych procedur, czy też nie formułuje jakiegось szczególnego katalogu zasad, którym ma podlegać postępowanie. Obowiązkowo stosuje się jednak zasady udzielania zamówień wynikające z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej³⁸. Natomiast w przypadku zamówień na roboty budowlane, przepisy ustawy przewidują trzy tryby udzielenia zamówienia:

- 1) przetarg publiczny (*offentlig licitation*),
- 2) przetarg ograniczony (*begrænset licitation*) – z prekwalifikacją, czyli dwuetapowy, bądź polegający na zapraszaniu do przetargu tylko wybranych wykonawców,
- 3) zamówienie bezpośrednie (*Underhåndsbud*) – możliwe do zastosowania co do zasady w sytuacji, gdy wartość robót nie przekracza 3 000 000 DKK.

Zamawiający może również zawierać umowy ramowe (*Rammeaftaler* – § 13).

³⁷ LOV nr 1470 af 7/12/2007. Tekst w języku duńskim dostępny pod adresem: www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=113858

³⁸ H. Holtse, J. Kaltoft, *Denmark*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to: Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 60.

Duńskie przepisy prawa zamówień publicznych w kontekście zamówień podprogowych na roboty budowlane, zobowiązują zamawiającego do stosowania pewnych zasad, takich jak zasada obiektywności, bezstronności, niedyskryminacji oraz równego traktowania³⁹. Jak już wspomniano wcześniej, ustawa nie formułuje *expressis verbis* zasad odnośnie zamówień na dostawy i usługi, lecz *de facto* pojawiają się one w przypadku omawiania poszczególnych etapów udzielania zamówienia (np. przepis § 10, dotyczący negocjacji, stanowi o równym traktowaniu wykonawców – w ramach każdego rodzaju zamówienia). Co ciekawe, ustawa nie zawiera żadnych przepisów, wprost stanowiących o wykluczeniu wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego. Nie oznacza to jednak, że zamawiający nie ma prawa tego zrobić – podstawą wykluczenia może być, przykładowo, niespełnienie kryteriów kwalifikacji technicznej lub ekonomicznej (jeśli zamawiający je określi).

Zamawiający może wybrać ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie, bądź ofertę z najniższą ceną (*Tildelingskriterier* – § 8).

Procedury odwoławcze

Niezależnie od tego, czy prowadzimy postępowanie na podstawie przepisów zawartych w dyrektywach zamówieniowych, czy też w regulacji krajowej, w Danii obowiązują te same zasady postępowania odwoławczego. W każdej procedurze możemy odwołać się do *Klagenævnet for Udbud* – Izby Odwoławczej ds. Zamówień Publicznych. Należy jednak pamiętać, że odwołanie do Izby jest możliwe, co do zasady, do momentu podpisania umowy. Jeśli zamawiający podpisze umowę z wykonawcą, to w przypadku zamówień o wartości przekraczającej progi unijne, wykonawca musi wnieść odwołanie do sądu, natomiast w przypadku zamówień podprogowych, wykonawca ma do wyboru odwołanie do sądu, bądź skargę do Izby. Jeśli Izba wydała orzeczenie w pierwszej instancji, stronie postępowania odwoławczego przysługuje apelacja do sądu.

Alternatywą dla procedur odwoławczych przed Izbą oraz sądami krajowymi, może być zawiadomienie o naruszeniu prawa zamówień publicznych zgłoszone do *Konkurrence -og Forbrugerstyrelsen*, duńskiego Urzędu Konkurencji i Konsumentów⁴⁰. W praktyce najczęściej zdarza się, że Izba Odwoławcza ds. Zamówień Publicznych zajmuje stanowisko już po podpisaniu umowy (kiedy nie trzeba zwracać się do sądu, a więc na podstawie regulacji krajowych), natomiast Urząd Konkurencji i Konsumentów włącza się w postępowanie jeszcze się toczące (przed udzieleniem zamówienia)⁴¹.

Informacje o zamówieniach

W przypadku zamówień na dostawy i usługi, podlegających duńskim regulacjom krajowym, zamawiający są zobligowani publikować ogłoszenie o zamówieniu w prasie, bądź też na stronach internetowych. Informacji na temat zamówień o wartości powyżej progów unijnych oczywiście należy szukać w bazie TED. Ogłoszenia o wszystkich zamówieniach ponadprogowych oraz większości podprogowych można również znaleźć na stronie www.udbudsportalen.dk.

Inne istotne adresy to: **www.kfst.dk** – strona Urzędu Konkurencji i Konsumentów, gdzie można znaleźć wiele ciekawych informacji o duńskich zamówieniach publicznych.

³⁹ H. Holtse, J. Kaltoft, Denmark, [w:] *The International Comparative Legal Guide to: Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 60.

⁴⁰ www.kfst.dk

⁴¹ Szerzej: T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey on the National Public Procurement Systems Across the PPN*, Roma 2010, s. 39.

ESTONIA

Ramy prawne

Problematykę zamówień publicznych w Estonii reguluje ustawa z dnia 24 stycznia 2007 r. Prawo zamówieniach publicznych⁴² (zwana dalej ustawą), uzupełniana przez kilka aktów prawnych wydanych przez rząd:

- 1) *Pakkumuste ja hankemenetluses osalemise taotluste elektroonilise esitamise kord, dünaamilise hankesüsteemi loomise ja kasutamise tingimused ja kord, dünaamilise hankesüsteemi alusel hankelepinglete sõlmimise ja elektroonilise oksjoni läbiviimise kord ning nõuded pakkumuste ja hankemenetluses osalemise taotluste elektroonilise esitamise ja elektroonilise oksjoni läbiviimise seadmetele*⁴³ – procedury dotyczące elektronicznego składania ofert i wniosków o udział w postępowaniu, warunków i procedur prowadzenia dynamicznego systemu zakupów oraz udzielania w tym systemie zamówień, a także zasad prowadzenia aukcji elektronicznej,
- 2) *Nõuded ehitustööde riigihangete tunnustatud pakkujate ametlikku nimekirja kantavatele isikutele, nimekirja koostamise nõuded ja kord ning nimekirjast teavitamise kord*⁴⁴ – procedury z dnia 6 października 2004 r. dotyczące wymagań dla wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia na roboty budowlane w zakresie umieszczenia ich na liście zatwierdzonych wykonawców,
- 3) *Riikliku riigihangete registri põhimäärus*⁴⁵ – statut Krajowego Rejestru Zamówień Publicznych,
- 4) *Riigihangete vaidlustuskomisjoni põhimäärus*⁴⁶ – statut Komitetu Odwoławczego Zamówień Publicznych z dnia 18 kwietnia 2007 r.

Ustawa odnosi się nie tylko do *stricte* zamówień publicznych, lecz zawiera również przepisy dotyczące koncesji (*kontsessioonid*) na roboty budowlane i usługi oraz partnerstwa publiczno-prywatnego (*avaliku ja erasektori koostöö*). Reguluje również zamówienia sektorowe oraz procedury odwoławcze. Instytucjonalnie, organem odpowiedzialnym za sektor zamówień publicznych jest Ministerstwo Finansów.

Procedury przetargowe

Ogólne zasady dotyczące zamówień publicznych uregulowane zostały w przepisie § 3 ustawy (*riigihanke korraldamise üldpõhimõtted*). Zobowiązuje on Zamawiających do efektywnego wykorzystywania środków, w drodze uzyskiwania zamówień w jak najlepszej cenie, poprzez porównanie ceny do jakości, z zachowaniem konkurencyjności i przejrzystości procedur, a także wedle zasady równego traktowania wykonawców, niedyskryminacji oraz ustalenia proporcjonalnych i adekwatnych do celu zamówienia kryteriów kwalifikacji. Zamawiający powinien się również powstrzymać od wszelkich innych działań, które mogłyby

⁴² *Riigihangete seadus vastu võetud 24.01.2007* (weszła w życie w dniu 1 maja 2007 r.). Tekst w języku estońskim dostępny pod adresem: www.riigiteataja.ee/akt/106012011020?leiaKehtiv. Tłumaczenia estońskich aktów prawnych na język angielski dostępne są na stronie www.legaltext.ee. Autorzy chcą jednak podkreślić, iż tłumaczenia na język angielski obejmują jedynie zmiany w ustawie wprowadzone w 2008 r., tak więc nie obejmują istotnych zmian wprowadzonych później (m.in. w 2010 r.).

⁴³ Rozporządzenie nr 56 z dnia 6 maja 2010 r. Tekst w języku estońskim dostępny pod adresem: www.riigiteataja.ee/akt/13311269

⁴⁴ Rozporządzenie nr 305 z dnia 6 października 2004 r. Tekst w języku estońskim dostępny pod adresem: www.riigiteataja.ee/akt/13351921

⁴⁵ Rozporządzenie nr 158 z dnia 18 maja 2007 r. Tekst w języku estońskim dostępny pod adresem: www.riigiteataja.ee/akt/12832159

⁴⁶ Rozporządzenie nr 28 z dnia 18 kwietnia 2007 r. Tekst w języku estońskim dostępny pod adresem: www.riigiteataja.ee/akt/13325606

zagrozić konkurencyjności, a także, o ile to możliwe, promować rozwiązania przyjazne środowisku w zamówieniach publicznych.

Ustawa przewiduje następujące tryby udzielania zamówień publicznych:

- 1) przetarg nieograniczony (*avatud hankemenetlus* – § 25 ust. 1),
- 2) przetarg ograniczony (*piiratud hankemenetlus* – § 25 ust. 2),
- 3) dialog konkurencyjny (*võistlev dialoog* – § 26),
- 4) procedurę negocjacyjną z uprzednim ogłoszeniem (*väljakuulutamisega läbirääkimistega hankemenetlus* – § 27),
- 5) procedurę negocjacyjną bez uprzedniego ogłoszenia (*väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus* – § 28).

Ustawa normuje również kwestie związane z zawieraniem umów ramowych (*raamlepingud*) oraz przeprowadzania konkursu (*ideeknkurss*) i aukcji elektronicznej (*Elektrooniline oksjon*).

Kryteria kwalifikacji wykonawców opisane są bardzo szczegółowo w sekcji 3 ustawy (*pakkuja ja taotleja kvalifikatsioon kontrollimine*).

Przepis § 38 ust. 1 zawiera przesłanki obowiązkowego wykluczenia wykonawcy, zgodnie z którymi Zamawiający nie może udzielić zamówienia i musi wykluczyć wykonawcę ubiegającego się o zamówienie, jeśli:

- 1) wykonawca został skazany prawomocnym wyrokiem za zorganizowanie grupy przestępczej lub przynależność do niej, za naruszenie warunków zamówienia publicznego, za popełnienie przestępstwa związanego z zachowaniem się niezgodnie z etyką zawodową, oszustwem, wprowadzaniem do obrotu środków finansowych pochodzących z nielegalnych źródeł i które to skazanie nie uległo zatarciu,
- 2) wykonawca ogłosił upadłość lub jest w stanie likwidacji, lub jego działalność gospodarcza została zwieszona,
- 3) w stosunku do wykonawcy wszczęto procedurę przymusowej likwidacji, bądź podobną do niej, zgodnie z przepisami obowiązującymi w państwie tego wykonawcy,
- 4) wykonawca nie spełnił ciężącego na nim obowiązku podatkowego, bądź nie uiszczał składek na ubezpieczenie społeczne, bądź miał zaległości podatkowe, przy czym dotyczy to tylko zaległości podatkowych, bądź odsetek, o wartości powyżej 100 euro,
- 5) wykonawca w przedmiotowym postępowaniu złożył już ofertę wspólnie z innym wykonawcą, bądź też występuje jako podwykonawca w ofercie innego wykonawcy,
- 6) wykonawca podał nieprawdziwe informacje dot. spełniania kryteriów ustalonych przez Zamawiającego zgodnie z przepisami sekcji 3 ustawy.

Ustawa przewiduje również sytuacje, w których Zamawiający może wykluczyć wykonawcę z postępowania (§ 38 ust. 2). Tytułem przykładu wskazać można sytuację, w której w przygotowaniu oferty brała udział osoba, która przygotowywała dokumentację postępowania o udzielenie zamówienia, bądź była w jakikolwiek sposób powiązana z Zamawiającym, a informacje uzyskane w ten sposób stawały wykonawcę w uprzywilejowanej sytuacji względem innych oferentów.

Aby potwierdzić brak występowania przesłanek do wykluczenia z § 38 ust. 1 i 2, polscy wykonawcy będą musieli złożyć m.in. aktualne zaświadczenia: o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, właściwego naczelnika urzędu skarbowego o niezaleganiu z opłacaniem podatków, właściwego oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych lub Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego potwierdzające, że wykonawca nie zalega z opłacaniem składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne.

Kryteria kwalifikacji wykonawców zostały podzielone na dwie grupy. Pierwsza dotyczy pozycji ekonomicznej i finansowej wykonawcy (*pakkuja ja taotleja majanduslik ja finantseisund* – § 40), druga dotyczy zdol-

ności technicznych i zawodowych (*pakkujate ja taotlejate tehniline ja kutsealane pädevus* – § 41). Warto podkreślić, iż procedury kwalifikacji są wzorowane ściśle na przepisach Unii Europejskiej⁴⁷.

W celu potwierdzenia swojej pozycji ekonomicznej i finansowej, wykonawca jest zobligowany do przedłożenia oświadczenia banku (lub innego podobnego dokumentu, zaakceptowanego przez Zamawiającego), będącego dowodem na posiadanie w dyspozycji wykonawcy środków finansowych gwarantujących wykonanie zamówienia publicznego. Informacja o tym, którego dokumentu żąda Zamawiający zawarta jest w ogłoszeniu o zamówieniu. Zamawiający może również zażądać zaświadczenia o ubezpieczeniu od odpowiedzialności zawodowej, które potwierdzi, że wykonawca ma środki (bądź może do nich uzyskać dostęp), które pokryją ewentualne szkody związane z naruszeniem warunków udzielonego zamówienia. Wykonawcy mogą korzystać z potencjału podmiotów trzecich w zakresie warunków ekonomicznych i finansowych.

Z kolei w celu potwierdzenia zdolności technicznej i zawodowej do wykonania przedmiotowego zamówienia, wykonawca zobligowany jest do przedłożenia:

- wykazu robót budowlanych, wykonanych w okresie do pięciu ostatnich lat, z podaniem ich wartości, rodzaju, daty i miejsca ich wykonania, wraz z dokumentami potwierdzającymi ukończenie tych robót zgodnie z warunkami udzielonego zamówienia i ogólnie przyjętymi dobrymi praktykami,
- wykazu wykonanych dostaw lub usług, w okresie do trzech ostatnich lat, z podaniem ich wartości, dat wykonania oraz odbiorców, z informacją o ich wykonaniu,
- danych dotyczących osób bądź podmiotów technicznych, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości, niezależnie od tego na jakiej podstawie dysponuje nimi wykonawca. W przypadku zamówienia na roboty budowlane dane muszą zawierać informacje o osobach bądź podmiotach, odpowiedzialnych za ich realizację,
- określenia środków, jakich będzie używał wykonawca, do monitorowania i analizowania jakości robót budowlanych oraz wskazania urządzeń technicznych, które mają tę jakość zapewnić,
- danych dotyczących doświadczenia oraz kwalifikacji zawodowych wykonawcy, a także jego kadry kierowniczej, oraz osób odpowiedzialnych za świadczenie usług, bądź kierujących wykonaniem robót,
- środków zarządzania środowiskiem, przykładowo zgodnie z procedurami EMAS,
- danych dotyczących wielkości średniego zatrudnienia u wykonawcy robót budowlanych lub usług oraz liczebności personelu kierowniczego w okresie ostatnich trzech lat,
- potwierdzenia posiadania narzędzi, pojazdów, instalacji i urządzeń technicznych, bądź pisemnego oświadczenia o pozostawaniu takiego sprzętu do dyspozycji danego wykonawcy, w celu realizacji zamówienia publicznego,
- w przypadku zamówienia na usługi wykonawca zobowiązany jest wskazać tę część zamówienia, którą zamierza ewentualnie zlecić podwykonawcy,
- próbek, opisów lub fotografii towarów, które są przedmiotem zamówienia na dostawy, z certyfikatem potwierdzającym ich autentyczność, o ile jest wymagany,
- certyfikaty potwierdzające zgodność oferowanych towarów z przepisami technicznymi bądź standardami, wydane przez odpowiednie organy kontroli technicznej bądź instytucje nadzorujące.

Zamawiający udziela zamówienia stosując kryterium najniższej ceny (*madalaima hinnaga pakkumuse*), bądź wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*majanduslikult soodsaima pakkumuse*).

⁴⁷ Podobnie, aczkolwiek w stosunku do poprzedniego stanu prawnego: P. Trepte, *Przewodnik po procedurach zamówień publicznych w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa – Katowice 2006, s. 154.

Procedury odwoławcze

W Estonii istnieje jedna procedura odwoławcza, dotycząca zarówno zamówień podprogowych, jak i ponadprogowych. Regulacje dotyczące wnoszenia odwołań (*vaidlustusmenetus*) znajdują się w przepisach ustawy, od § 117 do § 129. Odwołanie na niezgodne z ustawą czynności Zamawiającego wnosi się do Komitetu Odwoławczego Zamówień Publicznych, działającego przy Ministerstwie Finansów, w terminie siedmiu dni. Komitet rozpatruje sprawę w ciągu jednego dnia roboczego. Jeśli uzna, że odwołanie zawiera braki, które odwołujący może usunąć, zwraca odwołanie celem jego poprawienia w terminie dwóch dni. Skargę na orzeczenie Komitetu wnosi się do sądu administracyjnego w terminie siedmiu dni od jego wydania.

Informacje o zamówieniach

Ogłoszenia o zamówieniach publikowane są w Rejestrze Zamówień Publicznych (*Riigihangete register*), na stronie internetowej: riigihanked.riik.ee, dostępnej zarówno w języku estońskim, jak i angielskim.

FINLANDIA

Ramy prawne

Prawo zamówień publicznych w Finlandii opiera się na trzech ustawach. Ustawa z 30 marca 2007 r. o zamówieniach publicznych⁴⁸ oraz pochodząca z tego samego dnia ustawa o procedurach zamówieniowych dla podmiotów z sektora⁴⁹, implementowały do fińskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy klasycznej i sektorowej. Obie weszły w życie w dniu 1 czerwca 2007 r., zastępując starą ustawę o zamówieniach publicznych z dnia 23 grudnia 1992 r., która jednak była jeszcze stosowana przez pewien czas do przetargów rozpoczętych przed 1 czerwca 2007 r. Uzupełnieniem obu ustaw jest rozporządzenie o zamówieniach publicznych z dnia 24 maja 2007 r.⁵⁰. Zupełną nowością jest ustawa z dnia 17 czerwca 2011 r. o aukcji elektronicznej i dynamicznym systemie zakupów⁵¹, która zaczęła obowiązywać w dniu 1 października 2011 r. Celem jej wprowadzenia było promowanie korzystania w szerszym zakresie z elektronicznych procedur zamówień publicznych. Przed uchwaleniem ww. ustawy, lakoniczne przepisy dotyczące aukcji elektronicznej oraz dynamicznego systemu zakupów zawarte były w ustawie o zamówieniach publicznych. Ustawa o zamówieniach publicznych ma zastosowanie zarówno do zamówień powyżej, jak i poniżej progów unijnych, jednakże należy mieć na uwadze fakt występowania w fińskim systemie zamówień publicznych również progów krajowych. Z kolei ustawa sektorowa odnosi się jedynie do zamówień o wartości przekraczającej progi unijne.

Ustawa rozróżnia więc trzy rodzaje zamówień: 1) zamówienia powyżej progów unijnych, 2) zamówienia poniżej progów unijnych, jednakże przekraczające progi krajowe, 3) zamówienia o niskiej wartości, która nie przekracza progów krajowych.

Progi krajowe, które obowiązują od dnia 1 czerwca 2010 r. do chwili obecnej, kształtują się następująco:

- 1) zamówienia na dostawy i usługi oraz koncesje – 30 000 euro,
- 2) zamówienia w zakresie usług zdrowotnych, socjalnych, edukacyjnych – 100 000 euro,
- 3) zamówienia na roboty budowlane, koncesje na roboty budowlane – 150 000 euro,
- 4) zamówienia udzielane w trybie konkursu – 30 000 euro.

Od tego, czy wartość zamówienia przekracza progi unijne, czy też mieści się poniżej progów unijnych, lecz powyżej progów krajowych, zależy zastosowanie odpowiednich przepisów ustawy:

- część II ustawy – *EU-kynnysarvon ylittäviä tavarahankintoja, liitteen A mukaisia ensisijaisia palveluhankintoja, rakennusurakoita, käyttöoikeusurakoita ja suunnittelukilpailuja koskevat säännökset*, od § 24 do § 64, ma zastosowanie do zamówień na dostawy, usługi priorytetowe, koncesji na roboty budowlane i konkursów powyżej progów unijnych,
- część III ustawy – *Kansalliset menettelyt*, od § 65 do § 72, ma zastosowanie do zamówień o wartości poniżej progów unijnych, lecz powyżej progów krajowych). W przypadku zamówień o niskiej war-

⁴⁸ *Laki julkisista hankinnoista (nr 348/2007)*. Tekst w języku fińskim dostępny pod adresem: www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20070348

⁴⁹ *Laki vesija energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (nr 349/2007)*. Tekst w języku fińskim dostępny pod adresem: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070349

⁵⁰ *Valtionevoston asetukset julkisista hankinnoista (nr 614/2007)*. Tekst w języku fińskim dostępny pod adresem: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070614

⁵¹ *Laki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä (nr 698/2011)*. Tekst w języku fińskim dostępny pod adresem: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110698

tości, a więc takich, których wartość nie przekracza wskazanych wyżej progów, ustawa nie znajduje zastosowania, zgodnie z przepisem § 15.

Wykonawcy powinni pamiętać, iż w Finlandii obowiązują dwa języki urzędowe: fiński i szwedzki. W konsekwencji zawsze jest dopuszczalne złożenie oferty w jednym z tych języków. Jednakże Zamawiający może pozwolić na złożenie oferty również w innym języku (w praktyce dotyczy to języka angielskiego), musi być to jednak wyraźnie zaznaczone w ogłoszeniu o zamówieniu⁵².

Procedury przetargowe

Ogólne zasady udzielania zamówień publicznych określone zostały w przepisie § 2 ustawy, zgodnie z którym Zamawiający mają wykorzystywać istniejące już reguły konkurencji, zapewnić równe i niedyskryminacyjne traktowanie wszystkich uczestników procedury przetargowej oraz działać w sposób transparentny, z zachowaniem wymogów proporcjonalności. Podmioty zamawiające mają również podjąć starania, aby ich zamówienia organizować w sposób najbardziej systematyczny, właściwy z punktu widzenia ekonomicznego, uwzględniając przy tym kwestie związane ze środowiskiem. Zamawiający powinni działać tak, aby zredukować pracę administracyjną zaangażowaną w postępowanie o udzielenie zamówienia i w tym celu powinni stosować umowy ramowe i wspólne zamówienia, lub korzystać z innych form działania w partnerstwie, o ile są one możliwe do zastosowania w zamówieniach publicznych. W sytuacji, w której wykonawca jest sam zamawiającym, bądź jest też podmiotem będącym własnością innego zamawiającego, w postępowaniu o udzielenie zamówienia, w którym składa ofertę lub wnioski o dopuszczenie do udziału, jako potencjalny wykonawca, będzie traktowany na równi z innymi wykonawcami.

Jak już zaznaczono wcześniej, ustawa przewiduje różne procedury przetargowe, w zależności od wartości przedmiotu zamówienia.

Zarówno w przypadku zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak i tych, których wartość mieści się poniżej progów unijnych, lecz powyżej progów krajowych, ustawa wyróżnia następujące tryby udzielania zamówienia:

- 1) procedurę otwartą (*avoimella menettelyllä* – art. 5 ust. 10),
- 2) procedurę ograniczoną (*rajoitetulla menettelyllä* – art. 5 ust. 11),
- 3) procedurę negocjacyjną, zarówno z ogłoszeniem, jak i bez ogłoszenia (*neuvottelumenettelyllä* – art. 5 ust. 12),
- 4) zamówienie z wolnej ręki (*suorahankinnalla* – art. 5 ust. 13),
- 5) dialog konkurencyjny (*kilpailullisella neuvottelumenettelyllä* – art. 5 ust. 14).

Ustawa zawiera również przepisy dotyczące umów ramowych (*puitejärjestelyllä* – art. 5 ust. 15) oraz konkursu (*suunnittelukilpailulla* – art. 5 ust. 16).

Podstawowymi trybami postępowania o udzielanie zamówienia są procedura otwarta oraz ograniczona. W przypadku zamówień o wartości poniżej progów unijnych, lecz powyżej progów krajowych, ustawa wprowadza pewne odrębności dotyczące procedury negocjacyjnej oraz zamówień z wolnej ręki, które są inaczej uregulowane w kontekście zamówień powyżej unijnych kwot progowych.

Z postępowania o udzielenie zamówienia Zamawiający wykluczy wykonawców, którzy zostali skazani prawomocnym wyrokiem, który nie uległ zatarciu (*zatarcie skazania oznacza wykreślenie go z rejestrów karnych*), za udział w zorganizowanej grupie przestępczej, łapownictwo, oszustwo podatkowe, nadużycie finansowe lub oszustwo związane z uzyskaną dotacją, wprowadzanie do obrotu gospodarczego środków

⁵² M. Jakoby (red.), *Public Procurement Law. Guidelines for contracts with public authorities*, 3rd edition, LEGALINK 2009, s. 67.

finansowych pochodzących z nielegalnych źródeł oraz dyskryminację w zatrudnieniu (§ 53 – *Eräisiin rikoksiin syyllistyneiden ehdokkaiden ja tarjoajien sulkeminen tarjouskilpailusta*). W stosunku do tych przestępstw ustawa odsyła do odpowiednich definicji zawartych w fińskim Kodeksie Karnym⁵³. Ustawa jednak zastrzeżenie analogiczne przesłanki wykluczenia w stosunku do wykonawców, którzy zostali skazani przez sądy innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Wykluczenie na podstawie cytowanego przepisu dotyczy wykonawców, działających jako osoby fizyczne bądź, w przypadku osób prawnych, osób zarządzających lub jakichkolwiek osób mających prawo do reprezentowania wykonawcy. Co ciekawe, ustawa ustanawia pewien wyjątek w tej kwestii, wskazując, że obowiązek wykluczenia wykonawcy może być derogowany ze względu na nadrzędne wymogi w interesie ogólnym, bądź ze względu na fakt, iż skazana osoba nie pełni już żadnych reprezentacyjnych funkcji w przedsiębiorstwie wykonawcy (w szczególności nie ma być odpowiedzialna za wykonanie przedmiotowego zamówienia).

Natomiast zgodnie z § 54 (*Muut poissulkemisperusteet* – inne podstawy wykluczenia) przesłankami, na podstawie których Zamawiający może wykluczyć wykonawcę z postępowania o udzielenie zamówienia, są m.in.: upadłość, prawomocne skazanie za przestępstwo związane ze złamaniem zasad etyki zawodowej, uznanie za winnego wykroczenia zawodowego, brak dopełnienia obowiązku podatkowego lub w zakresie płatności na ubezpieczenie społeczne, uznanie za winnego poważnego wprowadzenia w błąd Zamawiającego, w zakresie informacji żądanych na podstawie przepisów rozdziału 8 ustawy (a więc informacji o braku przesłanek do wykluczenia oraz o spełnianiu kryteriów kwalifikacji), bądź brak dostarczenia takich informacji.

Wykonawcy z Polski, chcąc udowodnić brak istnienia podstaw do wykluczenia, muszą przedłożyć Zamawiającemu odpowiednie dowody, np. wyciąg z Krajowego Rejestru Karnego, zaświadczenie z urzędu skarbowego, etc. Ustawa dopuszcza ewentualne złożenie specjalnego oświadczenia, jeśli któreś z dokumentów żądanych przez Zamawiającego nie są wydawane w państwie wykonawcy (§ 55 ustawy).

Przepis § 56 (*Ehdokkaiden ja tarjoajien soveltuvuutta koskevat vaatimukset ja selvitykset*) ustawy stanowi w ust. 1, iż Zamawiający może postawić wymagania dotyczące pozycji ekonomicznej i finansowej wykonawcy, zdolności technicznych oraz kompetencji zawodowych, a także standardów jakości. Jeśli się na to zdecyduje, musi zawrzeć odpowiednie informacje w ogłoszeniu o zamówieniu, w szczególności zaś wskazać, jakie dokumenty potwierdzą spełnianie określonych wymagań. Generalnie, żądane przez Zamawiającego dokumenty muszą potwierdzać zdolność wykonawcy do zrealizowania przedmiotowego zamówienia. Stąd też wymagania postawione przez Zamawiającego muszą zostać określone zgodnie z zasadą proporcjonalności.

Zamawiający może zażądać od wykonawcy wyciągu z odpowiednich rejestrów, potwierdzających występowanie wykonawcy w rejestrze zawodowym bądź handlowym, jak również potwierdzających, że posiada on odpowiednie uprawnienia do wykonywania określonej działalności (§ 57 – *Rekisteritiedot*).

Przepis § 58 reguluje kwestie dotyczące warunku zdolności ekonomicznej i finansowej (*Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne*). W celu wykazania spełnienia tego warunku, wykonawcy mogą zostać zobligowani do złożenia:

- oświadczenia z banku lub instytucji kredytowej bądź inny dokument potwierdzający ubezpieczenie wykonawcy od ryzyka zawodowego,
- zestawienie zysków i strat wykonawcy, bilans czy też raport roczny świadczący o dochodach wykonawcy,
- oświadczenie o ogólnym obrocie wykonawcy, bądź też o obrocie w konkretnej branży, obejmujące obrót z ostatnich trzech lat.

⁵³ Kodeks Karny z dnia 19 grudnia 1889 r.: *Rikoslaki nr 39/1889*. Tekst w języku fińskim dostępny na stronie: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001

Jeśli z jakichś ważnych powodów wykonawca nie jest w stanie przedstawić Zamawiającemu dokumentów przez niego żądanych, jest możliwe udowodnienie spełnienia warunku zdolności ekonomicznej i finansowej za pomocą innych dokumentów, które Zamawiający uzna za stosowne.

Kolejnym przepisem ustawy odnoszącym się do kryteriów kwalifikacji wykonawcy jest § 59 (*Tekninen suorituskyky ja ammatillinen pätevyys*), w którym zostały opisane wymagania w zakresie możliwości technicznych i kompetencji zawodowych. W myśl tego przepisu, aby udowodnić spełnianie wymagań w zakresie możliwości technicznych i kompetencji zawodowych, wykonawcy mogą zostać zobowiązani do przedstawienia Zamawiającemu:

- dokumentów potwierdzających kwalifikacje zawodowe oraz odpowiednie wykształcenie wykonawcy, bądź też osób zarządzających przedsiębiorstwem wykonawcy, a zwłaszcza osób odpowiedzialnych za wykonanie przedmiotowego zamówienia,
- wykazu robót budowlanych wykonanych w okresie ostatnich pięciu lat (bądź w krótszym – w zależności od wymagań Zamawiającego oraz okresu prowadzenia działalności przez wykonawcę), wraz z dokumentem potwierdzającym, że roboty zostały prawidłowo ukończone i wykonane z zasadami sztuki budowlanej, a także wskazującym wartość, datę i miejsce wykonania robót,
- wykazu wykonanych lub wykonywanych dostaw lub usług w okresie ostatnich trzech lat, wraz z podaniem ich wartości, dat oraz odbiorców, przy czym wykaz ten powinien zostać poświadczony przez odbiorców (jeśli odbiorcą był podmiot prywatny, wystarczy oświadczenie wykonawcy),
- wykazu ekspertów technicznych, zwłaszcza tych, którzy będą odpowiedzialni za kontrolę jakości, a w przypadku zamówień na roboty budowlane, również wykaz osób kierujących robotami budowlanymi,
- w przypadku zamówień na dostawy bądź usługi: wykazu urządzeń technicznych, w celu wykazania ich odpowiedniej jakości.

W przypadku zamówień na dostawy lub usługi Zamawiający może również zażądać wykazania odpowiedniej jakości używanych, bądź dostarczanych urządzeń, w szczególności zaś, jeśli przedmiot zamówienia jest dość złożony, bądź zamawiany z jakichś szczególnych powodów. Ponadto przy zamówieniach na dostawy Zamawiający może zażądać próbek, opisów lub fotografii towarów, które będą przedmiotem zamówienia, z certyfikatem potwierdzających ich autentyczność.

Wykonawcy usług lub robót budowlanych mogą zostać zobligowani do przedstawienia oświadczenia na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu kierowniczego w okresie ostatnich trzech lat, a także do przedłożenia wykazu narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych im dostępnych w celu realizacji zamówienia. Zamawiający może również wymagać wskazania środków zarządzania środowiskiem (np. zgodnych ze standardami EMAS), o ile jest to związane z przedmiotem zamówienia.

Wykonawcy muszą również wskazać, którą część zamówienia zamierzają powierzyć podwykonawcy.

Kryteria oceny oferty określone zostały w przepisie § 62 (*Tarjouksen valinta*). Zamawiający wybiera najkorzystniejszą ofertę, którą jest bądź oferta najkorzystniejsza ekonomicznie (*kokonaistaloudellisesti edullisin hankinnan*) z punktu widzenia Zamawiającego, bądź oferta z najniższą ceną (*hinnaltaan halvin*). Wybór kryterium oceny oferty wynika z ogłoszenia o zamówieniu.

Jeśli Zamawiający zdecyduje się na wybór oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, ustawa wskazuje przykładowe kryteria oceny oferty odnoszące się do przedmiotu zamówienia, jakimi może posłużyć się Zamawiający, takie jak np.: jakość, cena, ocena techniczna, właściwości estetyczne i funkcjonalne, aspekty środowiskowe, koszty użytkowania, rentowność, pomoc techniczna, serwis, data lub okres dostawy, czas ukończenia, koszt życia danego towaru.

Procedury odwoławcze

Procedury odwoławcze zostały uregulowane w części 11 ustawy (*Muutoksenhaku ja seuraamukset*). W Finlandii głównym organem odwoławczym jest tzw. Trybunał Handlowy (*Markkinaoikeuden käsiteltäväksi*).

Skargę do Trybunału Handlowego może wnieść każda strona postępowania, o ile ma w tym interes, w formie pisemnej w terminie 14 dni.

Decyzję Trybunału Handlowego można zaskarżyć do Najwyższego Sądu Administracyjnego, na zasadach określonych w ustawie o postępowaniu sadowoadministracyjnym.

Informacje o zamówieniach

Istotne informacje o funkcjonowaniu systemu zamówień publicznych w Finlandii publikowane są na stronach internetowych Ministerstwa Zatrudnienia i Gospodarki, pod adresem www.tem.fi. Warto podkreślić, iż nawet najbardziej aktualne kwestie są dostępne nie tylko w języku fińskim, lecz również w języku angielskim, co niestety nie jest standardem w Unii Europejskiej. Ogłoszenia o zamówieniach publikowane są na stronie HILMA, bezpłatnego elektronicznego forum prowadzonego przez Ministerstwo Zatrudnienia i Gospodarki, dostępnego pod adresem: **www.hankintailmoitukset.fi/fi**

Niektóre informacje oraz pomoc w zakresie zamówień publicznych można również uzyskać na stronie Hansel Ltd: **www.hansel.fi**, fińskiego centralnego zamawiającego, działającego pod auspicjami Ministerstwa Finansów.

FRANCJA

Ramy prawne

Francuskie prawo zamówień publicznych ma bogatą tradycję, począwszy od pierwszej regulacji zamówień na roboty budowlane z 17 lutego 1800 r.⁵⁴ Od tamtego czasu wiele się, oczywiście, zmieniło. Dzisiejszy stan prawny w zakresie zamówień publicznych wyznacza *Code des Marchés Publics* – Kodeks Zamówień Publicznych z dnia 1 sierpnia 2006 r., promulgowany dekretem nr 975⁵⁵.

Kodeks, zgodnie z art. 1 ust. 1, ma zastosowanie do zamówień publicznych (*marchés publics*) oraz umów ramowych (*accords-cadres*), w zakresie dyrektywy klasycznej oraz dyrektywy sektorowej. Przepisy Kodeksu dotyczą zarówno zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak również zamówień podprogowych. W zasadzie jedynie zamówienia o wartości do 4000 euro wyjęte zostały spod obowiązywania Kodeksu. Przepisy Kodeksu uzupełniane są przez inne akty prawne niższego rzędu, o których wspomnimy w dalszej części rozdziału.

Procedury przetargowe

Podstawowymi zasadami rządzącymi procesem udzielania zamówień publicznych, są: zasada swobodnego dostępu do zamówień publicznych, równego traktowania wykonawców oraz przejrzystych procedur. Zgodnie z Kodeksem, właśnie stosowanie tych zasad ma zapewnić właściwe wykorzystywanie środków publicznych oraz samą skuteczność zamówień (art. 1 ust. 3).

Kodeks wyróżnia dwa rodzaje procedur zamówieniowych: procedury formalne (podstawowe) oraz procedury *ad hoc*⁵⁶.

Wśród procedur formalnych (podstawowych) możemy wymienić następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) wywołanie ofert o charakterze otwartym (*appel d'offres ouvert*),
- 2) wywołanie ofert o charakterze zamkniętym (*appel d'offres restreint*),
- 3) procedury negocjacyjne (*procédures négociées*),
- 4) dialog konkurencyjny (*dialogue compétitif*),
- 5) konkurs (*concours*),
- 6) dynamiczny system zakupów (*système d'acquisition dynamique*).

Zastosowanie procedury *ad hoc*, a więc udzielenia zamówienia po negocjacjach z wykonawcami, w postępowaniu bardziej elastycznym i odformalizowanym, uzależnione jest od kwoty i rodzaju przedmiotu zamówienia. Zamawiający w sposób co do zasady swobodny może kształtować warunki udziału w takim postępowaniu, warunki kwalifikacji, liczbę wykonawców, etc. Zamawiający może udzielić zamówienia w ten sposób jeśli:

- 1) wartość zamówienia na dostawy i usługi nie przekracza 125 000 euro, o ile nie zostały wymienione poniżej,
- 2) wartość zamówienia na dostawy i usługi nie przekracza 193 000 euro, jeśli zamawiającym są władze lokalne, instytucje zdrowia publicznego oraz zdrowia sił zbrojnych,

⁵⁴ Zob.: M. Frilet, F. Lager, *France*, [w]: R. H. Garcia (red.), *International Public Procurement: A Guide to Best Practice*, London 2009, Globe Business Publishing Ltd, s. 217.

⁵⁵ *Décret n° 2006-975 du 1er août 2006*. Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: www.legifrance.gouv.fr/affich-Code.do?cidTexte=LEGITEXT000005627819&dateTexte=20111119 (wersja skonsolidowana).

⁵⁶ Zob.: M. Frilet, F. Lager, *France*, [w]: *International Public Procurement*, op. cit., s. 218.

- 3) wartość zamówienia na dostawy nie przekracza 193 000 euro, a zamawiającym jest jednostka działająca w resorcie obronności,
- 4) wartość zamówienia na usługi w zakresie badań i rozwoju nie przekracza 193 000 euro, o ile zamawiający staje się ich właścicielem oraz finansuje je samodzielnie,
- 5) wartość zamówienia na roboty budowlane nie przekracza 4 854 000 euro.

Ponadto, jeśli szacunkowa wartość zamówienia nie przekracza 4000 euro, zamawiający może udzielić zamówienia w sposób bezpośredni, tzn. zwracając się wprost do wykonawcy.

Kodeks wskazuje również na inne procedury, związane są określonym typem zamówień. Nie są to więc tryby udzielania zamówienia *per se*, tylko raczej koncepcje realizacji przetargu dotyczącego specyficznego przedmiotu zamówienia. Procedury obejmują:

- 1) zamówienia dotyczące działań związanych z komunikacją (*marché relatif à des opérations de communication*),
- 2) zamówienia typu „zaprojektuj i wybuduj” (*marché de conception-réalisation*),
- 3) konkurs (*concours*).

Zgodnie z przepisem art. 45 Kodeksu, Zamawiający może żądać od wykonawcy dokumentów oraz informacji, w celu oceny jego doświadczenia (*expérience*), możliwości zawodowych, technicznych i finansowych (*capacités professionnelles, techniques et financières*). Kodeks nie precyzuje warunków kwalifikacji podmiotowej tak dokładnie, jak robią to dyrektywy, czy też ustawodawstwo innych państw członkowskich Unii Europejskiej – odsyła jednak do odpowiednich regulacji wydawanych przez ministra właściwego w sprawach ekonomii. Wskazuje jednak, że zamawiający może żądać od wykonawców certyfikatów jakości, potwierdzających zgodność działań wykonawcy z niektórymi normami jakościowymi, zaświadczeń wydawanych przez odpowiednie instytucje, potwierdzających zdolność wykonawcy do wykonania zamówienia oraz przedstawienia środków zarządzania środowiskiem, w stosownych przypadkach w procedurach zamówieniowych na roboty budowlane lub usługi.

Pewne doprecyzowanie kwestii dokumentów i informacji, które może żądać zamawiający w celu oceny warunków kwalifikacji podmiotowej wykonawcy, znajdziemy m.in. w rozporządzeniu z dnia 26 lutego 2004 r. w sprawie informacji i/lub dokumentów, które mogą być żądane od wykonawców w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego⁵⁷. Mimo że jest to akt prawny modyfikowany w praktyce przez inne, nowsze (m.in. rozporządzeniu z dnia 10 sierpnia 2011 r.⁵⁸), to zasadniczo nie zmienił się po wejściu w życie nowego Kodeksu. Zgodnie z przepisem art. 2 tegoż rozporządzenia, zamawiający może żądać od wykonawcy m.in.:

- 1) oświadczenia o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat,
- 2) wykaz głównych dostaw lub usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, bądź wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców, publicznych lub prywatnych,
- 3) wskazania wykształcenia i kwalifikacji zawodowych wykonawcy, w szczególności osoby lub osób odpowiedzialnych za świadczenie usług,

⁵⁷ *Arrêté du 26 février 2004 pris en application de l'article 45, alinéa premier, du code des marchés publics et fixant la liste des renseignements et/ou documents pouvant être demandés aux candidats aux marchés publics*. Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=11878553DF345501EB13686588485344.tpdjo12v_2&dateTexte=?cidTexte=JORFTEXT000000429633&categorieLien=cid

⁵⁸ *Arrêté du 10 août 2011 relatif au fonds de réserve pour les retraites*. Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do;jsessionid=9DD39D6CC248415E67D8403BA1F66912.tpdjo12v_2?cidTexte=LEGITEXT000024468581&dateTexte=20110812&categorieLien=cid#LEGITEXT000024468581

- 4) oświadczenie na temat narzędzi, materiałów i sprzętu technicznego, dostępnych wykonawcy, a także wskazanie zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych,
- 5) świadectwa kwalifikacji zawodowych,
- 6) zaświadczeń sporządzonych przez odpowiednie służby odpowiedzialne za kontrolę jakości,
- 7) próbek, opisów lub fotografii produktów, które mają zostać dostarczone.

Zamawiający udziela zamówienia stosując kryterium najniższej ceny, bądź wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie. W ostatnim przypadku subkryteria mogą odnosić się do: jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości estetycznych i funkcjonalnych, aspektów środowiskowych, aspektów związanych z rozwojem bezpośrednich dostaw produktów rolnych, z zatrudnianiem osób w trudnej sytuacji, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu, pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji, bezpieczeństwa dostaw (art. 53 Kodeksu).

Procedury odwoławcze

Francuski system odwoławczy działa tak samo dla zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak również poniżej tych progów. Jest podzielony na system sądowy oraz system pozasądowy. System sądowy jest dość skomplikowany, ponieważ wybór odpowiedniej procedury zależy tak naprawdę od natury samego zamówienia (oraz od statusu zamawiającego). Co do zasady, system sądowy oparty jest na pracy sądów administracyjnych (orzekających jednoosobowo), od których rozstrzygnięć strona może odwołać się do *Conseil d'Etat* (Najwyższy Sąd Administracyjny). Możliwe są jednak również inne procedury (np. przed *Cour de discipline budgétaire et financière*).

System pozasądowy, zgodnie z Kodeksem, przewiduje m.in. postępowanie polubowne przed tzw. komitetami doradczymi (*comités consultatifs*), arbitraż, etc.

Informacje o zamówieniach

Podstawowym źródłem informacji o udzielanych zamówieniach jest *Bulletin Officiel des Annonces de Marchés Publics* (tzw. BOAMP), oficjalny krajowy dziennik, w którym zamieszczane są ogłoszenia o planowanych zamówieniach. Jednakże takie ogłoszenia mogą się również ukazywać w innych dziennikach, o ile mają one pozwolenie na publikację ogłoszeń natury prawnej. Zamawiający mogą również rozważyć, biorąc pod uwagę rodzaj zamówienia, specyfikę jego przedmiotu, czy też jego wartość, dodatkową publikację ogłoszenia o zamówieniu w wyspecjalizowanym dzienniku, zajmującym się konkretną dziedziną gospodarki, do której odnosi się dane zamówienie.

GRECJA

Ramy prawne

Prawo zamówień publicznych w Grecji jest, niestety, dość skomplikowane i mało przejrzyste, głównie z uwagi na fakt licznych (w porównaniu z innymi państwami członkowskimi Unii Europejskiej) aktów prawnych, regulujących problematykę zamówień, a także wielu ich nowelizacji. Egzemplifikacją tej złożoności dostarcza chociażby kwestia ogłoszeń o zamówieniu, w których oświadczenie o stosowanych przepisach do danego zamówienia potrafi zająć kilka stron⁵⁹. Ponadto, greckie prawo zamówień publicznych zawiera różne reguły, stosowane w zależności od tego, czy zamówienie dotyczy robót budowlanych, dostaw czy też usług oraz od jego wartości. Warto jednak pamiętać, że zasady oraz procedury udzielania zamówień są zgodne z postanowieniami unijnych dyrektyw zamówieniowych, niezależnie od przepisów, które stosujemy⁶⁰.

Greckie prawo zamówień publicznych rozróżnia przepisy stosowane na potrzeby zamówień powyżej progów unijnych oraz zamówień podprogowych. Wspomniana wcześniej złożoność regulacji prawnych dotyczących zamówień publicznych zasadniczo obejmuje zamówienia podprogowe.

W stosunku do zamówień na usługi lub dostawy o wartości poniżej kwot progowych generalnie stosujemy dekret Prezydenta nr 118/2007 regulujący zamówienia udzielane przez Państwo oraz podmioty prawa publicznego. W przypadku zamówień na roboty budowlane, zamówienia o wartości poniżej progów unijnych obejmuje swoją regulacją ustawa nr 3669/2008. Jeśli jednak wartość przedmiotu zamówienia przekracza kwoty progowe, stosujemy dekret Prezydenta nr 60/2007 z dnia 16 marca 2007 r., implementujący do greckiego prawodawstwa postanowienia dyrektywy klasycznej oraz regulujący zamówienia w ramach GPA⁶¹. W takiej sytuacji dekret nr 118/2007 stosuje się jedynie posiłkowo. Podobne rozwiązanie ustawodawca grecki zastosował również do niektórych zamówień na dostawy (np. dla prefektur i gmin)⁶².

W przypadku zamówień sektorowych, zastosowanie znajdują przepisy dekretu Prezydenta nr 59/2007. W Grecji istnieje również oddzielna regulacja dotycząca partnerstwa publiczno-prywatnego: ustawa nr 3389/2005.

Procedury przetargowe

Podstawowymi zasadami, które obowiązują w greckich procedurach udzielania zamówień, są zasady niedyskryminacji, równego traktowania wykonawców oraz transparentności. Wynikają one z przepisu art. 3 (*Αρχές που διέπουν τη σύναψη συμβάσεων* – zasady udzielania zamówień) dekretu nr 60/2007. Jak już wskazano wyżej, dekret nr 60/2007 implementował do greckiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy klasycznej. Co istotne, implementacja polegała na przeniesieniu wprost do dekretu odpowiednich

⁵⁹ K. E. Katsigiannis, Greece, [w:] R. H. García (red.), *International Public Procurement: A Guide to Best Practice*, London 2009, Globe Business Publishing Ltd, s. 256.

⁶⁰ Ibidem, s. 253.

⁶¹ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 60. Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ «περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προ-μηθειών και υπηρεσιών», όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2005/51/ΕΚ της Επιτροπής και την Οδηγία 2005/75/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005. Tekst dostępny w języku greckim pod adresem: www.minfin.gr/content-api/f/binaryChannel/minfin/datastore/aa/b9/b1/aab9b15b23ed8d76a2fa2640f4df3df8a7e201ae/application/pdf/03_PD_60_2007_A_64_16_03_2007.pdf

⁶² Szerzej: Ch. Daouti, Greece, [w:] *The International Comparative Guide to: Public Procurement 2011. A practical cross-border insight into public procurement*, Global Legal Group Ltd, London 2011, s. 92.

przepisów dyrektywy, stąd też każdy przepis dekretu wskazuje w swojej nazwie, który przepis dyrektywy implementuje.

Dekret 60/2007 przewiduje dokładnie te same tryby udzielania zamówień, co dyrektywa 2004/18/WE, czyli:

- 1) procedury otwarte (*Ανοικτές διαδικασίες*),
- 2) procedury ograniczone (*Κλειστές διαδικασίες*),
- 3) dialog konkurencyjny (*Ανταγωνιστικός διάλογος*),
- 4) procedury negocjacyjne (*Διαδικασίες με διαπραγμάτευση*).

Dekret zawiera również przepisy regulujące kwestie umów ramowych (*Συμφωνία-πλαίσιο*), prowadzenia dynamicznego systemu zakupów (*Δυναμικό σύστημα αγορών*), aukcji elektronicznej (*Ηλεκτρονικός πλειστηριασμός*) oraz organizowania konkursu (*Διαγωνισμοί μελετών*).

W zakresie kwalifikacji podmiotowej wykonawców, dekret implementował wprost odpowiednie przepisy z dyrektywy klasycznej, odnoszące się do podmiotowej sytuacji kandydata lub oferenta (*Προσωπική κατάσταση του υποψηφίου ή του προσφέροντος* – art. 43 dekretu implementujący art. 45 dyrektywy 2004/18/WE), predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej (*δεια άσκησης της επαγγελματικής δραστηριότητας* – art. 44 dekretu implementujący art. 46 dyrektywy 2004/18/WE), sytuacji ekonomicznej i finansowej (*Οικονομική και χρηματοοικονομική επάρκεια* – art. 45 dekretu implementujący art. 47 dyrektywy 2004/18/WE), kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych (*Τεχνικές ή/και επαγγελματικές ικανότητες* – art. 46 dekretu implementujący art. 48 dyrektywy 2004/18/WE). Ponieważ dekret implementował wprost przepisy dyrektywy klasycznej w tym zakresie, również dokumenty żądane przez zamawiającego wynikają z jej przepisów. Podstawowymi będą więc (w przypadku wykonawców z Polski): odpis z Krajowego Rejestru Karnego, Krajowego Rejestru Sądowego, zaświadczenia z banku, etc.

Zamawiający udziela zamówienia na podstawie oferty najkorzystniejszej ekonomicznie bądź oferty z najniższą ceną (*Κριτήρια ανάθεσης των συμβάσεων* – art. 51 implementujący art. 53 dyrektywy 2004/18/WE).

Prawo zamówień publicznych w zakresie przetargów na dostawy i usługi, o wartości poniżej progów unijnych, uregulowane zostało w drodze dekretu Prezydenta z dnia 10 lipca 2007 r. nr 118/2007 w sprawie zamówień udzielanych przez Państwo oraz podmioty prawa publicznego⁶³. Przepisy dekretu zdecydowanie wzorują się na prawie Unii Europejskiej, czy to w kwestiach samej procedury, czy też kwalifikacji podmiotowej wykonawców, etc. Zasadniczo dekret przewiduje dwa rodzaje trybów postępowania o udzielenie zamówienia:

- 1) przetarg zamknięty (*ΚΛΕΙΣΤΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ*),
- 2) przetarg otwarty (*ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΙ*).

Warto zwrócić uwagę na przepis art. 6 dekretu nr 118/2007, który dotyczy m.in. kryteriów kwalifikacji wykonawców (*Κριτήρια επιλογής, προσόντα και δικαιολογητικά συμμετοχής και κατακύρωσης*). Jak już wspomniano, jest to jeden z przepisów o treści generalnie zbieżnej z postanowieniami dyrektywy 2004/18/WE w tym zakresie. W konsekwencji, również katalog dokumentów, których mogą żądać zamawiający nie budzi żadnego zdziwienia: odpis z rejestru sądowego w przedmiocie niekaralności wykonawcy (bądź też kadry zarządzającej), oświadczenia właściwych organów administracyjnych i skarbowych w przedmiocie wypełniania zobowiązań podatkowych i socjalnych, przynależność do izb handlowych lub organizacji zawodowych, etc. Zamawiający udziela zamówienia, wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie, bądź ofertę z najniższą ceną (art. 20 dekretu 118/2007 – *Κριτήρια ανάθεσης – Αξιολόγηση προσφορών*).

⁶³ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 118 Κανονισμός Προμηθειών Δημοσίου (Κ.Π.Δ.) Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Tekst w języku greckim dostępny pod adresem: http://www.infosoc.gr/NR/rdonlyres/6343C2C6-FAA2-4E06-A8DE-61F0B93E8C32/4364/ΠΔ_1182007_Κανονισμός_Προμηθειών_Δημοσίου.pdf

W przypadku zamówień na roboty budowlane, zamówienia o wartości poniżej progów unijnych obejmuje swoją regulacją ustawa nr 3669/2008, również wzorowana na prawodawstwie unijnym.

Procedury odwoławcze

Środki ochrony prawnej dla uczestników postępowania o udzielenie zamówienia zostały uregulowane w ustawie nr 3886 z 2010 r. o ochronie sądowej w zamówieniach publicznych⁶⁴, implementującej właściwe przepisy unijne. Obejmują one postępowania o udzielenie zamówień ponadprogowych oraz podprogowych.

Jeżeli w ocenie wykonawcy zamawiający dopuścił się złamania prawa zamówień publicznych, może najpierw skierować skargę (*Προδικαστική προσφυγή*) do zamawiającego, w terminie 10 dni od momentu, w którym dowiedział się o działaniu niezgodnym z prawem (art. 4 ust. 1). Jeśli zamawiający nie podzieli skargi wykonawcy, bądź nie rozpatrzy skargi w terminie 15 dni, wykonawca może złożyć odwołanie do sądu. Termin na wniesienie odwołania do sądu wynosi 10 dni (art. 5 ust. 1). Należy pamiętać, iż odwołujący jest związany zakresem skargi, którą skierował wcześniej do zamawiającego.

Informacje o zamówieniach

Poszukiwanie informacji o zamówieniach publicznych w Grecji nie jest sprawą prostą. Dzieje się to głównie za sprawą bariery językowej i stosunkowo małej ilości źródeł publikujących informacje w innych językach, niż w języku greckim. O ile w innych państwach członkowskich Unii Europejskiej dotarcie do informacji chociażby w języku angielskim nie stanowi większego problemu, o tyle w Grecji jest to nie lada wyzwanie.

Pewne informacje na temat inwestowania w Grecji, w tym również realizacji zamówień publicznych, można znaleźć na rządowej stronie *Invest in Greece*, pod adresem: **www.investingreece.gov.gr** oraz na stronie **www.infosoc.gr**.

⁶⁴ ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 3886 Δικαστική προστασία κατά τη σύναψη δημόσιων συμβάσε – ων – Εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την Οδηγ – γία 89/665/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Ιουνίου 1989 (L 395) και την Οδηγία 92/13/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 25ης Φεβρουαρίου 1992 (L 76), όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2007/66/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2007 (L 335). Tekst ustawy dostępny w języku greckim pod adresem: www.infosoc.gr/NR/rdonlyres/2FFEA130-1AFB-4EAC-A7C0-C6B3A1766A0F/8162/n3886_10.pdf

HISZPANIA

Ramy prawne

W Hiszpanii prawo zamówień publicznych jest praktycznie w pełni zharmonizowane z przepisami prawa Unii Europejskiej. Podstawę systemu zamówień publicznych stanowi ustawa z dnia 30 października 2007 r. o kontraktach sektora publicznego (*Ley 30/2007, de Contratos del Sector Público*, dalej nazywana LCSP)⁶⁵, regulująca zamówienia „klasyczne”. Dodatkowo hiszpańskie prawo zamówień publicznych uzupełniają przepisy ustawy 31/2007 (*Ley 31/2007 sobre procedimientos de contratación en los sectores del agua, la energía, los transportes y los servicios postales*), która zawiera przepisy w zakresie zamówień sektorowych. Należy jednak pamiętać, iż Hiszpania jest podzielona na regiony, które mają pewną autonomię prawną (tzw. *Comunidades Autónomas*), i w niektórych miejscach mogą wystąpić pewne dodatkowe przepisy z zakresu prawa zamówień publicznych. Wskazuje się jednak, że LCSP funkcjonuje jako podstawowa regulacja, co w konsekwencji oznacza, że w znakomitej większości przypadków regiony nie mogą samodzielnie wprowadzać własnych regulacji w tym zakresie⁶⁶.

LCSP stanowi o zamówieniach na roboty budowlane (*contrato de obras*), koncesjach na roboty budowlane (*contrato de concesión de obras públicas*), zamówieniach na zarządzanie usługami publicznymi (*contrato de gestión de servicios públicos*), zamówieniach na dostawy (*contrato de suministro*), zamówieniach na usługi (*contrato de servicios*), partnerstwie publiczno-prywatnym (*contrato de colaboración entre el sector público y el sector privado*) oraz zamówieniach mieszanych (*contratos mixtos*). LCSP, ze względu na obszar i zakres regulacji, jest aktem bardzo rozbudowanym i szczegółowym, odbiegającym swoją systematyką od kształtu dyrektyw zamówieniowych. Przykładowo, zamówienia na zarządzanie usługami publicznymi (np. gospodarka odpadami, dostawy wody, etc.) tradycyjnie w Hiszpanii uznawane są za rodzaj koncesji i regulowane przez prawo zamówień publicznych, mimo wyłączenia ich z zakresu dyrektywy 2004/18/WE⁶⁷. Trzeba przy tym pamiętać, że zakres regulacji LCSP, przesadne normowanie wszystkich detali związanych z zamówieniami i – w konsekwencji – brak przejrzystości tego aktu, były w Hiszpanii krytykowane⁶⁸. Rzeczywiście, korzystając z LCSP należy się przygotować na pewne utrudnienia, bardzo szczegółowe przepisy i czasem występującą trudność w znalezieniu tej kwestii, jakiej akurat wykonawca potrzebuje.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych zostały wskazane w art. 1 LCSP. Należą do nich: zasada swobodnego dostępu do zamówień, jawności i przejrzystości procedur, niedyskryminacji oraz równego traktowania wykonawców, a także zapewnienia, w związku z koniecznością utrzymania stabilności budżetowej oraz kontrolowaniem kosztów, efektywnego wykorzystywania środków. Zamówienia publiczne mają chronić wolną konkurencję i prowadzić do wyboru najkorzystniejszej ekonomicznie oferty. W innych przepisach LCSP wskazuje również na poszanowanie interesu publicznego, porządku prawnego oraz zasad dobrej administracji (np. art. 25 ust. 1).

⁶⁵ Najnowsza wersja tekstu ustawy (z dnia 16 listopada 2011 r.) dostępna w języku hiszpańskim pod adresem: www.meh.es/Documentacion/Publico/NormativaDoctrina/Contratacion/RDL3_2011.pdf

⁶⁶ Zob.: G. Martínez-Villaseñor, M. S. Bascuñana, *Spain*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to: Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 179.

⁶⁷ *Ibidem*, s. 180.

⁶⁸ M.J.M. Jarillo, *Spain*, [w:] R. H. Garcia (red.) *International...*, op. cit., s. 335.

LCSP przewiduje następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) procedurę otwartą (*procedimiento abierto*),
- 2) procedurę ograniczoną (*procedimiento restringido*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*procedimiento negociado*),
- 4) dialog konkurencyjny (*diálogo competitivo*).

LCSP reguluje również kwestie konkursu (*concurso de proyectos*), umowy ramowe (*acuerdos marco*), dynamiczny system zakupów (*sistemas dinámicos de contratación*).

W zakresie kwalifikacji podmiotowej wykonawców, LCSP ustanowiło bardzo szczegółowe regulacje, oparte na fundamentach wynikających z prawa Unii Europejskiej.

Przed wszystkim zamawiający może udzielić zamówienia jedynie wykonawcy, który jest zdolny do wykonania zamówienia, nie jest objęty zakazem ubiegania się o udzielenie zamówienia oraz udowodni swoją zdolność ekonomiczną, finansową i techniczną lub zawodową, zgodnie z przepisami LCSP.

Przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia zostały uregulowane w art. 60 LCSP (*Prohibiciones de contratar*). Należy zauważyć, iż są one opisane zdecydowanie szerzej niż w dyrektywie klasycznej, chociaż zasadniczo od niej nie odbiegają. W konsekwencji, zamawiający wyklucza wykonawcę z postępowania o udzielenie zamówienia, jeśli m.in.:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem m.in. za udział w organizacji przestępczej, korupcji w międzynarodowych transakcjach handlowych, oszustwo, wyłudzenia, pranie pieniędzy, przestępstwa podatkowe, przestępstwa przeciwko prawom pracowniczym, przestępstwa przeciwko środowisku naturalnemu,
- 2) jest w stanie upadłości lub likwidacji, jest przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości,
- 3) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z działalnością zawodową, jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, bądź wykroczenia związanego z wykonywaną pracą, kwestiami integracji w pracy, równości szans i niedyskryminacji, bądź jest winny poważnego wykroczenia w sferze socjalnej lub środowiska naturalnego,
- 4) posiada zaległości podatkowe bądź dotyczące płatności składek na ubezpieczenie społeczne,
- 5) jest winny poważnego wprowadzenia w błąd w zakresie przekazania lub nieprzekazania informacji wymaganych na mocy LCSP.

Ponadto, LCSP przewiduje obligatoryjne wykluczenie wykonawców w odniesieniu do specyficznych przepisów prawa hiszpańskiego, zasadniczo dotyczących zapobieganiu korupcji w administracji, łączenia pozycji wykonawcy ze stanowiskami w administracji publicznej, protekcji, etc.

Wykonawca musi również wykazać spełnianie minimum wymogów w zakresie sytuacji ekonomicznej i finansowej oraz kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych (*condiciones mínimas de solvencia económica y financiera y profesional o técnica* – art. 62 ust. 1). Minimalne wymagania ustalone przez zamawiającego powinny być określone w ogłoszeniu o zamówieniu oraz specyfikacji istotnych warunków zamówienia, a także powiązane z przedmiotem zamówienia i proporcjonalne do tego przedmiotu.

Aby wykazać zdolność do wykonania zamówienia (*capacidad de obrar*), wykonawca jest zobligowany do przedstawienia odpisu z właściwego rejestru (np. sądowego, rejestru przedsiębiorców, etc.), potwierdzającego jego charakter prawny i zdolność do czynności prawnych.

Zamawiający żąda od wykonawcy wykazania swojej sytuacji ekonomicznej i finansowej (*solvencia económica y financiera* – art. 75) poprzez przedstawienie:

- 1) odpowiedniego oświadczenia od instytucji finansowej, lub w stosownych przypadkach, innego dowodu posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) rocznego sprawozdania finansowego,

- 3) oświadczenia o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech lat.

Wykonawca, który z jakiegokolwiek uzasadnionej przyczyny nie może przedstawić ww. dokumentów, może udowodnić swoją sytuację finansową i ekonomiczną za pomocą każdego innego dokumentu, który zamawiający uzna za odpowiedni.

Przepis art. 76 LCSP stanowi o kwalifikacjach technicznych w zamówieniach na roboty budowlane (*solven-cia técnica en los contratos de obras*). Zgodnie z tym przepisem zamawiający może żądać od wykonawcy następujących dokumentów lub oświadczeń:

- 1) wykaz robót budowlanych, wykonanych w okresie do pięciu ostatnich lat, z podaniem ich wartości, rodzaju, daty i miejsca ich wykonania, wraz z dokumentami potwierdzającymi prawidłowe ukończenie tych robót, zgodnie z zasadami sztuki budowlanej,
- 2) wskazanie osób bądź instytucji technicznych, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości, niezależnie od tego na jakiej podstawie dysponuje nimi wykonawca,
- 3) danych dotyczących wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych wykonawcy, a także jego kadry kierowniczej, w szczególności odpowiedzialnej za kierowanie robotami budowlanymi,
- 4) wskazanie środków zarządzania środowiskiem, jednakże tylko w stosownych przypadkach,
- 5) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w trzech ostatnich latach,
- 6) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia.

W przypadku zamówień na dostawy, kwalifikacje techniczne wykonawcy (*solven-cia técnica en los contratos de suministro* – art. 77 LCSP) wykazywane są przez:

- 1) wykaz głównych dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz
- 2) odbiorców publicznych lub prywatnych, wraz z właściwymi dowodami ich wykonania,
- 3) wskazanie zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
- 4) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego przedsiębiorstwa,
- 5) w przypadku, gdy produkty, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub, wyjątkowo, mają szczególne przeznaczenie, przeprowadzenie kontroli przez instytucję zamawiającą lub w jej imieniu przez właściwy organ urzędowy, w celu sprawdzenia możliwości produkcyjnych wykonawcy, a w razie konieczności również dostępnych dla niego możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 6) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają zostać dostarczone, których autentyczność musi zostać zaświadczona na żądanie zamawiającego,
- 7) zaświadczenia sporządzone przez właściwe instytucje lub oficjalne służby kontrolne, potwierdzające zgodność produktów w odniesieniu do specyfikacji lub norm.

W odniesieniu do zamówień na usługi, wykonawca musi udowodnić kwalifikacje techniczne i zawodowe (*solven-cia técnica o profesional en los contratos de servicios* – art. 78), które będą oceniane w odniesieniu do jego kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności. W tym celu wykonawca przedstawia:

- 1) wykaz głównych usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców, publicznych lub prywatnych, wraz z dowodami ich realizacji,

- 2) wskazanie zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, w szczególności tych odpowiedzialnych za kontrolę jakości,
- 3) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego przedsiębiorstwa,
- 4) w przypadku, gdy usługi, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub, wyjątkowo, mają szczególne przeznaczenie, przeprowadzenie kontroli przez instytucję zamawiającą lub w jej imieniu przez właściwy organ urzędowy, w celu sprawdzenia możliwości produkcyjnych wykonawcy, a w razie konieczności również dostępnych dla niego możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 5) danych dotyczących wykształcenia oraz kwalifikacji zawodowych wykonawcy, a także jego kadry kierowniczej, w szczególności odpowiedzialnej za wykonanie usług,
- 6) wskazanie środków zarządzania środowiskiem, jednakże tylko w stosownych przypadkach,
- 7) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz o liczebności personelu zarządzającego w trzech ostatnich latach,
- 8) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia i urządzeń technicznych dostępnych dla wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 9) wskazanie, które części zamówienia wykonawca chce powierzyć podwykonawcom.

W przypadku zamówień na usługi i roboty budowlane, jak również zamówień na dostawy, które wymagają wykonania usług lub prac instalacyjnych, zamawiający może żądać wskazania osób odpowiedzialnych za wykonanie danego zamówienia, wraz z ich kwalifikacjami (art. 64 ust. 1). Wykonawca może być również zobligowany do przedstawienia odpowiednich zezwoleń handlowych lub biznesowych, licencji bądź do wodu wpisu do rejestru zawodowego.

Zamawiający wybiera ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie, przy czym może to być oferta z najniższą ceną, bądź też oferta oceniona jako najkorzystniejsza w oparciu również o inne, niż cena, parametry. Możemy więc zauważyć, iż inaczej niż w przypadku regulacji unijnej, hiszpańskie prawo zamówień publicznych traktuje ofertę z najniższą ceną również jako ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie. Uzasadnienie takiego rozwiązania wynika chociażby z preambuły do LCSP, gdzie zaznaczono, że uznawanie oferty z najniższą ceną (w przypadku ceny jako jedynego kryterium udzielenia zamówienia) za ofertę, która nie jest najkorzystniejsza ekonomicznie dla zamawiającego, nie miałoby sensu⁶⁹.

Procedury odwoławcze

System środków ochrony prawnej, tak samo jak całe hiszpańskie prawo zamówień publicznych, jest dość rozbudowany i mało przejrzysty. Zastosowanie odpowiedniego środka zależy od tego, kim jest zamawiający, jaki był przedmiot zamówienia, jaka była wartość zamówienia oraz na jakim etapie procedury chcemy zastosować środek.

Jeśli wykonawca chce się odwołać do sądu w przetargu organizowanym przez administrację publiczną, właściwość będzie po stronie sądów administracyjnych. Jeśli natomiast zamawiającym był jakikolwiek inny organ z sektora publicznego, właściwym sądem będzie sąd cywilny. Warto jednak zaznaczyć, że jeśli wartość zamówienia przekracza progi unijne, wtedy właściwymi są sądy administracyjne⁷⁰.

Wykonawcy przysługuje tzw. odwołanie specjalne, odwołanie unieważniające oraz odwołanie zwykłe. Odwołanie zwykłe przysługuje od czynności zamawiających, którzy nie są ściśle związani z administracją

⁶⁹ Szerzej: M.J.M. Jarillo, *Spain*, [w:] R. H. Garcia (ed.), *International...*, op. cit., s. 344.

⁷⁰ G. Martínez-Villaseñor, M. S. Bascuñana, *Spain*, [w:] *The International Comparative...*, op. cit., s. 182.

publiczną, natomiast odwołanie specjalne oraz unieważniające przysługują tylko przeciwko administracji publicznej. W związku z tym wnosi się je do *Tribunal Administrativo Central de Recursos Contractuales*, w terminie 20 dni (odwołanie specjalne) bądź 30 dni (odwołanie unieważniające). Odwołanie zwykłe wnosi się zazwyczaj w terminie jednego miesiąca⁷¹.

Informacje o zamówieniach

Informacji na temat zamówień publicznych w Hiszpanii można przede wszystkim szukać w internecie. Ogłoszenia o zamówieniach publikowane są na stronach *Boletín Oficial del Estado* – pod adresem:

www.boe.es (dokładnie w sekcji V – *Anuncios*).

Ponadto, Ministerstwo Finansów i Skarbu uruchomiło specjalną stronę, dotyczącą zamówień rządowych, pod adresem: <http://contrataciondelestado.es/wps/portal/plataforma>. Pewne informacje na temat zamówień są również dostępne pod adresem: **www.meh.es**, czyli na stronach urzędowych Ministerstwa Finansów i Skarbu (*Ministerio de Economía y Hacienda*).

⁷¹ G. Martínez-Villaseñor, M. S. Bascuñana, *Spain*, [w:] *The International Comparative...*, op. cit., s. 182.

HOLANDIA

Ramy prawne

Postawy prawa zamówień publicznych w Holandii tworzone są przez dwa akty prawne:

- 1) *Besluit aanbestedingsregels voor overheidsopdrachten* (BAO)⁷² – dekret z dnia 16 lipca 2005 r. o zamówieniach publicznych, implementujący przepisy dyrektywy klasycznej,
- 2) *Besluit aanbestedingen speciale sectoren* (BASS)⁷³ – dekret z dnia 16 lipca 2005 r. o zamówieniach w sektorach specjalnych, implementujący przepisy dyrektywy sektorowej.

Zarówno BAO, jak i BASS stanowią praktycznie kalkę dyrektyw 2004/18/WE oraz 2004/17/WE, tak więc prawodawca holenderski nie dodał do nich żadnych rozwiązań typowo krajowych, co nie uchroniło Holandii od kwestionowania przebiegu procedur zamówieniowych w tym kraju przez Komisję Europejską.

Przepisy dotyczące procedur odwoławczych zostały implementowane oddzielnym aktem, tj. *Wet implementatie rechtsbeschermingsrichtlijnen aanbesteden* (WIRA)⁷⁴, czyli ustawą z dnia 28 stycznia 2010 r. o implementacji dyrektyw odwoławczych w zakresie zamówień publicznych, która rozpoczęła obowiązywać od dnia 19 lutego 2010 r.

Należy zwrócić uwagę, iż od paru lat holenderskie Ministerstwo Spraw Gospodarczych pracuje nad nową ustawą o zamówieniach publicznych, która zastąpiłaby obecne regulacje. Nowy projekt miałby regulować kwestie dziś nie objęte dekretami zamówieniowymi, np. zawierać przepisy dotyczące zamówień o wartości poniżej progów unijnych bądź dotyczące koncesji na usługi, bądź doprecyzowywać istniejące przepisy, chociażby w temacie kryteriów kwalifikacji podmiotowej⁷⁵. Niestety, do dzisiejszego dnia nie udało się stworzyć projektu, który zostałby przyjęty bez zastrzeżeń.

Procedury przetargowe

Podstawowymi zasadami udzielania zamówień publicznych w Holandii są: zasada równego traktowania wykonawców, niedyskryminacji oraz przejrzystości procedur.

BAO przewiduje dokładnie takie same tryby udzielania zamówień, jak w dyrektywie klasycznej:

- 1) procedurę otwartą (*openbare procedure*),
- 2) procedurę ograniczoną (*niet-openbare procedure*),
- 3) dialog konkurencyjny (*concurrentiegericht dialoog* – art. 29),
- 4) procedurę negocjacyjną z uprzednią publikacją ogłoszenia o zamówieniu (*procedure van gunning door onderhandelingen na voorafgaande mededeling van een aankondiging van een overheidsopdracht* – art. 30),
- 5) procedurę negocjacyjną bez uprzedniej publikacji ogłoszenia o zamówieniu (*procedure van gunning door onderhandelingen zonder voorafgaande mededeling van een aankondiging van een overheidsopdracht* – art. 31).

⁷² Tekst w języku niderlandzkim dostępny pod adresem: http://wetten.overheid.nl/BWBR0018607/2/geldigheidsdatum_21-11-2011

⁷³ Tekst w języku niderlandzkim dostępny pod adresem: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/besluiten/2008/12/10/besluit-aanbestedingen-speciale-sectoren-bass-recent.html>

⁷⁴ Tekst w języku niderlandzkim dostępny pod adresem: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2010-38.html>

⁷⁵ J. M. Helby, F. G. William, *Netherlands*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to: Public Procurement 2009. A practical insight to cross-boarder Public Procurement*, Global Legal Group Ltd. 2009, s. 172.

BAO przewiduje również możliwość zawarcia umowy ramowej (*raamovereenkoms sluiten* – art. 32), prowadzenia dynamicznego systemu zakupów (*dynamisch aankoopstelsel* – art. 33), aukcji elektronicznej (*elektronische veiling* – art. 57) oraz konkursu (*prijsvragen* – art. 67-75). Zawiera także przepisy dotyczące koncesji na roboty budowlane (*concessieovereenkomsten voor openbare werken* – art. 58-66).

Przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego zostały zawarte w przepisie art. 45 i zasadniczo nie różnią się od katalogu zawartego w przepisie art. 45 dyrektywy klasycznej. Warto jednak zwrócić uwagę, iż w ust. 1 prawodawca holenderski wskazuje na podstawy obligatoryjnego wykluczenia wykonawcy, wynikające z holenderskich przepisów prawa karnego (*Wetboek van Strafrecht* – ustawa z dnia 3 marca 1881 r. Kodeks Karny⁷⁶). Należą do nich m.in. udział w zorganizowanej organizacji przestępczej (art. 140 kodeksu karnego), czy też korupcja (art. 177 kodeksu karnego). Niezależnie od znajomości przepisów holenderskiego prawa karnego, wykonawca musi udowodnić brak istnienia przesłanek do wykluczenia z postępowania, przedkładając typowe dokumenty, takie jak: odpis z właściwego rejestru sądowego (karnego), oświadczenia organów podatkowych oraz instytucji odpowiedzialnych za ubezpieczenie społeczne, etc.

Zgodnie z art. 47 wykonawca może zostać zobowiązany do udowodnienia posiadania wpisu do rejestru zawodowego lub handlowego. Natomiast w przypadku ubiegania się o zamówienie na usługi, jeśli wykonawcy muszą posiadać określone zezwolenia lub muszą być członkami określonej organizacji, aby mieć możliwość realizowania w swoim kraju przedmiotowej usługi, zamawiający może wymagać od wykonawcy dowodu, iż posiada takie zezwolenie lub członkostwo. To wymaganie również nie odbiega od przepisów dyrektywy klasycznej.

Art. 48 BOA reguluje kwestię sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawcy (*financiële en economische draagkracht*), dokładnie w taki sam sposób, jak czyni to art. 47 dyrektywy 2004/18/WE. Z kolei art. 49 BOA odnosi się do kwalifikacji technicznych lub zawodowych (*technische bekwaamheid of beroepsbekwaamheid*), zgodnie z przepisem art. 48 dyrektywy 2004/18/WE.

Przepis art. 54 stanowi transpozycję art. 53 dyrektywy klasycznej i odnosi się do kryteriów udzielenia zamówienia. Na jego podstawie zamawiający może wybrać ofertę z najniższą ceną (*laagste prijs*), bądź ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*economisch meest voordelige*).

Procedury odwoławcze

W Holandii, w sprawach z zakresu zamówień publicznych zasadniczo właściwe są sądy cywilne, co wynika z faktu, iż większość działań podejmowanych w ramach procedury przetargowej jest klasyfikowanych jako decyzje z zakresu prawa prywatnego (np. zawarcie umowy)⁷⁷. Podmiotom biorącym udział w postępowaniu o udzielenie zamówienia przysługuje skarga do sądu na czynności zamawiającego zarówno przed podpisaniem umowy, jak też po tej czynności. Można również wystąpić z powództwem o unieważnienie umowy, co do zasady w okresie 6 miesięcy od jej podpisania.

Informacje o zamówieniach

Informacji o zamówieniach w Holandii przede wszystkim należy szukać pod adresem:

<http://www.aanbestedingskalender.nl>, a także w stosunkowo nowej (od 2010 r.) bazie danych o zamówieniach w Holandii, pod adresem: **<http://www.tenderned.nl>**

⁷⁶ Tekst w języku niderlandzkim dostępny pod adresem: http://wetten.overheid.nl/BWBR0001854/Opschrift/geldigheidsdatum_21-11-2011

⁷⁷ Szerzej: W. J. Berends, *Judicial Protection in the Field of Public Procurement: The Transposition into Dutch Law of Directive 2007/66/EC Amending the Remedies Directives*, *Merkourios*. Utrecht Journal of International and European Law 2010, vol. 27, issue 71, s. 20.

IRLANDIA

Ramy prawne

Zamówienia publiczne w Irlandii regulowane są zarówno przez prawo Unii Europejskiej, jak również przez prawodawstwo krajowe. Odpowiednia kwalifikacja prawna zamówienia zależy od jego wartości. W przypadku zamówień przekraczających pewne kwoty progowe, stosowane są bardziej restrykcyjne procedury, aczkolwiek w przypadku zamówień o niskiej wartości przepisy nie są tak rygorystyczne.

Procedury udzielania zamówień poniżej progów unijnych regulowane są w wytycznych Ministerstwa Finansów, opracowane przez specjalny wydział do spraw zamówień publicznych – *National Public Procurement Policy Unit* – funkcjonujący w ramach tegoż ministerstwa⁷⁸. Wytyczne dot. Zamówień Publicznych: *Public Procurement Guidelines – Competitive Process* z 2004 r.⁷⁹ dotyczą jednak nie tylko zamówień podprogowych, ponieważ zawierają wskazówki odnoszące się również do zamówień objętych regulacją dyrektyw zamówieniowych Unii Europejskiej.

W zakresie zamówień o wartości ponadprogowej obecnie obowiązują:

- 1) rozporządzenie S.I. nr 239/2006⁸⁰ – implementujące postanowienia dyrektywy klasycznej (zwana dalej regulacją klasyczną),
- 2) rozporządzenie S.I. nr 50/2007⁸¹ – implementujące postanowienia dyrektywy sektorowej,
- 3) rozporządzenie S.I. nr 130/2010⁸² (dot. zamówień objętych dyrektywą klasyczną) oraz rozporządzenie S.I. 131/2010⁸³ (dot. zamówień objętych dyrektywą sektorową) – implementujące odpowiednio w swoim zakresie postanowienia dyrektywy odwoławczej.

Rozporządzenie klasyczne nie obejmuje swoim zakresem koncesji na usługi (art. 14), jednakże zawiera przepisy dotyczące koncesji na roboty budowlane (art. 76-78).

Procedury przetargowe

Generalne zasady udzielania zamówień publicznych, zarówno w stosunku do zamówień podprogowych i ponadprogowych, wskazane są w Wytycznych dot. Zamówień Publicznych, które stanowią, że każde zamówienie powinno być udzielone w sposób rzetelny i uczciwy, w sposób gwarantujący, że pieniądze publiczne zostaną wykorzystane w możliwie najlepszy sposób⁸⁴, a także z zasadami wynikającymi z prawa Unii Europejskiej – niedyskryminacji, jawności, a także swobodami gospodarczymi.

Natomiast rozporządzenia traktujące o zamówieniach ponadprogowych wskazują, iż w postępowaniu o udzielenie zamówienia Zamawiający ma obowiązek traktować wszystkich wykonawców równo oraz bez dyskryminacji, a także działać w sposób transparentny (art. 17).

⁷⁸ Zob. M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców...*, op. cit., s. 70.

⁷⁹ Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: www.etenders.gov.ie/guides/guides_list.aspx?Type=2

⁸⁰ *European Communities (Award of Public Authorities' Contracts) Regulations 2006*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: www.irishstatutebook.ie/2006/en/si/0329.html

⁸¹ *European Communities (Award of Contracts by Utility Undertakings) Regulations 2007*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: www.irishstatutebook.ie/2007/en/si/0050.html

⁸² *European Communities (Public Authorities' Contracts) (Review Procedures) Regulations 2010*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: www.irishstatutebook.ie/2010/en/si/0130.html

⁸³ *European Communities (Award of Contracts by Utility Undertakings) (Review Procedures) Regulations 2010*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: www.irishstatutebook.ie/2010/en/si/0131.html

⁸⁴ Zob. M. Lemke, D. Piasta, G. Wicik, P. Wiśniewski, *Poradnik dla wykonawców...*, op. cit., s. 70.

Procedury udzielania zamówień w przypadku zamówień podprogowych są bardziej elastyczne, niż te regulowane rozporządzeniami S.I. nr 239/2006 oraz nr 50/2007. W przypadku zamówień na dostawy lub usługi o wartości poniżej 5000 euro, Zamawiający może udzielić zamówienia bezpośrednio konkretnemu wykonawcy. Natomiast w przypadku zamówień na dostawy lub usługi o wartości pomiędzy 5000 euro a 25 000 euro Zamawiający musi skierować zapytanie ofertowe do co najmniej trzech wykonawców. Zamówienia o wartości powyżej 2500 euro (aż do wartości progów unijnych) wymagają publikacji na stronie www.etenders.gov.ie oraz w odpowiednich mediach (można również zamieścić ogłoszenie w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej).

Przejdźmy do omawiania przepisów rozporządzenia klasycznego, a więc w zakresie zamówień o wartości ponadprogowej.

Zamawiający nie może wykluczyć wykonawcy tylko na tej podstawie, że wykonawca jest osobą fizyczną lub osobą prawną. W przypadku osób prawnych może jednak zażądać przedstawienia wykazu osób, które będą odpowiedzialne za wykonanie zamówienia, wraz z ich kwalifikacjami zawodowymi (art. 19 ust. 2).

W rozporządzeniu klasycznym przewidziano tryby udzielania zamówienia zgodne z przepisami dyrektywy klasycznej, tzn.:

- 1) procedurę otwartą,
- 2) procedurę ograniczoną,
- 3) dialog konkurencyjny (art. 29-30),
- 4) procedurę negocjacyjną z uprzednim ogłoszeniem (art. 31),
- 5) procedurę negocjacyjną bez uprzedniego ogłoszenia (art. 32).

Zamawiający może również przystąpić do umowy ramowej (art. 33-35), skorzystać z dynamicznego systemu zakupów (art. 36), bądź przeprowadzić postępowanie w trybie aukcji elektronicznej (art. 67). Rozporządzenie przewiduje także możliwość przeprowadzenia konkursu (art. 79-87). Należy jednak pamiętać, iż podstawowymi trybami są procedura otwarta oraz ograniczona (art. 28 ust. 1).

Zanim oferta zostanie wybrana, Zamawiający ma obowiązek sprawdzenia, czy wykonawca nie podlega wykluczeniu oraz czy posiada kwalifikacje umożliwiające mu wykonanie przedmiotu zamówienia.

Przesłanki wykluczenia wykonawcy zostały uregulowane w przepisie art. 53 i nie odbiegają swoją treścią od przepisów unijnych. Z postępowania wyklucza się wykonawców, którzy zostali skazani za przestępstwo związane z udziałem w organizacji przestępczej, korupcją, oszustwo, pranie pieniędzy (art. 53 ust. 1). Zamawiający może natomiast wykluczyć każdego wykonawcę, który:

- 1) jest w stanie upadłości lub likwidacji,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 3) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, możliwego do udowodnienia środkami przez Zamawiającego,
- 4) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, lub zgodnie z przepisami prawnymi państwa Zamawiającego,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków lub opłat, nałożonych na podstawie przepisów kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania lub zgodnie z przepisami prawnymi państwa Zamawiającego,
- 6) przekazał Zamawiającemu informacje lub oświadczenia, o których wiedział, że są fałszywe bądź mogą wprowadzać w błąd, bądź nie przekazał Zamawiającemu informacji lub oświadczeń, wymaganych przez niego dla celów postępowania o udzielenie zamówienia.

Aby wykazać brak przesłanek do wykluczenia, polscy wykonawcy będą musieli przedłożyć takie dokumenty, jak: wyciąg z Krajowego Rejestru Karnego, zaświadczenie z właściwego urzędu skarbowego, wyciąg z Krajowego Rejestru Sądowego.

Po wykazaniu braku podstaw do wykluczenia, wykonawcy muszą udowodnić predyspozycje do prowadzenia działalności zawodowej (art. 54) oraz spełnianie kryteriów kwalifikacji podmiotowej odnoszących się do:

- 1) pozycji ekonomicznej i finansowej (art. 52 ust. 1 lit. a),
- 2) zdolności lub wiedzy zawodowej i technicznej (art. 52 ust. 1 lit b).

W celu udowodnienia posiadania predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej wykonawca może zostać zobligowany do przedstawienia wpisu do rejestru zawodowego lub handlowego, lub dostarczenia zaświadczenia lub oświadczenia pod przysięgą (w sytuacji, w której nie jest możliwe przedstawienie wpisu bądź zaświadczenia), zgodnie z opisem zawartym w załączniku IX do dyrektywy klasycznej. Przepis art. 56 odnosi się wprost do art. 46 dyrektywy klasycznej, stanowiąc, że w przypadku robót budowlanych opis musi być zgodny z załącznikiem IX A, w przypadku zamówień na dostawy – z załącznikiem IX B, a w przypadku zamówień na usługi opis musi być zgodny z załącznikiem IX C.

Jeśli chodzi o kryteria kwalifikacji podmiotowej odnoszące się do pozycji ekonomicznej i finansowej, to regulacja nie przewiduje różnych informacji, w zależności od przedmiotu zamówienia. Przepis art. 55 ma więc zastosowanie zarówno do zamówień na roboty budowlane, jak i na usługi lub dostawy. W myśl jego postanowień, jako dowód posiadania pozycji ekonomicznej i finansowej, wykonawca może przedstawić:

- 1) odpowiednie oświadczenia banku albo stosowny dowód posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) sprawozdanie finansowe (bilans) lub jego kopia, w przypadku gdy opublikowanie sprawozdania jest wymagane przez prawo państwa, w którym wykonawca posiada siedzibę lub prowadzi działalność,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat.

Zgodnie z przepisem art. 55 ust. 5, jeśli wykonawca nie może, z jakiegoś ważnego powodu, przedstawić ww. oświadczeń, może dowodzić swojej pozycji ekonomicznej i finansowej za pomocą jakichkolwiek innych dokumentów, akceptowanych przez Zamawiającego.

W odniesieniu do kryterium zdolności lub wiedzy zawodowej i technicznej, Zamawiający może żądać różnych dokumentów, w zależności od przedmiotu zamówienia.

W przypadku zamówień na **roboty budowlane** (art. 57), wykonawca musi przedstawić jeden lub kilka z następujących dokumentów:

- 1) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat wraz z zaświadczeniami lub innymi dowodami wskazującymi, że wykonawca wykonał najważniejsze roboty w sposób zadowalający; dokumenty muszą zawierać datę, miejsce wykonania robót, wartość, oraz określać, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone (art. 57 ust. 1 lit. a w zw. z ust. 2),
- 2) wykaz pracowników technicznych, którzy są lub byli odpowiedzialni za kontrolę jakości, bądź są lub byli w jakikolwiek inny sposób zaangażowani w roboty wykonane przez wykonawcę, bądź z których wykonawca może korzystać w celu wykonania robót budowlanych,
- 3) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników wykonawcy bądź osób zatrudnionych jako podwykonawców, odpowiedzialnych za wykonanie robót budowlanych,
- 4) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach),

5) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach.

W przypadku zamówienia na **dostawy** (art. 58), wykonawca musi przedstawić jeden lub kilka z następujących dokumentów:

- 1) wykaz głównych dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem ilości, kwot, dat wykonania lub okresów realizowania dostaw oraz odbiorców, przy czym w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca zaświadczenie musi być przez nią wydane bądź poświadczony, a w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – zaświadczenie wydane przez nabywcę, a w razie braku takiego zaświadczenia, w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 2) wykaz pracowników technicznych, którzy są lub byli odpowiedzialni za kontrolę jakości bądź są lub byli w jakikolwiek inny sposób zaangażowani w dostawy lub produkcję towarów dla wykonawcy,
- 3) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,
- 4) w przypadku, gdy produkty, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ rządowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości produkcyjnych wykonawcy, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 5) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników wykonawcy bądź osób zatrudnionych jako podwykonawców, odpowiedzialnych za wykonanie dostaw,
- 6) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 7) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 8) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają zostać dostarczone, których autentyczność musi zostać zaświadczona na żądanie Zamawiającego,
- 9) zaświadczenia sporządzone przez uznane, właściwe rządowe instytucje lub agencje kontroli jakości potwierdzające zgodność produktów przez odniesienie do specyfikacji lub standardów.

W przypadku zamówienia na **usługi** (art. 59), wykonawca musi przedstawić jeden lub kilka z następujących dokumentów:

- 1) wykaz głównych usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem ilości, kwot, dat wykonania lub okresów realizowania dostaw oraz odbiorców, przy czym w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca zaświadczenie musi być przez nią wydane bądź poświadczony, a w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – zaświadczenie wydane przez nabywcę, a w razie braku takiego zaświadczenia, w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 2) wykaz pracowników technicznych, którzy są lub byli odpowiedzialni za kontrolę jakości bądź są lub byli w jakikolwiek inny sposób zaangażowani w realizację usług wykonawcy,
- 3) opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,
- 4) w przypadku, gdy usługi, będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ rządowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości technicznych wykonawcy do realizowania usług, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,

- 5) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe pracowników wykonawcy bądź osób zatrudnionych jako podwykonawców, odpowiedzialnych za wykonanie usług,
- 6) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach),
- 7) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 8) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia,
- 9) wskazanie, jaką część zamówienia wykonawca zamierza powierzyć do wykonania podwykonawcom.

Zamawiający wybiera ofertę, która:

- 1) jest ofertą najkorzystniejszą ekonomicznie: w tym przypadku kryteria oceny oferty mogą odnosić się do jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości funkcjonalnych i estetycznych, aspektów środowiskowych, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu posprzedażnego oraz pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji – ustawa zaznacza jednak, że nie jest to katalog zamknięty (art. 66 ust. 1 i 3),
- 2) jest ofertą najtańszą: jedynym kryterium oceny w tym przypadku jest najniższa cena (art. 66 ust. 2).

Rozporządzenie zawiera przepisy dające możliwość odrzucenia oferty zawierającej rażąco niską cenę, po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego (art. 69). Co ciekawe, Zamawiający może odrzucić ofertę m.in. na podstawie uznania, że rażąco niska cena oferty jest konsekwencją przyznania wykonawcy pomocy przez państwo lub państwa członkowskie (regulacja nie przesądza jednak, czy musi ona spełniać przesłanki pomocy publicznej). W takim przypadku Zamawiający musi poinformować o zaistniałej sytuacji Komisję Europejską.

Procedury odwoławcze

Odwołania dotyczące zamówień rozpatrywane są przez Wysoki Trybunał (ang. *High Court*). W sprawach objętych zakresem dyrektywy klasycznej znajduje zastosowanie rozporządzenie S.I. nr 130/2010, natomiast w zakresie dyrektywy sektorowej stosuje się rozporządzenie S.I. nr 131/2010. Oba rozporządzenia przewidują 30-dniowy termin wniesienia odwołania przez podmiot, który ma bądź miał interes w uzyskaniu przedmiotowego zamówienia oraz twierdzi, że został poszkodowany, bądź jest tym zagrożony w konsekwencji naruszenia przepisów prawa związanego z przedmiotowym zamówieniem.

Informacje o zamówieniach

Informacje o udzielanych zamówieniach możemy znaleźć w bazie TED. Oprócz niej warto zwrócić uwagę na stronę Elektronicznego Biuletynu Zamówień Publicznych www.etenders.gov.ie która zawiera ogłoszenia o zamówieniach o niższej wartości, a także przydatne informacje z zakresu prawa oraz praktyki zamówień publicznych w Irlandii.

LITWA

Ramy prawne

Zasadniczym źródłem prawa zamówień publicznych na Litwie jest ustawa z dnia 6 września 1997 r. *Viešųjų pirkimų įstatymo* – Prawo zamówień publicznych⁸⁵. Regulacje prawne zawarte w ustawie są jednak uzupełniane w drodze innych aktów prawnych przyjmowanych przez rząd, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Gospodarki oraz litewski Urząd Zamówień Publicznych, które doprecyzowują pewne kwestie związane z zamówieniami publicznymi.

Ustawa implementowała do litewskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy klasycznej, sektorowej oraz odwoławczej. Część I ustawy zawiera postanowienia ogólne, część II odnosi się do zamówień klasycznych, natomiast część III ustawy stanowi o zamówieniach sektorowych. Ma zastosowanie nie tylko do zamówień o wartości powyżej progów unijnych, lecz również do zamówień o niższej wartości, które podlegają procedurom uproszczonym, uregulowanym w części IV ustawy (*supaprastinti pirkimai*). Ustawa rozróżnia również kategorię zamówień o niskiej wartości (*mažos vertės pirkimas* – art. 2 ust. 15), a więc takich, których wartość jest niższa od 100 000 lit w przypadku usług i dostaw, oraz 500 000 lit, w przypadku zamówień na roboty budowlane.

Część V ustawy traktuje o środkach ochrony prawnej. Należy pamiętać, iż litewskie prawo zamówień publicznych nie jest regulacją nową – pierwotny tekst ustawy powstał w połowie lat dziewięćdziesiątych XX w. i był wielokrotnie nowelizowany.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady litewskiego prawa zamówień publicznych uregulowane zostały w art. 3 ww. ustawy, który stanowi, iż zamawiający ma zapewnić, aby prowadzenie procedur przetargowych i udzielanie zamówień odbywało się w zgodzie z zasadą równego traktowania, niedyskryminacji, wzajemnego uznawania, zasadą proporcjonalności oraz przejrzystości (ust. 1). Głównym celem zamówień publicznych jest takie udzielenie zamówienia, aby zagospodarować przeznaczone na to zamówienie środki w sposób racjonalny i uzasadniony ekonomicznie.

W przypadku zamówień o wartości powyżej progów unijnych, ustawa przewiduje standardowe tryby udzielania zamówienia (art. 42):

- 1) procedurę otwartą (*atviras konkursas*),
- 2) procedurę ograniczoną (*ribotas konkursas*),
- 3) negocjacje (*derybos*), z publikacją (*skelbiamos*), bądź bez publikacji (*neskelbiamos*),
- 4) dialog konkurencyjny (*konkurencinis dialogas*).

Ustawa reguluje również kwestie dynamicznego systemu zakupów (*dinaminė pirkimo sistema*), aukcji elektronicznej (*elektroninis aukcionas*), konkursu (*projekto konkursas*), oraz umów ramowych (*preliminarijoji sutartis*).

Zasadniczo cała ustawa jest zharmonizowana z prawodawstwem unijnym w zakresie zamówień publicznych. Stąd też treść przepisu art. 33, regulująca przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzie-

⁸⁵ Oficjalne tłumaczenie na język angielski dostępne pod adresem: http://www.vpt.lt/admin/uploaded/VPI_vertimas_2007_red.pdf. Niestety nie uwzględnia wszystkich zmian. Aktualny tekst ustawy w języku litewskim dostępny pod adresem: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411834

lenie zamówienia (*sąlygos, draudžiančios ir ribojančios tiekėjų dalyvavimą pirkime*), generalnie nie odbiega znacznie od regulacji zawartej w dyrektywie klasycznej, zawierając jednak pewne postanowienia bardziej restrykcyjne. Z udziału w postępowaniu wykluczany jest każdy wykonawca, który w ciągu ostatnich 5 lat został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za:

- 1) udział w organizacji przestępczej, organizowanie takiej organizacji, bądź kierowanie taką organizacją,
- 2) korupcję (w rozumieniu przepisów dyrektywy klasycznej)⁸⁶,
- 3) oszustwo, w tym oszustwo kredytowe, podatkowe, etc.,
- 4) udział w praniu pieniędzy.

Zamawiając może wykluczyć z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcę, który:

- 1) jest w stanie upadłości bądź likwidacji, zawarł ugodę z wierzycielami, zawiesił działalność gospodarczą lub był zmuszony ją ograniczyć, albo znajduje się w analogicznej sytuacji, wynikającej z przepisów państwa, w którym jest zarejestrowany,
- 2) jest przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości, wydanie nakazu przymusowej likwidacji, postępowania układowego z wierzycielami, lub podobnego postępowania prowadzonego zgodnie z przepisami prawa państwa, w którym jest zarejestrowany,
- 3) w przeciągu ostatnich 5 lat został skazany prawomocnym wyrokiem za m.in. przestępstwa przeciwko prawu własności, własności intelektualnej i przemysłowej, przestępstwa gospodarcze, etc.,
- 4) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, udowodnionego dowolnymi środkami przez instytucje zamawiające,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne,
- 6) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków,
- 7) jest winny poważnego wprowadzenia w błąd w zakresie przekazania lub nieprzekazania informacji, wymaganych przez zamawiającego,
- 8) został skazany za nielegalne zatrudnianie (w niektórych przypadkach).

W celu wykazania braku przesłanek do wykluczenia z postępowania, wykonawca przedstawia zamawiającemu wyciąg z właściwego rejestru sądowego, bądź inny dokument wydany przez właściwy organ sądowy lub administracyjny, jak również zaświadczenia odpowiednich organów, właściwych w sprawach podatkowych oraz ubezpieczenia społecznego. Dokumenty te mogą być zastąpione oświadczeniem pod przysięgą lub uroczystym oświadczeniem dokonany przed właściwym organem sądowym lub administracyjnym, notariuszem lub właściwą organizacją zawodową (w państwach, których prawo nie przewiduje możliwości składania oświadczeń pod przysięgą).

Zamawiający ma prawo żądać od wykonawcy wykazania posiadania uprawnień do prowadzenia określonej działalności zawodowej (art. 34 – *Kandidatų ir dalyvių teisė verstis veikla*). W takim przypadku wykonawca musi przedstawić dowód posiadania wpisu do rejestru zawodowego lub handlowego, bądź też dostarczyć oświadczenie pod przysięgą. W zamówienia na usługi, zamawiający może żądać przedstawienia określonych zezwoleń lub wykazania posiadania statusu członkowskiego w określonej organizacji, jeśli wykonywanie przedmiotowych usług jest od tego uzależnione.

W zakresie sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawców (art. 35 – *Kandidatų ir dalyvių ekonominė ir finansinė būklė*), zamawiający może zażądać:

⁸⁶ T. M. Arnáiz, *EU Directives as Anticorruption Measures: Excluding Corruption-Convicted Tenderers from Public Procurement Contracts*, [w:] K. V. Thai (ed.), *International Handbook of Public Procurement*, Taylor & Francis Group, LLC 2009, s. 126.

- 1) odpowiedniego oświadczenia banków albo stosownego dowodu posiadania ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) bilansu za ostatni rok obrotowy lub stosownego oświadczenia, jeśli opublikowanie bilansu jest wymagane na mocy prawa kraju, w którym jest zarejestrowany wykonawca,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie gospodarczym oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat.

Jeśli wykonawca nie może, z jakiegokolwiek uzasadnionej przyczyny, przedstawić ww. dokumentów, może udowodnić swoją sytuację ekonomiczną i finansową za pomocą każdego innego dokumentu, jeśli zostanie zaakceptowany przez zamawiającego.

Zamawiający ocenia również kwalifikacje techniczne i zawodowe wykonawcy (art. 36 – *Kandidatų ir dalyvių techninis ir profesinis pajėgumas*), żądając przedstawienia:

- 1) wykazu robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich pięciu lat wraz z zaświadczeniami dowodzącymi wykonania najważniejszych robót; zaświadczenia muszą wskazywać wartość, datę i miejsce robót, oraz określać, czy roboty zostały wykonywane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone; w razie potrzeby właściwy organ przedkłada takie zaświadczenie bezpośrednio zamawiającemu,
- 2) wykazu głównych dostaw lub usług zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem kwot, dat wykonania oraz odbiorców, publicznych lub prywatnych; dowody dostaw i usług należy przedstawić: w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca, w formie zaświadczeń wydanych lub poświadczonych przez właściwy organ, natomiast w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny, w postaci zaświadczenia wystawionego przez nabywcę, a w razie braku takiego zaświadczenia – w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 3) zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy, w szczególności tych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości, zaś w przypadku zamówień na roboty budowlane – tych, którymi ten przedsiębiorca budowlany będzie dysponował do wykonania robót budowlanych,
- 4) opisu urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez dostawcę lub usługodawcę w celu zapewnienia jakości oraz opisu możliwości prowadzenia badań i analiz,
- 5) wykształcenia i kwalifikacji zawodowych usługodawcy, przedsiębiorcy budowlanego lub personelu zarządzającego przedsiębiorstwem, w szczególności osoby lub osób odpowiedzialnych za świadczenie usług lub kierowanie robotami budowlanymi,
- 6) w odniesieniu do zamówień publicznych na roboty budowlane oraz zamówień publicznych na usługi oraz wyłącznie w stosownych przypadkach, wskazanie środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia,
- 7) oświadczenie na temat wielkości średniego rocznego zatrudnienia u usługodawcy lub przedsiębiorcy budowlanego oraz liczebność personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach,
- 8) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych usługodawcy lub przedsiębiorcy budowlanemu w celu realizacji zamówienia,
- 9) w przypadku zamówień na usługi wskazanie części zamówienia, której realizację wykonawca zamierza ewentualnie zlecić podwykonawcy,
- 10) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają być dostarczone, których autentyczność musi zostać zaświadczona na żądanie instytucji zamawiającej,
- 11) zaświadczenia sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości i wyraźnie potwierdzające zgodność produktów, które mają być dostarczone przez odniesienie do specyfikacji lub norm.

W przypadku gdy produkty lub usługi, które mają zostać dostarczone, mają charakter złożony lub, wyjątkowo, mają szczególne przeznaczenie, instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym dostawca lub usługodawca ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, z zastrzeżeniem zgody tego organu, przeprowadza kontrolę możliwości produkcyjnych dostawcy lub możliwości technicznych usługodawcy, a w razie konieczności także dostępnych mu możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał.

Jak już było wspomniane, ustawa w części IV reguluje procedury uproszczone (*supaprastinti pirkimai*), dotyczące zamówień o wartości poniżej progów unijnych. Jak sama nazwa wskazuje, procedury te są w pewien sposób odformalizowane niż procedury standardowe. Warto jednak zauważyć, iż w procedurach uproszczonych stosuje się przepisy dotyczące kwalifikacji podmiotowej wykonawców tak, jak w zamówieniach ponadprogowych (art. 87 ust. 1). Generalnie uproszczenia sprowadzają się do braku obowiązku publikacji ogłoszenia o zamówieniu w Dzienniku Urzędowym UE (ale istnieje obowiązek publikacji ogłoszenia w dzienniku litewskim), krótszych terminach składania ofert (7 dni), etc. Nie można również zapominać o zamówieniach o niskiej wartości (*mažos vertės pirkimas* – art. 2 ust. 15), które mimo że korzystają z wielu daleko idących udogodnień proceduralnych (nie stosuje się do nich części przepisów ustawy, np. w zakresie publikacji, czy też dot. specyfikacji), nadal podlegają regulacji ustawy.

Zarówno w przypadku zamówień ponadprogowych, jak i podprogowych, zgodnie z art. 39 ust. 7 ustawy zamawiający udziela zamówienia, wybierając ofertę z najniższą ceną (*mažiausios kainos*), bądź ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo*).

Procedury odwoławcze

Sprawy z zakresu zamówień publicznych rozpatrywane są w dwuinstancyjnym postępowaniu odwoławczym. Pierwszą instancją są sądy okręgowe (art. 93 ustawy), do których przysługuje skarga wnoszona w terminie 15 dni od daty powiadomienia wykonawcy przez zamawiającego o podjętej decyzji, bądź w terminie 10 dni od daty publikacji (termin w procedurach uproszczonych wynosi 5 dni). Skargę o unieważnienie umowy można wnieść w terminie 6 miesięcy od jej podpisania. Od orzeczeń sądu okręgowego przysługuje odwołanie do Sądu Apelacyjnego (II instancja). Zanim jednak sprawa trafi do sądu, jeśli zamawiający nie podpisał jeszcze umowy, wykonawca może złożyć skargę do zamawiającego (art. 94¹).

Informacje o zamówieniach

Od 2011 r. wszystkie informacje o zamówieniach można odnaleźć w specjalnym serwisie elektronicznym – CVP IS (*Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema*), pod adresem: <https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt>, dostępnym w języku litewskim oraz angielskim. Akces do serwisu uzyskać można poprzez rejestrację na stronach litewskiego Urzędu Zamówień Publicznych. Ogłoszenia o zamówieniach są również publikowane w dodatku *Informaciniai pranešimai* do oficjalnego dziennika urzędowego *Valstybės žinios*, pod adresem: <http://www.valstybes-zinios.lt/vpp3/lt/Users.anonProcurementsShow>.

LUKSEMBURG

Ramy prawne

Podstawowym aktem prawnym regulującym problematykę zamówień publicznych w Luksemburgu jest *Loi du 25 juin 2009 sur les marchés publics*, czyli ustawa z dnia 25 lipca 2009 r. o zamówieniach publicznych⁸⁷. Ustawa stanowi przepisy dotyczące zamówień klasycznych i sektorowych oraz koncesji na roboty budowlane i usługi. Ustawa implementowała przepisy dyrektyw 2004/18/WE oraz 2004/17/WE i stosuje się ją zarówno do zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak też do zamówień o wartości poniżej progów unijnych. W konsekwencji ustawa została podzielona na trzy części: pierwsza odnosi się do zamówień podprogowych, druga do zamówień objętych dyrektywą klasyczną (a więc o wartości powyżej progów unijnych), trzecia dotyczy zamówień sektorowych.

W celu dokładnego zapoznania się z prawem zamówień publicznych Luksemburga, nie można skupić się jedynie na ustawie. Zawiera ona jedynie podstawowe regulacje odnoszące się do zamówień publicznych, takie jak definicje, progi, wyłączenia ze stosowania, opis trybów, przesłanki ich stosowania, etc. Kwestie szczegółowe reguluje rozporządzenie Wielkiego Księcia z dnia 3 sierpnia 2009 r. – *Règlement grand-ducal du 3 août 2009 portant exécution de la loi du 25 juin 2009 sur les marchés publics et portant modification du seuil prévu à l'article 106 point 10° de la loi communale modifiée du 13 décembre 1988*⁸⁸. Rozporządzenie jest aktem bardzo obszernym (o wiele dłuższym niż sama ustawa) i kompleksowym, precyzującym przepisy ustawy, zarówno w zakresie zamówień podprogowych, jak i tych o wartości przekraczającej progi unijne. Przykładowo, rozporządzenie reguluje kwestie kwalifikacji podmiotowej wykonawców.

Dopełnieniem przepisów prawa zamówień publicznych w Luksemburgu jest ustawa z dnia 12 listopada 2010 r. regulująca kwestie dotyczące środków ochrony prawnej – *Loi du 10 novembre 2010 instituant les recours en matière de marchés publics*⁸⁹.

Procedury przetargowe

Zasady udzielania zamówień publicznych zostały uregulowane w art. 4 ustawy, który stanowi, iż zamawiający mają obowiązek traktować wykonawców w sposób równy, przejrzysty i niedyskryminacyjny. Ponadto, zamawiający muszą wziąć pod uwagę, w trakcie procedury przetargowej, aspekty związane z ochroną środowiska, a także promować zrównoważony rozwój. Zasady są wspólne dla wszystkich zamówień publicznych regulowanych ustawą.

Jak już wspomniano, część I ustawy odnosi się do zamówień podprogowych. Do ich udzielania ustawa przewidziała trzy tryby (art. 5 ust. 1 ustawy):

- 1) procedurę otwartą (*la procédure ouverte*),
- 2) procedurę ograniczoną z publikacją ogłoszenia lub bez publikacji ogłoszenia (*la procédure restreinte, avec ou sans publication d'avis*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*la procédure négociée*).

Institucje zamawiające mogą również zawierać umowy ramowe (*accords-cadres*).

⁸⁷ Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: <http://www.legilux.public.lu/leg/a/archives/2009/0172/a172.pdf#page=2>

⁸⁸ Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: <http://www.legilux.public.lu/leg/a/archives/2009/0180/a180.pdf#page=2>

⁸⁹ Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: <http://www.legilux.public.lu/leg/a/archives/2010/0203/a203.pdf#page=2>

Zasadą jest udzielanie zamówień w trybie procedury otwartej. Jeśli zamawiający zdecyduje się zastosować kryteria kwalifikacji podmiotowej, to muszą być one zgodne z przepisami unijnymi (czyli takie muszą być analogiczne, jak w przypadku zamówień o wartości powyżej progów unijnych)⁹⁰. Zamawiający może udzielić zamówienia stosując kryterium najniższej ceny, bądź wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (art. 11 ustawy).

Część II ustawy (*Dispositions particulières relatives aux marchés publics d'une certaine envergure*) dotyczy zamówień objętych zakresem dyrektywy 2004/18/WE, czyli tzw. dyrektywy klasycznej. Przepisy art. 21, 22, 43, 48 oraz 257 wskazują obowiązujące progi unijne, które są uaktualniane w drodze Komunikatów Ministra ds. Zrównoważonego Rozwoju i Infrastruktury⁹¹.

W zakresie zamówień ponadprogowych, ustawa przewiduje tryby udzielania zamówień zgodnie z przepisami dyrektywy klasycznej, tj.:

- 1) procedurę otwartą (*procédure ouverte*),
- 2) procedurę ograniczoną (*procédure restreinte*),
- 3) dialog kompetencyjny (*dialogue compétitif*),
- 4) procedury negocjacyjne (*procédures négociées*): z publikacją ogłoszenia o zamówieniu (*avec publication d'un avis de marché*), bądź bez publikacji ogłoszenia o zamówieniu (*sans publication d'un avis de marché*).

Ustawa przewiduje opcję organizacji konkursu (*concours*) i zawierania umów ramowych (*accords-cadres*). Zamawiający może również skorzystać z dynamicznego systemu zakupów oraz aukcji elektronicznej (*des systèmes d'acquisition dynamiques et des enchères électroniques*). W części obejmującej reżim dyrektywy klasycznej znalazły się również przepisy dotyczące koncesji na roboty budowlane (*la concession de travaux publics* – art. 48-50 ustawy).

Kryteria kwalifikacji podmiotowej wykonawców zostały opisane w rozporządzeniu. Są one, mimo pewnych odstępstw, zharmonizowane z regulacją unijną w tym zakresie. Różnice są widoczne, przykładowo, w art. 222 rozporządzenia, stanowiącym o przesłankach obligatoryjnego wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego (*situation personnelle du candidat ou du soumissionnaire*). Rozporządzenie odnosi się do definicji przestępstw wynikających z luksemburskiego prawa karnego, a nie z prawa Unii Europejskiej. Niemniej jednak podstawy obligatoryjnego wykluczenia, jak również podstawy fakultatywnego wykluczenia wykonawcy, są takie same jak w art. 45 dyrektywy klasycznej.

Kolejne przepisy również odpowiadają postanowieniom dyrektywy: art. 226 odnosi się do predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej (*habilitation à exercer l'activité professionnelle*), art. 227-231 odnoszą się do sytuacji ekonomicznej i finansowej (*capacité économique et financière*), natomiast art. 232-237 traktują o kwalifikacjach technicznych lub zawodowych (*capacités techniques ou professionnelles*). Przepisy te są dokładnym przeniesieniem treści art. 45-49 dyrektywy 2004/18/WE, w związku z czym wykonawcy są zobligowani do przedstawienia dowodów potwierdzających spełnianie określonych przez zamawiającego kryteriów, zgodnie z postanowieniami dyrektywy dotyczącymi formy tych dowodów.

Zgodnie z przepisem art. 318 rozporządzenia, zamawiający udziela zamówienia wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*l'offre économiquement la plus avantageuse*) bądź ofertę z najniższą ceną (*le prix le plus bas*).

⁹⁰ T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 128.

⁹¹ Aktualnie: *Communication du 22 janvier 2010 du Ministre du Développement durable et des Infrastructures concernant la fixation des seuils en euros applicables aux marchés publics couverts par les directives 2004/17/CE et 2004/18/CE*. Tekst w języku francuskim dostępny pod adresem: <http://www.legilux.public.lu/adm/b/archives/2010/0015/b015.pdf#page=7>

Procedury odwoławcze

Odwołania w zakresie zamówień publicznych należą do jurysdykcji sądów administracyjnych. Sądem pierwszej instancji jest *Tribunal administrative*, natomiast *Cour administrative* jest sądem drugiej instancji. Możliwe jest jednak podnoszenie pewnych kwestii związanych z zamówieniami publicznymi przed sądami cywilnymi.

Istnieje również pozasądowy tryb odwoławczy, który polega na tym, iż w razie wystąpienia sporu pomiędzy zamawiającym a wykonawcą, można skierować sprawę do Mediatora⁹².

Informacje o zamówieniach

Informacji na temat zamówień publicznych udzielanych w Luksemburgu możemy szukać na Portalu Zamówień Publicznych – *Le Portail des Marchés Publics*⁹³ oraz na stronach *Chambre des Métiers* – luksemburskiej Izby Handlowej⁹⁴. Na stronach Portalu Zamówień Publicznych dostępna jest także baza wszystkich aktów prawnych odnoszących się do problematyki prawa zamówień publicznych. Co więcej, wykonawca może założyć konto na Portalu i tym samym mieć dostęp do powiadomień w temacie wszystkich najważniejszych informacji dotyczących luksemburskiego systemu zamówień publicznych.

⁹² T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 129.

⁹³ Portal Zamówień Publicznych: <https://saturn.etat.lu/simap/public/>

⁹⁴ <http://www.cdm.imprimerie-centrale.com/pls/CDM/GetRub?Ing=FR&rub=0&n=2>

ŁOTWA

Ramy prawne

Problematyka zamówień publicznych na Łotwie uregulowana została w kilku aktach prawnych:

- 1) ustawie z dnia 6 kwietnia 2006 r. Prawo zamówień publicznych – *Publisko iepirkumu likums*⁹⁵, która implementowała postanowienia dyrektywy klasycznej (zwana dalej ustawą),
- 2) ustawie z dnia 25 sierpnia 2010 r. o zamówieniach na dostawy usług publicznych – *Sabiedrisko pakalpojumu sniedzēju iepirkumu likums*, która implementowała postanowienia dyrektywy sektorowej,
- 3) ustawie z dnia 18 czerwca 2009 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym – *Publiskās un privātās partnerības likums*⁹⁶, która implementowała przepisy dyrektywy klasycznej w zakresie koncesji na roboty budowlane oraz wprowadziła przepisy dotyczące koncesji na usługi,
- 4) ustawie z dnia 13 października 2011 r. o zamówieniach w dziedzinie obrony i bezpieczeństwa – *Aizsardzības un drošības jomas iepirkumu likums*⁹⁷, która implementowała przepisy dyrektywy obronnej.

Przepisy ustawowe uzupełnione są przez rozporządzenia Rady Ministrów, które dotyczą m.in. takich kwestii, jak kwoty progowe UE, czy również sposobu przygotowania ogłoszenia o zamówieniu.

Ustawa znajduje zastosowanie zarówno do zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak również do zamówień o wartości poniżej tych progów. W zakresie zamówień podprogowych ustawa tworzy dwa progi krajowe: pierwszy – 3000 lat (LVL) na dostawy i usługi oraz 10 000 LVL na roboty budowlane, drugi – 20 000 LVL na dostawy i usługi oraz 120 000 LVL na roboty budowlane. W zamówieniach o wartości poniżej pierwszego progu, dozwolone jest bezpośrednio udzielanie zamówień konkretnym wykonawcom⁹⁸, a ponadto można stosować kryteria udzielenia zamówienia niekoniecznie związane bezpośrednio z jego przedmiotem⁹⁹. W przypadku zamówień o wartości równej lub powyżej drugiego progu, konieczne jest stosowanie procedur podobnych do tych, które przewiduje dyrektywa 2004/18/WE, czyli procedury otwartej, ograniczonej, procedur negocjacyjnych, jednakże są one bardziej odformalizowane i mniej restrykcyjne (np. występują krótsze terminy, brak obowiązku publikacji ogłoszenia o zamówieniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej, ogłoszenie o zamówieniu zawiera mniej informacji, etc.). Stosuje się jednak, przykładowo, dokładnie takie same zasady kwalifikacji wykonawców oraz udzielenia zamówienia, jak przy zamówieniach ponadprogowych. Pełne procedury, zgodnie z dyrektywami, obejmują jedynie zamówienia o wartości powyżej progów unijnych.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady prawa zamówień publicznych na Łotwie wynikają z prawa Unii Europejskiej: zasada przejrzystości, niedyskryminacji, równego traktowania, wzajemnego uznawania oraz proporcjonalności. Celem, który przyświeca całemu systemowi zamówień publicznych jest zagwarantowanie transparentności procedur udzielania zamówień, wolnej konkurencji między wykonawcami, którzy będą traktowani równo i sprawiedliwie, a także zagwarantowanie efektywnego wydatkowania środków publicznych, odbywającego się w taki sposób, aby jak najbardziej zminimalizować ryzyko ponoszone przez zamawiającego.

⁹⁵ Tekst w języku łotewskim dostępny pod adresem: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=133536>

⁹⁶ Tekst w języku łotewskim dostępny pod adresem: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=194597&from=off>

⁹⁷ Tekst w języku łotewskim dostępny pod adresem: http://www.iub.gov.lv/files/upload/ADIL_16.11.2011.pdf

⁹⁸ Szerzej: T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 112.

⁹⁹ Ibidem, s. 113.

Ustawa, w art. 8 ust. 1 (*lepirkuma procedūru veidi un to piemērošana*), przewiduje następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) przetarg otwarty (*atklāts konkurss*),
- 2) przetarg ograniczony (*slēgts konkurss*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*sarunu procedūra*),
- 4) dialog konkurencyjny (*konkursa dialogs*),
- 5) konkurs (*metu konkurss*).

Jak już wspomniano, powyższe tryby udzielania zamówień obowiązują w przypadku zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak również przy udzielaniu zamówień o wartości niższej, niż progi unijnej, lecz równej, bądź większej niż 20 000 LVL (przy zamówieniach na dostawy i usługi), lub niż 120 000 LVL (przy zamówieniach na roboty budowlane).

Zasady udzielania zamówień o wartości poniżej ww. kwot, lecz większej lub równej niż 3000 LVL na dostawy i usługi oraz 10 000 LVL na roboty budowlane, opisane zostały w przepisie art. 8.¹ (*lepirkumi, kuriem nepiemēro šajā likumā regulētās iepirkuma procedūras*).

Przepis art. 39 (*Kandidātu un pretendentu izslēgšanas noteikumi*), określa przesłanki wykluczenia wykonawcy z udziału w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego. Zgodnie z ust. 1 tegoż przepisu zamawiający wykluczy wykonawcę, który:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa korupcji, oszustwa finansowego, prania pieniędzy bądź udział w organizacji przestępczej (o ile od skazania nie minęły jeszcze 3 lata),
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za istotne naruszenie prawa pracy, zatrudniając osoby przebywające w UE nielegalnie (o ile od skazania nie minęło 12 miesięcy), bądź też zatrudniając bez umowy o pracę (o ile od skazania nie minęło 18 miesięcy),
- 3) został uznany przez odpowiedni organ bądź sąd za winnego naruszenia prawa konkurencji: w postaci zmowy cenowej, bądź zmowy kartelowej – za wyjątkiem sytuacji, gdy na wykonawcę nie została nałożona kara pieniężna, bądź kiedy od decyzji organu lub sądu minęło 12 miesięcy,
- 4) jest w stanie upadłości bądź likwidacji, lub takie postępowanie wobec niego się toczy, lub zawiesił działalność gospodarczą,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków lub składek na ubezpieczenie społeczne i posiada z tego tytułu dług przewyższający kwotę 100 LVL,
- 6) zatrudnia pracowników, których średnie miesięczne wynagrodzenie jest mniejsze niż 70% średniego wynagrodzenia na Łotwie, bądź w kraju w którym wykonawca prowadzi działalność, w danym sektorze,
- 7) jest winny wprowadzenia w błąd w zakresie przekazania lub nieprzekazania informacji, wymaganych na mocy ustawy przez zamawiającego.

Możemy więc zauważyć, iż regulacje łotewskie odbiegają w pewnej części od katalogu przesłanek wykluczenia zawartego w dyrektywach zamówieniowych. Natomiast dokumenty, które ma obowiązek przedstawić wykonawca, aby potwierdzić brak istnienia ww. przesłanek, można uznać za standardowe: odpisy z właściwych rejestrów sądowych, oświadczenia odpowiednich organów, etc.

O ile przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia zostały sformułowane w sposób bardziej restrykcyjny, niż czyni to dyrektywa klasyczna, o tyle przepisy dotyczące predyspozycji do prowadzenia działalności gospodarczej (art. 40 – *Atbilstība profesionālās darbības veikšanai*), sytuacji finansowej i ekonomicznej (art. 41 – *Saimnieciskais un finansiālais stāvoklis*), oraz kwalifikacji technicznych i zawodowych wykonawcy (art. 42 (*Tehniskās un profesionālās spējas*)), stanowią dokładną transpozycję odpowiednich przepisów dyrektywy (art. 46, 47 i 48). W konsekwencji ustawodawstwo łotewskie nie przewiduje żadnych

szczególnych warunków, które musiałby spełnić wykonawca. Warto jednak podkreślić, iż w przypadku zamówień o niskiej wartości, tj. o wartości większej lub równej niż 3000 LVL (przy zamówieniach na dostawy i usługi) oraz 10 000 LVL (przy zamówieniach na roboty budowlane), lecz mniejszej niż 20 000 LVL (przy zamówieniach na dostawy i usługi) oraz 120 000 LVL (przy zamówieniach na roboty budowlane), zamawiający może właściwie dowolnie kształtować warunki kwalifikacji podmiotowej wykonawców, o ile są one rozsądne i obiektywne oraz nie stanowią nieuzasadnionego ograniczenia konkurencji w zamówieniach publicznych. Jeżeli chodzi o kryteria udzielenia zamówienia (*Piedāvājuma izvēles kritēriji*), to zgodnie z art. 46 ustawy, zamawiający może wybrać ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*saimnieciski visizdevīgākais piedāvājums*), bądź ofertę z najniższą ceną (*piedāvājums ar viszemāko cenu*). Istotne jest jednak to, że zgodnie z łotewskim prawem zamówień publicznych, podstawowym kryterium udzielenia zamówienia powinna być oferta najkorzystniejsza ekonomicznie. Jeśli jednak zamawiający uzna, że w danym przetargu bardziej efektywnym rozwiązaniem będzie zastosowanie kryterium najniższej ceny, a specyfikacja techniczna zostanie przygotowana wystarczająco szczegółowo, to zamawiający może zastosować jako jedyne kryterium udzielenia zamówienia najniższą cenę oferty¹⁰⁰.

Procedury odwoławcze

Zastosowanie odpowiednich środków prawnych zależy w łotewskim prawie zamówień publicznych od wartości przedmiotu zamówienia. W przypadku zamówień o niskiej wartości, tj. o wartości większej lub równej niż 3000 LVL (przy zamówieniach na dostawy i usługi) oraz 10 000 LVL (przy zamówieniach na roboty budowlane), lecz mniejszej niż 20 000 LVL (przy zamówieniach na dostawy i usługi) oraz 120 000 LVL (przy zamówieniach na roboty budowlane), wykonawcy przysługuje praktycznie tylko pozew o odszkodowanie, wnoszony do okręgowego sądu administracyjnego. Natomiast w sytuacji, gdy wartość zamówienia jest większa niż 20 000 LVL, przy zamówieniach na dostawy i usługi, oraz większa niż 120 000 LVL, przy zamówieniach na roboty budowlane, a także, co oczywiste, przy zamówieniach ponadprogowych, wykonawcy przysługują środki odwoławcze zgodne z dyrektywą 2007/66/WE¹⁰¹.

W łotewskim porządku prawnym oznacza to, że wykonawcy, na etapie przed zawarciem umowy o udzielenie zamówienia, przysługuje skarga do *lepirkumu uzraudzības birojs* – Biura Monitorowania Zamówień Publicznych, będącego jednostką rządową, podporządkowaną Ministerstwu Finansów. Skarga może dotyczyć specyfikacji, warunków kwalifikacji podmiotowej, decyzji zamawiającego o udzieleniu zamówienia, etc. Wykonawca może ją wnieść w ciągu 15 dni od poinformowania go o decyzji zamawiającego, lecz jeśli decyzja została przesłana faxem bądź mailem, z użyciem elektronicznego podpisu, termin skraca się do 10 dni. Wniesienie skargi automatycznie powoduje wstrzymanie możliwości zawarcia umowy przez zamawiającego. Decyzje Biura można zaskarżać do sądu administracyjnego.

Po zawarciu umowy wykonawca może wnieść skargę bezpośrednio do okręgowego sądu administracyjnego¹⁰².

Informacje o zamówieniach

Informacji o zamówieniach publicznych na Łotwie można szukać na stronach Ministerstwa Finansów¹⁰³ oraz Biura Monitorowania Zamówień Publicznych¹⁰⁴.

¹⁰⁰ Szerzej: K. Gaigule, S. Radionova, *Latvia*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 135.

¹⁰¹ Zob.: T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 115.

¹⁰² Szerzej: K. Gaigule, S. Radionova, *Latvia*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to Public Procurement 2011*, op. cit., s. 136.

¹⁰³ <http://www.fm.gov.lv/?lat/>

¹⁰⁴ <https://www.eiepirkumi.gov.lv/PMB/>

NIEMCY

Ramy prawne

System zamówień publicznych w Niemczech jest dość złożony, co wynika z federalnego charakteru państwa niemieckiego. Zgodnie z przepisem art. 74 ust. 1 pkt 11 niemieckiej Ustawy Zasadniczej, prawo zamówień publicznych – jako materia mieszcząca się w pojęciu prawa dotyczącego stosunków gospodarczych – należy do tzw. ustawodawstwa konkurencyjnego, a więc ustawodawstwa, w ramach którego kompetencje dzielone są między władze federalne a kraje związkowe¹⁰⁵. Kreuje to sytuację, w której problematykę zamówień publicznych regulują zarówno akty prawne o charakterze federalnym (krajowym), akty prawne właściwe dla poszczególnych landów oraz przepisy prawa Unii Europejskiej. Można jednak przyjąć ogólną zasadę, iż stosowanie odpowiednich przepisów uzależnione jest od wartości przedmiotu zamówienia, a mianowicie od tego, czy wartość ta przekracza progi unijne.

Niemieckie prawo zamówień publicznych, w zakresie obejmującym zamówienia o wartości powyżej progów unijnych, zbudowane jest wg tzw. systemu kaskadowego, a więc trójstopniowej systematyce regulacji, obejmującej ustawę, rozporządzenie oraz ujednolicone warunki prowadzenia procedur przetargowych¹⁰⁶. Natomiast zamówienia o wartości poniżej progów unijnych regulowane są, aczkolwiek w dość ograniczony sposób, przez niemieckie prawo budżetowe.

Do najważniejszych aktów prawnych odnoszących się do problematyki zamówień publicznych zaliczyć możemy:

- 1) *Das Gesetz gegen Wettbewerbsbeschränkungen (GWB)*¹⁰⁷ – Ustawa przeciwko Ograniczaniu Konkurencji, która w części IV (§ 97 do § 128b) odnosi się do zamówień publicznych,
- 2) *Die Vergabeverordnung (VgV)*¹⁰⁸ – Rozporządzenie w sprawie Zamówień Publicznych, wydane na podstawie GWB,
- 3) *Die Verordnung über die Vergabe von Aufträgen im Bereich des Verkehrs, der Trinkwasserversorgung und der Energieversorgung (SektVO)*¹⁰⁹ – Rozporządzenie w sprawie zamówień sektorowych,
- 4) *Die Verdingungsordnung für Leistungen (VOL)*¹¹⁰ – Rozporządzenie w sprawie Procedur Przetargowych dla Dostaw i Usług,
- 5) *Die Vergabe – und Vertragsordnung für Bauleistungen (VOB)*¹¹¹ – Rozporządzenie w sprawie Procedur Przetargowych dla Robót Budowlanych,

¹⁰⁵ Zgodnie z przepisem art. 72 ust. 1 Ustawy Zasadniczej, w dziedzinach objętych ustawodawstwem konkurencyjnym kompetencje ustawodawcze posiadają kraje związkowe tak długo, jak długo i o ile władze federalne nie skorzystały na mocy ustawy ze swoich kompetencji ustawodawczych. Z kolei ust. 2 tegoż artykułu wskazuje, że w dziedzinach określonych m.in. art. 74 ust. 1 pkt 11 (prawo dotyczące stosunków gospodarczych – w tym zamówienia publiczne) władze federalne posiadają uprawnienia ustawodawcze jeżeli i o ile ustanowienie jednakowych warunków życia na terytorium Federacji oraz zachowanie jedności prawa i ekonomicznej leży w interesie całego państwa i wymaga regulacji prawnych ze stron władz federalnych.

¹⁰⁶ Szerzej: G. Wicik [w:] M. Lemke (red.), *Zamówienia publiczne w Niemczech*, Warszawa 2001, Urząd Zamówień Publicznych, s. 11.

¹⁰⁷ Wszystkie teksty niemieckich aktów prawnych dostępne są na stronie: www.gesetze-im-internet.de, o ile nie zaznaczono inaczej.

¹⁰⁸ Tekst w języku niemieckim dostępny pod adresem: http://www.gesetze-im-internet.de/vgv_2001/index.html

¹⁰⁹ Tekst w języku niemieckim dostępny pod adresem: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/sectvo/gesamt.pdf>

¹¹⁰ Tekst w języku niemieckim dostępny pod adresem: <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/Gesetz/verdingungsordnung-fuer-leistungen-vol-a-2009,property=pdf,bereich=bmwi,sprache=de,rwb=true.pdf>

¹¹¹ Tekst w języku niemieckim dostępny pod adresem: <http://www.bmvbs.de/cae/servlet/contentblob/44396/publicationFile/11321/vob-teil-a-und-b-ausgabe-2009-mit-berichtigung-vom-19-februar-2010.pdf>

6) *Die Verdingungsordnung für freiberufliche Leistungen* (VOF)¹¹² – Rozporządzenie w sprawie Procedur Przetargowych dla Usług dla Wolnych Zawodów.

GWB (nazywana również ustawą kartelową) implementowała do niemieckiego porządku prawnego postanowienia dyrektyw zamówieniowych¹¹³. GWB, oraz wydane na jej podstawie VgV, to podstawowe akty prawny regulujące kwestie zamówień publicznych w Niemczech, mające zastosowanie do zamówień publicznych o wartości **powyżej** progów unijnych, z uwzględnieniem dyrektyw zamówieniowych.

W przypadku postępowań o wartości przedmiotu zamówienia **poniżej** progów unijnych stosowane jest prawo budżetowe¹¹⁴, a więc przede wszystkim przepisy federalne: *Gesetz über die Grundsätze des Haushaltsrechts des Bundes und der Länder* (*Haushaltsgrundsätzegesetz*, HGrG) – ustawy o zasadach budżetowych dla Federacji i Krajoów Związkowych (§ 30), oraz *Bundshaushaltsordnung* – rozporządzenia dot. federalnych przepisów budżetowych (BHO – § 55). Przepisy dotyczące zamówień poniżej progów unijnych można również spotkać na poziomie regulacji przyjętych przez poszczególne kraje związkowe. Zasadniczo będą to przepisy *Landshaushaltsordnung* – rozporządzenia dot. przepisów budżetowych dla Krajoów Związkowych (LHO – § 55). Każdy kraj związkowy przyjął takie rozporządzenie. Egzemplifikacji innych aktów prawnych dostarczają również chociażby przepisy *Gemeindehaushaltsverordnung* (Rozporządzenie dot. gminnych przepisów budżetowych – GemHVO¹¹⁵) landu Nadrenia – Palatynat¹¹⁶.

Procedury przetargowe

Wykonawcy starający się o uzyskanie zamówienia muszą spełniać różne warunki. Przykładowo przepis § 97 ust. 4 GWB wskazuje, że zamówienie mogą uzyskać jedynie doświadczeni, wydajni, przestrzegający prawa i wiarygodni wykonawcy (podobne regulacje zawierają również odpowiednie rozporządzenia zamówieniowe, np. VOF – art. 2). Przepis nie kreuje jednak zamkniętego katalogu warunków, wskazując, że wykonawcy mogą również być zobowiązani do spełniania innych wymagań, dotyczących kwestii społecznych, środowiskowych, czy też aspektów innowacyjnych, jeśli mają one bezpośredni związek z przedmiotem zamówienia i zostały wskazane w jego opisie. Zamawiający nie mają jednak w tej kwestii zupełnej dowolności, ponieważ możliwość stosowania ww. warunków musi wynikać z przepisów prawa federalnego, bądź poszczególnych landoów.

Przepisy GWB wskazują na cztery tryby udzielania zamówień publicznych. Zgodnie z § 101 ust. 1 zamówienia na dostawy, roboty budowlane oraz usługi mogą być udzielane poprzez procedury otwarte (niem. *offenen Verfahren*), ograniczone (niem. *nicht offenen Verfahren*), negocjacyjne (niem. *Verhandlungsverfahren*) bądź w ramach dialogu konkurencyjnego (niem. *wettbewerblichen Dialog*).

Kryteria kwalifikacji podmiotowej wykonawcwoów zostały opisane w poszczególnych rozporządzeniach zamówieniowych (np. VOF – art. 4 i 5). Zasadniczo są one zharmonizowane z odpowiednimi przepisami dyrektywy 2004/18/WE (art. 45-48), jedynie w przypadku przesłanek obligatoryjnego wykluczenia wyko-

¹¹² Tłumaczenie na język angielski dostępne pod adresem: <http://www.bmwi.de/BMWi/Redaktion/PDF/V/vergabeordnung-freiberuflicheleistungen-vof-en,property=pdf,bereich=bmwi,sprache=de,rwb=true,pdf>

¹¹³ Szerzej: P. Trepte, *Przewodnik po procedurach zamówień publicznych w wybranych krajach Unii Europejskiej*, Warszawa 2006, Urząd Zamówień Publicznych, s. 160.

¹¹⁴ Analizując genezę niemieckiego prawa zamówień publicznych można zauważyć, że tradycyjnie prawo to było w Niemczech częścią prawa budżetowego. Zob.: N. Müller, *The law of public procurement*, [w:] M. Wendler, B. Tremml, B. Buecker (red.), *Key Aspects of German Business Law. A Practical Manual*, 3rd ed., Springer Berlin – Heidelberg 2006, s. 149.

¹¹⁵ Tekst dostępny na stronie internetowej: landsrecht.rlp.de

¹¹⁶ Te i inne przykłady można znaleźć w: R. F. Bodenheimer, C. H. Lenz, Germany, [w:] R. H. García (red.), *International Public Procurement: A Guide to Best Practice*, London 2009, Globe Business Publishing Ltd, s. 232.

nawcy z postępowania o udzielenie zamówienia, przepisy niemieckie odsyłają do niemieckich regulacji prawnych. Konkludując katalog przestępstw, za których popełnienie wykonawca został skazany prawomocnym wyrokiem i na tej podstawie musi zostać wykluczony z postępowania, jest jednak taki sam, jak w dyrektywie klasycznej.

Co do kryteriów udzielenia zamówienia, należy podkreślić, iż podstawową zasadą jest wybór oferty najbardziej korzystnej ekonomicznie. Nie musi być to jednak oferta z najniższą ceną. W Niemczech bardzo często stosowane są wielokryteriowe oceny ofert, odnoszące się np. zarówno do ceny, jak i jakości oraz innych kryteriach, w zależności od przedmiotu zamówienia. Warto również zauważyć, iż w przypadku przetargów o wartości poniżej progów unijnych, stosowanie wielokryteriowych ocen ofert jest jeszcze bardziej rozpowszechnione.

Procedury odwoławcze

System odwoławczy w Niemczech składa się z dwóch instancji. Pierwszą z nich są tzw. *Vergabekammer* (trybunały ds. zamówień publicznych), do których wnosi się protest (niem. *Rüge*), będący podstawowym środkiem odwoławczym. *Vergabekammer* występują zarówno na poziomie landów, jak i na poziomie krajowym, przy czym nie są to instytucje równe sądom – należy je traktować raczej jako organy administracyjne. Co do zasady, termin na wniesienie protestu wynosi 15 dni. Sprawę w drugiej instancji rozpatrują tzw. *Vergabesenate*, specjalne izby działające przy *Oberlandesgerichte*¹¹⁷.

Informacje o zamówieniach

Informacji na temat udzielanych zamówień publicznych można szukać przede wszystkim on-line. Strona **www.e-vergabe.de** zawiera informacje o zamówieniach udzielanych zarówno przez władze federalne, jak też podmioty publiczne działające w poszczególnych landach, prowadzonych w formie e-zamówień (elektronicznych zamówień publicznych). Z kolei strona **www.bund.de** dostarcza szczegółowych informacji o planowanych przetargach, prowadzonych w formie „tradycyjnej”. Ponadto strona ta dotyczy generalnie kwestii związanych z funkcjonowaniem sektora publicznego i można na niej znaleźć nie tylko wiadomości dotyczące zamówień publicznych, lecz również np. oferty pracy w administracji federalnej. Natomiast informacji o ogólnie planowanych zamówieniach (nie tylko przez administrację rządową), można szukać na *Ausschreibungsblatt*¹¹⁸.

¹¹⁷ Szerzej: L. Horn, *Germany*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 89-90.

¹¹⁸ <http://www.deutsches-ausschreibungsblatt.de/>

PORTUGALIA

Ramy prawne

W Portugalii podstawowym aktem prawnym regulującym zasady udzielania zamówień publicznych jest *Código dos Contratos Públicos* – Kodeks Zamówień Publicznych¹¹⁹ (zwany dalej CPC), będący dekretem z mocą ustawy, z dnia 29 stycznia 2008 r. CPC, będący bardzo obszernym i rozbudowanym aktem prawnym, nie tylko implementował do portugalskiego porządku prawnego przepisy dyrektywy klasycznej oraz sektorowej, ale wykroczył zdecydowanie dalej poza regulacje unijne, tworząc kompletny zestaw przepisów z zakresu zamówień publicznych obejmujący zamówienia o wartości poniżej progów unijnych oraz inne, nie objęte zakresem dyrektyw, a także m.in. odmienne procedury, poza przewidzianymi przez prawo Unii Europejskiej¹²⁰. CPC zawiera przepisy dotyczące zarówno udzielania zamówień, jak również ich wykonywania, pokrywa swoją regulacją sferę koncesji na usługi lub roboty budowlane, a także tworzy fundamenty partnerstwa publiczno-prywatnego. Z drugiej strony zamówienia typu *in-house*, opierające się na przesłankach wynikających m.in. z orzeczenia w sprawie *Teckal*, zostały wyłączone z zakresu stosowania CPC.

Mając na uwadze materię i jej złożoność, wejście CPC w życie z dniem 30 lipca 2008 r. oznaczało wielki krok naprzód w rozwoju portugalskiego prawa administracyjnego.

Procedury przetargowe

Portugalski system zamówień publicznych w jest w pełni elektroniczny: od publikacji ogłoszenia o zamówieniu, poprzez kontakty zamawiającego z wykonawcami, aż po złożenie ofert¹²¹. Również otwarcie ofert odbywa się na platformie elektronicznej zamawiającego – a wykonawcy zarejestrowani na specjalnej liście mogą przeglądać *on line* oferty innych wykonawców¹²². Rozpowszechnienie instrumentów elektronicznych ma służyć unowocześnieniu i uproszczeniu procedury udzielania zamówień, rzutując np. na krótsze terminy – a tym samym szybszy i bardziej sprawny wybór najkorzystniejszej oferty.

CPC przewiduje standardowe tryby udzielania zamówień (art. 16 – *procedimentos para a formação de contratos*):

- 1) procedurę otwartą (*concurso público*),
- 2) procedurę ograniczoną (*concurso limitado por prévia qualificação*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*procedimento de negociação* – art. 29 CPC),
- 4) dialog konkurencyjny (*diálogo concorrencial* – art. 30 CPC).

Ponadto, w przypadku zamówień o niskiej wartości (w przypadku robót budowlanych o wartości poniżej 150 000 euro; w przypadku dostaw i usług poniżej 75 000 euro; w przypadku zamówień na plany, projekty, koncepcje prac z zakresu architektury lub inżynierii poniżej 25 000 euro; w stosunku do innych zamówień objętych CPC poniżej 100 000 euro; a jeśli zamawiającym jest Narodowy Bank Portugalii oraz przedsiębiorstwa publiczne o wartości poniżej 1 000 000 euro w przypadku zamówień na roboty budowlane oraz

¹¹⁹ *Código dos Contratos Públicos n. 18/2008 de 29 de Janeiro*, tekst w języku portugalskim opublikowany pod adresem: www.pgdlisboa.pt/pgdl/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=999&tabela=leis

¹²⁰ Szerzej: J. Amaral e Almeida, P. B. Faustino, *Portugal*, [w:] R. H. Garcia (red.), *International ...*, op. cit., s. 327.

¹²¹ Zob. D. Piasta, *Zamówienia publiczne w Portugalii*, Buduj z głową. Kwartalnik kosztorysanta 2008, Nr 4.

¹²² Zob. J. Amaral e Almeida, P. B. Faustino, *Portugal...*, op. cit., s. 328.

193 000 euro na usługi lub dostawy), CPC pozwala na bezpośrednie zawarcie umowy (*ajuste directo*) z konkretnym wykonawcą. Z kolei w sytuacji, gdy wartość zamówienia mieści się poniżej 5000 euro obowiązuje bardzo uproszczona procedura, której jedyną dokumentacją zamówienia jest faktura wystawiona przez wykonawcę (jest to tzw. *regime simplificado* – tryb uproszczony, art. 128-129). Tak więc, w przypadku CPC oprócz progów unijnych, obowiązują jeszcze dwa progi krajowe.

Co ciekawe, CPC przewiduje również procedurę 24-godzinną, tzw. *concurso público urgente* – art. 155-161. Jest ona dopuszczalna tylko w przypadku usług i dostaw powszechnie dostępnych, a kryterium udzielenia zamówienia może być tylko najniższa cena. Termin składania ofert wynosi 24 godziny, lecz musi przypadać na dzień roboczy.

CPC reguluje także kwestie dotyczące aukcji elektronicznej (*leilão eletrônico*), dynamicznego systemu zakupów (*sistema de aquisição dinâmico*) oraz zawierania umów ramowych (*acordos quadro*).

Przepis art. 55 CPC (*Impedimentos*), reguluje przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia. Zamawiający wyklucza z postępowania wykonawcę, który:

- 1) jest w stanie upadłości bądź likwidacji, zawiesił działalność gospodarczą, jest przedmiotem postępowania likwidacyjnego albo znajduje się w analogicznej sytuacji, o ile nie został objęty planem naprawczym, zgodnie z przepisami prawa,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem, zgodnie z krajowymi przepisami, za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 3) podlega sankcjom administracyjnym za poważne wykroczenie zawodowe,
- 4) posiada zaległości podatkowe oraz związane z płatnościami składek na ubezpieczenie społeczne,
- 5) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za popełnienie przestępstwa: udziału w organizacji przestępczej, korupcji, oszustwa, prania pieniędzy,
- 6) brał udział, w sposób bezpośredni lub pośredni, w przygotowaniu procedury przetargowej.

CPC, jako przesłanki wykluczenia, wskazuje również naruszenie konkretnych przepisów portugalskiego prawa karnego oraz prawa pracy.

Dowodem braku istnienia przesłanek do wykluczenia z art. 55, jest przede wszystkim zaświadczenie o niekaralności, bądź jakkolwiek inny dokument wydany przez odpowiedni organ sądowy lub administracyjny (art. 83-A).

W zakresie dalszych kwalifikacji podmiotowych wykonawców należy wskazać, iż zgodnie z CPC odnoszą się one do pozycji wykonawcy i jego minimalnej predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej. To zamawiający określa dalsze kryteria kwalifikacji (zazwyczaj dotyczące sytuacji ekonomicznej i finansowej oraz kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych), lecz w otwartej procedurze nie musi tego robić¹²³.

Oferty muszą być składane w języku portugalskim, chociaż możliwym jest złożenie oferty w innym języku, o ile wykonawca wraz z nią przedstawi oficjalne tłumaczenie (przez tłumacza przysięgłego). Zdarza się również, że zamawiający pozwalają wykonawcom na składanie pewnych dokumentów (np. technicznych) w innym języku niż portugalski, jednakże o takiej możliwości wykonawcy zawsze informowani są na etapie ogłaszania zamówienia.

Zgodnie z przepisem art. 74 (*critério de adjudicação*), zamawiający udziela zamówienia, wybierając ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie (*proposta economicamente mais vantajosa para a entidade adjudicante*) lub ofertę z najniższą ceną (*mais baixo preço*).

¹²³ M. Jakoby (red.), *Portugal [w:] Public Procurement Law. Guidelines for contracts with public authorities*, Legalink 2009, s. 222.

Procedury odwoławcze

System odwoławczy w Portugalii jest taki sam dla zamówień o wartości powyżej, jak i poniżej progów unijnych. Wykonawca może wnieść odwołanie bezpośrednio do zamawiającego, bądź też – bezpośrednio do sądu administracyjnego. Termin na wniesienie odwołania wynosi 5 dni, a w przypadku decyzji o wyborze oferty i udzieleniu zamówienia – 10 dni. Od orzeczenia sądu pierwszej instancji przysługuje apelacja do sądu drugiej instancji.

Informacje o zamówieniach

W 2003 r. wszczęto w Portugalii program dot. elektronicznych zamówień publicznych. W jego ramach powstał Krajowy Portal Elektronicznych Zamówień Publicznych¹²⁴. Na jego stronach w chwili obecnej można znaleźć nie tylko informacje o portugalskim systemie zamówień publicznych, czy też e-zamówieniach, lecz również generalnie ogłoszenia o zamówieniach¹²⁵.

Bardzo przystępną bazą danych jest również strona *Contratos Públicos Online*, pod adresem:

<http://www.base.gov.pt/Paginas/Default.aspx>, na której są publikowane ogłoszenia o zamówieniach.

¹²⁴ www.compras.gov.pt

¹²⁵ Szerzej: *Integrity in Public Procurement. Good Practice from A to Z*, OECD 2007, s. 35.

SŁOWACJA

Ramy prawne

Słowackie prawo zamówień publicznych zostało uregulowane w jednym głównym akcie prawnym: ustawie z dnia 14 grudnia 2005 r. o zamówieniach publicznych i zmianie niektórych ustaw¹²⁶.

Ustawa reguluje problematykę udzielania zamówień na dostawy, usługi oraz roboty budowlane, a także kwestie konkursu oraz administracji w zamówieniach publicznych. Zawiera również przepisy dotyczące umów ramowych (§ 64 – *rámcová dohoda*), aukcji elektronicznej (§ 43 – *elektronická aukcia*) oraz dynamicznego systemu zakupów (§ 47 – *dynamický nákupný systém*). Ustawa reguluje także kwestie środków ochrony prawnej.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady postępowania o udzielenie zamówienia na Słowacji nie różnią się zbytnio od zasad przewidywanych przez prawo Unii Europejskiej. Należą do nich: zasada równego traktowania, zasada niedyskryminacji wykonawców, zasada jawności, a także zasada gospodarności oraz skuteczności (§ 9 ust. 4). Ustawa przewiduje aż 4 progi kwotowe, odnoszące się do wartości zamówienia, od których zależy zastosowanie konkretnych przepisów. Zgodnie z przepisem § 4 ust. 1 wyróżniamy zamówienia: powyżej limitu (*nadlimitná zákazka*), poniżej limitu (*podlimitná zákazka*), podprogowe (*podprahová zákazka*) oraz o niskiej wartości (*zákazka s nízkou hodnotou*). Zamówienia o niskiej wartości nie przekraczają kwoty 30 000 euro w przypadku usług lub dostaw oraz 120 000 euro w przypadku robót budowlanych. Zamówienia podprogowe muszą przekroczyć wartość zamówień o niskiej wartości, a jednocześnie ich wartość nie może przekraczać kwoty 60 000 euro w przypadku dostaw lub usług oraz 360 000 euro w przypadku robót budowlanych. Zamówienia poniżej limitu są droższe niż zamówienia podprogowe, a jednocześnie ich wartość jest niższa, niż zamówień powyżej limitu. Zamówienia powyżej limitu z kolei obejmują m.in.:

- 1) zamówienia na dostawy lub usługi o wartości równej lub większej niż 125 000 euro (jeżeli zamawiającym jest Republika Słowacji lub 193 000 euro (w przypadku zamawiających takich, jak jednostki samorządu terytorialnego),
- 2) zamówienia na roboty budowlane o wartości równej lub większej niż 4 845 000 euro¹²⁷.

Zasadnicza część ustawy dotyczy zamówień o wartości powyżej limitu. Przepisy w tej sferze znajdują się w części drugiej ustawy. Część trzecia dotyczy zamówień o wartości poniżej limitu, podprogowych oraz o niskiej wartości. Należy podkreślić, iż do tej drugiej grupy zamówień stosujemy *mutatis mutandis* te same przepisy, co do zamówień powyżej limitu. Tak więc co do zasady obowiązują analogiczne regulacje. Wyjątki dotyczą przede wszystkim publikacji ogłoszeń o zamówieniach, terminów, ustanawiania komisji przetargowej. W przypadku zamówień o niskiej wartości forma pisemna nie jest obowiązkowa, o ile inaczej nie stanowią przepisy prawa.

¹²⁶ *Zákon zo 14. decembra 2005 o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov*. Ustawa była kilkakrotnie nowelizowana, ostatnia zmiana pochodzi z dnia 13 września 2011 r. (obowiązuje od 1 stycznia 2012 r.). Oryginalny tekst ustawy oraz wszelkie zmiany dostępne są (w języku słowackim) na stronie słowackiego Urzędu Zamówień Publicznych – *Úrad pre verejné obstarávanie*, pod adresem: www.uvo.gov.sk (zakładka: *legislativa*). Tłumaczenie ustawy na język angielski dostępne pod adresem: www.uvo.gov.sk/download/2010/english/act_fullversion_2010.pdf

¹²⁷ www.uvo.gov.sk/download/2009/legislativa/limity.pdf

W przypadku postępowań o udzielenie zamówienia powyżej limitu (a także w przypadku zamówień poniżej limitu oraz podprogowych), ustawa przewiduje następujące tryby udzielania zamówień (§ 24 – *Postupy vo verejnóm obstarávaní*):

- 1) procedurę otwartą (*verejná súťaž*),
- 2) procedurę ograniczoną (*uzšia súťaž*),
- 3) procedury negocjacyjne (*rokovacie konania*) z publikacją (*so zverejnením*) lub bez publikacji (*bez zverejnenia*),
- 4) dialog konkurencyjny (*súťažný dialóg*).

Część czwarta ustawy zawiera przepisy dotyczące konkursu (*súťaž návrhov*).

Przepis § 26 (*osobné postavenie*) określa przesłanki wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia, wskazując, że w postępowaniu nie może brać udział wykonawca, który:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem sądu za: korupcję; przestępstwo naruszenia interesów finansowych Unii Europejskiej; czerpanie korzyści z nielegalnej działalności; zakładanie, wspieranie bądź udział w organizacji przestępczej; zakładanie, wspieranie bądź udział w organizacji terrorystycznej,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 3) jest przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości, jest w stanie upadłości lub likwidacji,
- 4) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, bądź obowiązkowych składek emerytalnych,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków,
- 6) nie posiada uprawnień do wykonywania usług, robót budowlanych lub dostaw,
- 7) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, popełnionego w ciągu ostatnich trzech lat.

Wymóg wskazany powyżej w pkt 1 i 2 dotyczy również członków statutowych organów wykonawcy (a więc np. członków zarządu w spółce, etc.).

Aby udowodnić brak przesłanek do wykluczenia na podstawie § 28 ust. 1 ustawy, wykonawca musi przedstawić oświadczenia bądź wyciągi pochodzące od odpowiednich organów (rejestr karny, rejestr przedsiębiorców, etc.). Ustawa co do zasady wskazuje, że taki dokument nie może być starszy niż 3 miesiące. Ustawa dopuszcza dokumenty równoważne, wydane zgodnie z prawem państwa, z którego pochodzi wykonawca. Ponadto mogą być one zastąpione oświadczeniami złożonymi pod przysięgą lub – w państwach, w których prawo nie przewiduje możliwości składania oświadczeń pod przysięgą – uroczystym oświadczeniem złożonym przed właściwym organem administracyjnym, sądowym, bądź notariuszem.

Kryteria kwalifikacji podmiotowej w ustawie odnoszą się do sytuacji finansowej i ekonomicznej wykonawcy (§ 27 – *finančné a ekonomické postavenie*) oraz zdolności technicznych lub zawodowych (§ 28 – *technická alebo odborná spôsobilosť*).

Wykonawca może udowodnić swoją sytuację finansową i ekonomiczną za pomocą:

- 1) oświadczenia banku o jego gotowości do udzielenia wykonawcy pożyczki,
- 2) tzw. niebieskiej karty ubezpieczenia od odpowiedzialności zawodowej lub niebieskiej karty ubezpieczenia od odpowiedzialności gospodarczej, jeśli takie jest wymagane przez prawo,
- 3) sprawozdanie finansowe (bilans) lub zestawienie aktywów i pasywów,
- 4) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat.

Jeżeli z jakiegokolwiek uzasadnionej przyczyny wykonawca nie może przedstawić dokumentów wymaganych przez zamawiającego, może udowodnić swoją sytuację ekonomiczną i finansową za pomocą innych dokumentów, które zamawiający uzna za odpowiednie.

W odniesieniu do zdolności technicznych lub zawodowych, wykonawca jest zobligowany do przedstawienia:

- 1) wykazu głównych usług bądź dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem ilości, kwot, dat wykonania usług bądź realizowania dostaw oraz odbiorców dostaw lub usług, przy czym w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca zaświadczenie musi być przez nią wydane bądź poświadczony, a w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – zaświadczenie wydane przez niego, a w razie braku takiego zaświadczenia, w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 2) wykazu robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat wraz z zaświadczeniami, że wykonawca wykonał najważniejsze roboty w sposób zadowalający; dokumenty muszą zawierać datę, miejsce wykonania robót, wartość, oraz określać, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone,
- 3) danych dotyczących zaangażowanych pracowników technicznych lub instytucji technicznych odpowiedzialnych za kontrolę jakości, pozostających do dyspozycji wykonawcy w przypadku zamówienia na roboty budowlane,
- 4) w przypadku zamówień na usługi lub dostawy: opis urządzeń oraz środków stosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości, a także opis jego zaplecza naukowo-badawczego,
- 5) w przypadku, gdy dostawy będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości produkcyjnych wykonawcy do realizowania danego zamówienia, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 6) w przypadku, gdy usługi będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości technicznych wykonawcy do realizowania danego zamówienia, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 7) dane dotyczące wykształcenia i doświadczenia zawodowego, a także kwalifikacji zawodowych personelu zarządzającego, w szczególności osób odpowiedzialnych za kierowanie robotami budowlanymi lub za świadczenie usług,
- 8) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach oraz w zamówieniach na usługi lub roboty budowlane),
- 9) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 10) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 11) wskazanie, jaką część zamówienia wykonawca zamierza powierzyć do wykonania podwykonawcom,
- 12) w odniesieniu do produktów, które mają zostać dostarczone: próbki, opisy lub fotografie produktów, wraz z zaświadczeniem o ich autentyczności sporządzonym przez osoby lub instytucje do tego uprawnione.

W przypadku zamówień na dostawy, które wymagają wykonania prac dotyczących rozmieszczenia lub instalacji, zdolność wykonawców może być oceniana w szczególności w odniesieniu do ich kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności (§ 28 ust. 3 ustawy).

Kryteria oceny ofert (*kritéria na vyhodnotenie ponúk*) opisane zostały w przepisie § 35 ustawy. Zamawiający może wybrać ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie lub ofertę z najniższą ceną. W przypadku zastosowania kryterium oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, ocena oferty może odnosić się do jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości estetycznych i funkcjonalnych, aspektów środowiskowych, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu posprzedażnego oraz pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji.

Ustawa *expressis verbis* stwierdza, że wymagania dotyczące sytuacji ekonomicznej lub finansowej wykonawcy, bądź też jego możliwości technicznych lub zawodowych, nie mogą stanowić kryteriów oceny oferty (§ 35 ust. 7).

Procedury odwoławcze

Procedury odwoławcze (*revízne postupy*) zostały bardzo szczegółowo uregulowane w przepisach od § 135 do § 149.

Podstawowym środkiem ochrony prawnej, przysługującym wykonawcy, którego interes został naruszony, jest odwołanie (§ 136 – *žiadosť o nápravu*). Ustawa przewiduje dziesięciodniowy termin wniesienia odwołania i siedmiodniowy termin na jego rozpatrzenie. Po przejściu procedury odwoławczej, wykonawca może wszcząć postępowanie protestowe (§ 138 – *konanie o námietskach*), wnosząc w ciągu 10 dni protest do Urzędu Zamówień Publicznych.

Informacje o zamówieniach

Wykonawcy mogą szukać informacji o zamówieniach przede wszystkim na stronach słowackiego Urzędu Zamówień Publicznych (*Úrad pre verejné obstarávanie*) pod adresem: **www.uvo.gov.sk**

Większość ogłoszeń o zamówieniach (za wyjątkiem zamówień o niskiej wartości) publikowana jest w bazie TED, a także na stronach internetowych poszczególnych wykonawców. Informacje o zamówieniach ukazują się także w prasie.

SŁOWENIA

Ramy prawne

Prawo zamówień publicznych w Słowenii jest zgodne z obowiązującym *acquis communautaire* w tej dziedzinie. Regulowane jest poprzez trzy akty prawne:

- 1) *Zakon o javnem naročanju* (ZJN-2) – ustawę z dnia 1 grudnia 2006 r. o zamówieniach publicznych¹²⁸ (zwana dalej ustawą),
- 2) *Zakon o javnem naročanju na vodnem, energetskem, transportnem področju in področju poštnih storitev* (ZJNVETPS) – ustawę z dnia 1 grudnia 2006 r. o zamówieniach publicznych w sektorach¹²⁹,
- 3) *Zakon o pravnem varstvu v postopkih javnega naročanja* (ZPVPJN) – ustawę o ochronie prawnej w procedurach zamówień publicznych (weszła w życie w dniu 3 lipca 2011 r.)¹³⁰.

Ustawa obejmuje swoim zakresem zamówienia na usługi, dostawy lub roboty budowlane. Nie ma zastosowania do zamówień na usługi lub dostawy, których wartość nie przekracza 20 000 euro oraz do zamówień na roboty budowlane, których wartość nie przekracza 40 000 euro. Ustawa nie zawiera przepisów dotyczących środków ochrony prawnej. Kwestie te zostały uregulowane w ustawie o ochronie prawnej w procedurach zamówień publicznych.

Procedury przetargowe

Katalog podstawowych zasad dotyczących zamówień publicznych, jakkolwiek zgodny z prawem Unii Europejskiej, jest dość rozbudowany. Został zawarty w przepisie art. 5 ustawy (*načela, na katerih temelji javno naročanje*) wedle którego, podstawowymi zasadami dotyczącymi organizacji, przebiegu oraz wykonywania zamówień publicznych są zasady wynikające z Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej: swobodnego przepływu towarów, swobody przedsiębiorczości, swobodnego przepływu usług, a także zasada gospodarności, wydajności i efektywności, konkurencyjności między wykonawcami, jawności zamówień publicznych, równego traktowania wykonawców oraz proporcjonalności. Ustawa, w kolejnych przepisach, doprecyzowuje zasady wskazane w art. 5.

W art. 6 (*načelo gospodarnosti, učinkovitosti in uspešnosti*) ustawa rozwija pojęcia zasad gospodarności, skuteczności i efektywności wskazując, że zamawiający powinien udzielać zamówień publicznych w sposób gwarantujący gospodarne i wydajne wykorzystywanie finansów publicznych, a także efektywną realizację celów zdefiniowanych w przepisach dotyczących budżetu oraz innych środków publicznych. Ustawa stanowi również, że zamawiający powinni tak przygotowywać zamówienie, aby było możliwe jego udzielanie w częściach, o ile pozwala na to charakter zamówienia i przyczyni się do jego efektywnej i gospodarnej realizacji. Celem takiego rozwiązania jest otwarcie rynku zamówień publicznych dla jak największej liczy

¹²⁸ Tekst w języku słoweńskim dostępny pod adresem: www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006128&stevilka=5409. Na stronach Ministerstwa Finansów dostępne jest również tłumaczenie ustawy na język angielski, niestety nie uwzględniające nowelizacji po 2007 r.: www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Sistem_javnega_narocanja/predpisi/ZJN-2_angl.pdf. Dostępna jest również nieoficjalna wersja skonsolidowana ustawy, uwzględniająca zmiany, które weszły w życie w 2011 r.: www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/javnar/predpisi/ZJN-2_NPB_22mar2011_cisto.pdf

¹²⁹ Tekst w języku słoweńskim dostępny pod adresem: www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/Sistem_javnega_narocanja/predpisi/Priponka_3.pdf (wersja skonsolidowana ustawy).

¹³⁰ Ujednolicony tekst ustawy w języku słoweńskim dostępny pod adresem: www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=EBC411EBDF7106ABC125791700291226&db=urad_prec_bes&mandat=V&tip=doc

by zainteresowanych wykonawców, przy założeniu, iż zamawiający ma zapewnić ich niedyskryminacyjne traktowanie.

Ustawa przewiduje następujące tryby udzielania zamówienia (art. 24 – *vrste postopkov*):

- 1) procedurę otwartą (*odprti postopek*),
- 2) procedurę ograniczoną (*postopek s predhodnim ugotavljanjem sposobnosti*),
- 3) dialog konkurencyjny (*konkurenčni dialog*),
- 4) procedurę negocjacyjną bez uprzedniego ogłoszenia (*postopek s pogajanjem brez predhodne objave*),
- 5) procedurę negocjacyjną z uprzednim ogłoszeniem (*postopek s pogajanjem po predhodni objavi*),
- 6) procedurę zbierania ofert z uprzednim ogłoszeniem (*postopek zbiranja ponudb po predhodni objavi*),
- 7) procedurę udzielania zamówień o niskiej wartości (*postopek oddaje naročila male vrednosti*).

Zamawiający może zastosować procedurę udzielania zamówień o niskiej wartości w sytuacji, gdy wartość zamówienia na usługi lub dostawy przekracza 20 000 euro, lecz jest niższa od 40 000 euro, bądź gdy wartość zamówienia na roboty budowlane jest wyższa niż 40 000 euro, lecz niższa niż 80 000 euro. Przysługuje mu również prawo do wyboru każdego innego trybu przewidzianego ustawą. Z kolei zastosowanie procedury zbierania ofert z uprzednim ogłoszeniem jest możliwe w przypadku zamówień na usługi lub dostawy o wartości wyższej niż 40 000 euro, lecz niższej niż 125 000 euro, bądź w przypadku zamówień na roboty budowlane o wartości przekraczającej 80 000 euro, lecz niższej niż 274 000 euro. Zamiast procedury zbierania ofert z uprzednim ogłoszeniem, zamawiający może również zastosować każdy inny tryb, poza procedurą udzielania zamówień o niskiej wartości. Zaznaczyć należy, iż różnice pomiędzy dwoma wskazanymi wyżej, specyficznymi dla ustawy słoweńskiej, trybami udzielenia zamówienia, a procedurami wynikającymi z dyrektyw, sprowadzają się do tego, że są one bardziej elastyczne i odformalizowane (zamawiający może m.in. ograniczyć liczbę oferentów).

Ustawa przewiduje możliwość zawierania umów ramowych (art. 32 – *okvirni sporazumi*), prowadzenia dynamicznego systemu zakupów (art. 33 – *dinamični nabavni sistemi*) oraz aukcji elektronicznej (art. 35 – *elektronske dražbe*).

Słoweńskie prawo zamówień publicznych dość szczegółowo reguluje także kwestie odnoszące się do podmiotowej sytuacji wykonawcy. Art. 42 (*osnovna sposobnost kandidata ali ponudnika*) wskazuje przesłanki obligatoryjnego i fakultatywnego wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia. W myśl ust. 1 tegoż przepisu, zamawiający wykluczy z postępowania wykonawcę, który został skazany prawomocnym wyrokiem za:

- 1) udział w organizacji przestępczej,
- 2) korupcję (w tym wszelkie formy łapownictwa czynnego i biernego, płatna protekcja, etc.),
- 3) oszustwo (w tym również oszustwo przeciwko interesom finansowym Unii Europejskiej – art. 42 ust. 2),
- 4) udział w praniu brudnych pieniędzy.

Zamawiający może wykluczyć wykonawcę, który jest (art. 42 ust. 6):

- 1) przedmiotem postępowania o ogłoszenie upadłości, o wydanie nakazu przymusowej likwidacji, o ustanowienie zarządu sądowego, zawiesił działalność gospodarczą, albo znajduje się w analogicznej sytuacji,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 3) jest winny poważnego wykroczenia zawodowego, które może udowodnić zamawiający,
- 4) celowo wprowadził w błąd lub zataił informacje, w zakresie przekazania dokumentów zamawiającemu, wymaganych zgodnie z przepisami ustawy.

Dowodami potwierdzającymi brak przesłanek do wykluczenia wykonawcy, są standardowe dokumenty, takie jak: wyciąg z rejestru karnego, rejestru sądowego, zaświadczenie wydane przez odpowiednie organy państwa. W przypadku braku możliwości przedstawienia dokumentów żądanych przez zamawiającego, wykonawca może przedłożyć stosowne oświadczenia, przy czym w niektórych przypadkach muszą być one złożone przed notariuszem, bądź odpowiednim organem sądowym, administracyjnym lub zawodowym.

Zgodnie z przepisem art. 43 (*sposobnost za opravljanje poklicne dejavnosti*), zamawiający może badać predyspozycje wykonawcy do prowadzenia działalności zawodowej. W celu udowodnienia posiadania predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej wykonawca może zostać zobligowany do przedstawienia wpisu do rejestru zawodowego lub handlowego, bądź dostarczenia zaświadczenia lub oświadczenia. W przypadku udzielania zamówień na usługi, jeżeli wykonawca musi posiadać określone zezwolenia lub musi być członkiem określonej organizacji, aby mieć możliwość realizowania w swoim kraju określonej usługi, zamawiający może wymagać przedstawienia dowodu, że wykonawca posiada takie zezwolenie lub status członkowski. Przepis ten nie odbiega więc praktycznie od regulacji unijnej.

Oprócz predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej, w słoweńskim prawie zamówień publicznych zamawiający ma także sposobność oceny zdolności ekonomicznej i finansowej wykonawcy (art. 44 – *ekonomska in finančna sposobnost*), a także jego kwalifikacji technicznych i/lub zawodowych (art. 45 – *tehnična in/ali kadrovska sposobnost*).

Dowodem zdolności ekonomicznej i finansowej wykonawcy może być jeden lub kilka z poniższych dokumentów, w zależności od wymagań zamawiającego:

- 1) odpowiednie oświadczenia banku wykonawcy, informacje na temat jego zdolności kredytowej lub stosowny dowód posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) sprawozdanie finansowe (bilans) lub jego kopia, w przypadku gdy opublikowanie sprawozdania jest wymagane przez prawo państwa, w którym wykonawca posiada siedzibę lub prowadzi działalność,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat.

Ponadto, w swojej ofercie wykonawca musi złożyć oświadczenie, iż nie posiada żadnych zaległych zobowiązań wobec swoich podwykonawców w poprzednich procedurach przetargowych (art. 44 ust. 6).

Jeśli z jakiegokolwiek uzasadnionej przyczyny wykonawca nie może przedstawić dokumentów wymaganych przez zamawiającego, może udowodnić swoją zdolność ekonomiczną i finansową za pomocą każdego innego dokumentu, który zamawiający uzna za odpowiedni.

Z kolei dowodem posiadania odpowiednich kwalifikacji technicznych i zawodowych wykonawcy mogą być:

- 1) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat wraz z zaświadczeniami, że wykonawca wykonał najważniejsze roboty w sposób zadowalający; dokumenty muszą zawierać datę, miejsce wykonania robót, wartość, oraz określać, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone,
- 2) wykaz głównych usług bądź dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem ilości, kwot, dat wykonania usług bądź realizowania dostaw oraz odbiorców dostaw lub usług, przy czym w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca zaświadczenie musi być przez nią wydane bądź poświadczane, a w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – zaświadczenie wydane przez niego, a w razie braku takiego zaświadczenia, w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 3) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, będących w dyspozycji wykonawcy, w szczególności tych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości, zaś w przypadku robót budowlanych – tych, którymi wykonawca będzie dysponował do wykonania robót budowlanych,

- 4) w przypadku zamówień na dostawy lub usługi: opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,
- 5) w przypadku, gdy usługi bądź dostawy będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości technicznych wykonawcy do realizowania danego zamówienia, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 6) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe wykonawcy oraz jego pracowników, a także pracowników zarządzających, w szczególności odpowiedzialnych za wykonanie usług lub realizację robót budowlanych,
- 7) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach oraz w zamówieniach na usługi lub roboty budowlane),
- 8) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczebności personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 9) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 10) wskazanie, jaką część zamówienia wykonawca zamierza powierzyć do wykonania podwykonawcom,
- 11) w przypadku zamówień na dostawy: próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają zostać dostarczone wraz z zaświadczeniem o ich autentyczności oraz zaświadczenie sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości, potwierdzające zgodność produktów objętych zamówieniem na dostawy ze standardami lub normami technicznymi.

W przypadku zamówień na dostawy wymagających rozmieszczenia lub instalacji prac, wykonania usług lub realizacji robót budowlanych, zamawiający może również oceniać zdolność wykonawców do wykonania usług, instalacji budowlanych lub robót, w szczególności w odniesieniu do ich kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności.

Jeśli chodzi o kryteria udzielenia zamówienia (art. 48 – *merila za izbiro ponudbe*), to zgodnie z ustawą zamawiający może dokonać wyboru oferty albo wyłącznie na podstawie najniższej ceny, albo na podstawie kryterium „oferty najkorzystniejszej ekonomicznie”. W przypadku użycia ostatniego kryterium, podkryteria mogą odnosić się do jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości estetycznych i funkcjonalnych, aspektów środowiskowych, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu posprzedażnego oraz pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji. W przypadku dwóch lub więcej ofert, spełniających kryteria oferty najkorzystniejszej ekonomicznie, zamawiający udzieli zamówienia biorąc pod uwagę określone wcześniej czynniki społeczne, związane z możliwościami podnoszenia kwalifikacji zawodowych, tworzeniem nowych miejsc pracy, walką z bezrobociem.

Procedury odwoławcze

Procedury odwoławcze, jak również wszystkie inne aspekty kontroli zamówień publicznych, zostały uregulowane w nowej ustawie o kontroli prawnej w procedurach zamówień publicznych, która zaczęła obowiązywać od dnia 3 lipca 2011 r. Ustawa, w ramach procedur odwoławczych, przewiduje: wstępną kontrolę

zamówienia (*predrevizijskem postopku*, odbywającą się przed zamawiającym), właściwą procedurę odwoławczą (*revizijskem postopku*, gdzie właściwym organem jest Krajowa Komisja Odwoławcza) oraz postępowanie sądowe (*sodnem postopku*, przed sądem okręgowym).

Informacje o zamówieniach

Podstawowym źródłem informacji na temat udzielanych zamówień jest Portal Zamówień Publicznych, prowadzony przez Ministerstwo Finansów, dostępny pod adresem:

www.enarocanje.si/default.asp?podrocje=portal.

Umieszczenie w nim informacji o zamówieniach jest *ex lege* obowiązkowe dla wszystkich zamawiających.

SZWECJA

Ramy prawne

System zamówień publicznych w Szwecji skonstruowany jest bardzo klarownie, co przekłada się na jego stosunkową przystępność dla wykonawców z innych państw członkowskich Unii Europejskiej. Nie ma problemu z dotarciem do najnowszych regulacji prawnych, uzyskaniem porady, czy też znalezieniem informacji o udzielanych zamówieniach. Co do zasady, wszystkie dostępne bazy informacji nt. zamówień publicznych w Szwecji są tłumaczone na język angielski, tak więc brak znajomości języka szwedzkiego nie stanowi ograniczenia. Warto mieć to na uwadze, skoro szwedzki rynek zamówień publicznych jest szacowany rocznie na 500 miliardów koron szwedzkich (SEK)¹³¹.

Szwedzkie prawo zamówień publicznych regulowane jest przez kilka aktów prawnych:

- 1) ustawę z dnia 22 listopada 2007 r. Prawo zamówień publicznych – *Lag (2007:1091) om offentlig upphandling*¹³² (LOU), która implementowała postanowienia dyrektywy klasycznej,
- 2) ustawę z dnia 22 listopada 2007 r. Prawo o zamówieniach sektorowych – *Lag (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster*¹³³ (LUF), która implementowała przepisy dyrektywy sektorowej,
- 3) ustawę z dnia 29 września 2011 r. Prawo o zamówieniach w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa – *Lag (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet*¹³⁴, która implementowała przepisy dyrektywy obronnej.

Zarówno ustawa Prawo zamówień publicznych, jak i Prawo o zamówieniach sektorowych, regulują udzielenie zamówień o wartości powyżej progów unijnych, jak też o wartości niższej. LOU zezwala na bezpośrednie udzielenie zamówienia (*direktupphandling*) konkretnemu wykonawcy (z wolnej ręki), w przypadku zamówień o niskiej wartości, czyli takich, których wartość jest niższa niż 15% wartości kwot progowych dla usług i dostaw, wynikających z prawa Unii Europejskiej. W chwili obecnej zamówienia o niskiej wartości muszą mieć wartość niższą niż 287 000 SEK. Zamówienia o wartości równej tej kwocie, bądź wyższej, lecz niższej niż progi unijne, podlegają procedurom uproszczonym (możliwe jest nawet zamówienie z wolnej ręki przy zaistnieniu szczególnych przesłanek). Dopiero w przypadku zamówień ponadprogowych stosuje się w pełni przepisy implementowane z dyrektywy 2004/18/WE.

LOU obejmuje także kwestie koncesji na roboty budowlane (*byggkoncession*). Koncesje na usługi (*tjänstekoncession*) zostały wyłączone z zakresu LOU, jednakże podlegają w Szwecji podstawowym zasadom zamówień publicznych, wynikającym z prawa Unii Europejskiej¹³⁵.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych, które zostały wskazane w LOU, to: zasada niedyskryminacji, równego traktowania, przejrzystości, proporcjonalności oraz zasada wzajemnego uznawania.

¹³¹ *The Swedish Public Procurement Act – an Introduction*, Konkurrensverket 2011, s. 6.

¹³² Tekst w języku szwedzkim dostępny pod adresem: <http://www.notisum.se/rnp/sls/sfs/20071091.pdf>

¹³³ Tekst w języku szwedzkim dostępny pod adresem: <http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20071092.HTM>

¹³⁴ Tekst w języku szwedzkim dostępny pod adresem: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=3911&bet=2011:1029>

¹³⁵ *The Swedish Public...*, op. cit., s. 9.

Ponadto, zamawiający powinni uwzględnić kwestie środowiska oraz aspekty socjalne, o ile przedmiot zamówienia na to pozwala.

W przypadku zamówień o wartości powyżej progów unijnych, LOU przewiduje następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) procedurę otwartą (*öppet förfarande*),
- 2) procedurę ograniczoną (*selektivt förfarande*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*förhandlat förfarande*), z uprzednią publikacją ogłoszenia o zamówieniu (*förhandlat förfarande med föregående annonsering*), bądź bez uprzedniej publikacji ogłoszenia o zamówieniu (*förhandlat förfarande utan föregående annonsering*),
- 4) dialog konkurencyjny (*konkurrenspräglad dialog*).

LOU reguluje również kwestie związane z umowami ramowymi (*ramavtal*), konkursem (*projektävling*), aukcją elektroniczną (*elektronisk auktion*).

Przepisy dotyczące kryteriów kwalifikacji podmiotowej wykonawców, a więc przede wszystkim traktujące o przesłankach wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia (rozdział 10 LOU – *Uteslutning av leverantörer*), o żądaniu potwierdzenia prowadzenia działalności zawodowej (rozdział 11 LOU, art. 6 – *Krav på registrering*), o sytuacji ekonomicznej wykonawcy (rozdział 11 LOU, art. 7-9 – *Leverantörers ekonomiska ställning*) oraz o kwalifikacjach technicznych i zawodowych wykonawcy (rozdział 11 LOU, art. 10-12 – *Teknisk och yrkesmässig kapacitet*), stanowią dokładną transpozycję odpowiednich przepisów dyrektywy klasycznej. Warto wskazać, że w przypadku przesłanek obligatoryjnego wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia, LOU odwołuje się, przynajmniej częściowo, do ustawodawstwa szwedzkiego, które jednak jest w tym zakresie zharmonizowane z prawodawstwem Unii Europejskiej. W konsekwencji katalog przestępstw, do których odnoszą się przesłanki obligatoryjnego wykluczenia wykonawcy, jest taki sam, jak w przepisie art. 45 dyrektywy 2004/18/WE: udział w organizacji przestępczej, korupcja, oszustwo, udział w praniu pieniędzy.

Również wymogi co do dokumentów potwierdzających brak przesłanek do wykluczenia wykonawcy, jak i stanowiących dowód jego predyspozycji do prowadzenia działalności zawodowej, sytuacji ekonomicznej oraz kwalifikacji technicznych i zawodowych, odpowiadają wymogom wynikającym z dyrektywy klasycznej.

Kwestie udzielenia zamówienia regulują przepisy rozdziału 12 LOU – *Krav på registrering*. Zgodnie z przepisem art. 1 tegoż rozdziału, zamawiający powinien wybrać ofertę, która jest najkorzystniejsza ekonomicznie (*ekonomiskt mest fördelaktiga*), bądź ofertę z najniższą ceną (*lägsta priset*).

W sytuacji, gdy zamawiający udziela zamówienia o wartości równej lub wyższej niż 287 000 SEK, lecz niższej niż progi unijne, może zastosować następujące tryby udzielania zamówień:

- 1) procedurę uproszczoną (*förenklat förfarande*), będącą prostszym odpowiednikiem procedury otwartej,
- 2) procedurę selekcyjną (*urvalsförfarande*), która jest dwuetapowa i z tego względu można ją postrzegać jako uproszczoną wersję procedury ograniczonej,
- 3) zamówienie bezpośrednie (*direktupphandling*).

Kwestie związane z zamówieniami o wartości poniżej progów unijnych, zostały uregulowane w rozdziale 15 LOU – *Upphandling som inte omfattas av direktivet*. Należy podkreślić, iż w przypadku zamówień podprogowych nie stosuje się przepisów dotyczących sytuacji ekonomicznej wykonawcy (rozdział 11 LOU, art. 7-9

– *Leverantörens ekonomiska ställning*) oraz kwalifikacji technicznych i zawodowych wykonawcy (rozdział 11 LOU, art. 10-12 – *Teknisk och yrkesmässig kapacitet*). Znajduje natomiast zastosowanie przepisy dotyczące żądania potwierdzenia prowadzenia działalności zawodowej (rozdział 11 LOU, art. 6 – *Krav på registrering*).

Procedury odwoławcze

Procedury odwoławcze zostały opisane w rozdziale 16 LOU – *Avtalsspärr, överprövning och skadestånd*. Mają zastosowanie do zamówień o wartości zarówno powyżej, jak i poniżej progów unijnych.

Postępowanie odwoławcze leży w zakresie kognicji sądów administracyjnych. Odwołanie wnosi się do *förvaltningsrätt* – sądów administracyjnych pierwszej instancji. Od ich orzeczenia przysługuje apelacja do *kammarrätt* – apelacyjnych sądów administracyjnych. Ostatnią instancją, tylko w szczególnych przypadkach, może być *Regeringsrätten* – Najwyższy Sąd Administracyjny.

Jeśli jednak wykonawca zamierza wnieść pozew o odszkodowanie, właściwymi sądami będą sądy cywilne¹³⁶.

Wykonawca może również złożyć skargę do *Konkurrensverket* – Szwedzkiego Urzędu Konkurencji. Urząd ten może ją rozpatrzyć w sytuacji, gdy uzna, że skarga dotyczy jakiejś generalnej kwestii związanej z systemem zamówień publicznych, czy też jest złożona w ogólnym interesie. Urząd może wystąpić do sądu administracyjnego o nałożenie na zamawiającego kary.

Informacje o zamówieniach

Informacje o zamówieniach w Szwecji są, w zasadzie, łatwo dostępne. Przede wszystkim należy ich szukać w internecie oraz prasie lokalnej (w przypadku, gdy zamawiający nie miał obowiązku publikować ogłoszenia o zamówieniu w Dzienniku Urzędowym UE). Przydatne dla wykonawców adresy to:

- www.verksam.se
- www.konkurrensverket.se
- www.kommers.se

WĘGRY

Ramy prawne

Węgierskie prawo zamówień publicznych opiera się w zasadzie na jednej ustawie o procedurach zamówień publicznych¹³⁷ – 2003. évi CXXIX. törvény a közbeszerzésekről, która implementowała do węgierskiego porządku prawnego postanowienia dyrektywy klasycznej, sektorowej oraz odwoławczej. Ustawa reguluje kwestie zamówień na dostawy, usługi i roboty budowlane oraz koncesji na roboty budowlane i na usługi. Zawiera również specjalne przepisy odnoszące się do zamówień sektorowych, a także koncesji na roboty budowlane i usługi. Ustawę uzupełniają kilka rozporządzeń, m.in. w sprawie Centralnego Systemu Zamówień. Zasadniczo, węgierskie prawo zamówień publicznych stanowi odzwierciedlenie regulacji unijnych. Ustawa obejmuje swoim zasięgiem zarówno zamówienia o wartości przekraczającej unijne kwoty progowe (część II ustawy), jak i zamówienia o wartości poniżej tych kwot (część III ustawy). Zamówienia, których wartość jest niższa niż progi krajowe, są wyłączone z zakresu obowiązywania ustawy.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady udzielania zamówień publicznych wynikają z przyjętego przez Węgrów *acquis communautaire*. Zaliczamy do nich zasadę niedyskryminacji, równego traktowania, równych szans, traktowania narodowego, jawności procedur, uczciwej konkurencji. Uregulowano je w przepisie § 1 ustawy (*Alapelvek*). Zamawiający musi ponadto brać pod uwagę możliwość realizacji aspektów środowiskowych.

Procedury udzielania zamówień na Węgrzech można podzielić ze względu na wartość przedmiotu zamówienia. Stosowane są progi krajowe oraz unijne. Zamówienia o wartości poniżej progów krajowych w ogóle nie są objęte przepisami ustawy. W momencie przekroczenia progów krajowych stosujemy przepisy ustawy, lecz w wersji bardziej odformalizowanej, niż w sytuacji, w której wartość zamówienia przekracza kwoty progowe wynikające z przepisów prawa Unii Europejskiej.

Ustawa przewiduje następujące tryby udzielania zamówień (art. 41 – *A közbeszerzési eljárás fajtái*):

- 1) procedurę otwartą (*nyílt eljárásban*),
- 2) procedurę ograniczoną (*meghívásos eljárásban*), która na Węgrzech nazywana jest procedurą na zaproszenie,
- 3) procedurę negocjacyjną (*tárgyalásos eljárásban*), z publikacją lub bez,
- 4) dialog konkurencyjny (*versenyképbeszéd*).

Ustawa przewiduje również możliwość prowadzenia dynamicznego systemu zakupów (*dinamikus beszerzési rendszer*), zawierania umów ramowych (*keretmegállapodásos*), aukcji elektronicznej (*elektronikus árlejtés*) oraz konkursu (*terv pályázat*).

W przypadku procedury ograniczonej oraz procedury negocjacyjnej z uprzednią publikacją ogłoszenia o zamówieniu, zamawiający może skorzystać z tzw. procedury przyspieszonej (*a gyorsított eljárás* – art. 136), jeśli nie jest w stanie dotrzymać terminów przewidzianych dla ww. procedur.

Kryteria udzielenia zamówienia (*Bírálati szempontok*) uregulowane zostały w przepisie art. 57, zgodnie z którym zamawiający wybiera ofertę na podstawie kryterium najniższej ceny lub ofertę najkorzystniejszą

¹³⁷ Ustawa CXXIX (nr 129) z 2003 r. Tekst dostępny w języku węgierskim pod adresem: http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0300129.TV

ekonomicznie (ust. 2). Zamawiający ma obowiązek określić w ogłoszeniu o zamówieniu, które kryterium oceny ofert zastosuje (ust. 1). Warto podkreślić, iż ustawa wyraźnie zakazuje oceniania, w ramach kryteriów oceny najkorzystniejszej ekonomicznie oferty, sytuacji ekonomicznej i finansowej oraz kwalifikacji technicznych i zawodowych wykonawcy.

Przesłanki wykluczenia wykonawców (*Kizáró okok*) wskazane zostały w przepisie art. 60 ustawy. Zasadniczo odzwierciedlają one postanowienia dyrektywy 2004/18/WE w tym zakresie, jednakże inaczej rozkładają akcenty, jeśli chodzi o przesłanki obligatoryjnego oraz fakultatywnego wykluczenia wykonawców, regulując te kwestie bardziej szczegółowo oraz szerzej, niż dyrektywa klasyczna.

Zamawiający wykluczy z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcę (oraz podwykonawcę, a także organizację, dostarczającą zasoby), który:

- 1) jest w stanie likwidacji lub upadłości,
- 2) zawiesił działalność gospodarczą, bądź którego działalność gospodarcza została zawieszona,
- 3) został skazany prawomocnym wyrokiem, zgodnie z krajowymi przepisami, za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową lub za wykroczenie zawodowe,
- 4) został objęty zakazem uczestnictwa w procedurach przetargowych, na podstawie prawomocnego orzeczenia, o ile okres zakazu jeszcze nie upłynął,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków, ceł, składek na ubezpieczenie społeczne, i posiada zaległości w tym zakresie przekraczające rok, zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym ma siedzibę lub miejsce zamieszkania, lub zgodnie z przepisami prawnymi kraju instytucji zamawiającej, o ile nie udzielono wykonawcy zezwolenia na odroczenie długu,
- 6) dostarczył fałszywe dane w poprzednich procedurach przetargowych, w okresie trzech ostatnich lat, które spowodowały wykluczenie go z postępowania o udzielenie zamówienia,
- 7) naruszył pewne przepisy węgierskiej ustawy z 1992 r. o finansach państwa,
- 8) został skazany prawomocnym wyrokiem za: udział w organizacji przestępczej, korupcję (również w kontaktach międzynarodowych), naruszenie interesów finansowych Unii Europejskiej,
- 9) we wcześniejszej procedurze przetargowej, dotyczącej umowy zawartej po 15 września 2010 r. nie dopełnił obowiązku zapłaty podwykonawcy więcej niż 10% jego wynagrodzenia, lub spóźnił się z płatnością więcej niż 15 dni po ostatecznym terminie zapłaty.

Zgodnie z art. 61, zamawiający może wykluczyć z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcę (oraz podwykonawcę, któremu wykonawca zamierza zatrudnić za wynagrodzeniem przekraczającym 10% wartości całego zamówienia, a także organizację dostarczającą zasoby), który:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem, zgodnie z krajowymi przepisami, za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową lub za wykroczenie zawodowe, w przeciągu ostatnich 5 lat,
- 2) w okresie 5 ostatnich lat nie wypełnił zobowiązań wynikających z umowy o udzielenie zamówienia publicznego, jeśli zostało to stwierdzone prawomocnym orzeczeniem sądu bądź organu administracyjnego,
- 3) nie jest zarejestrowany w kraju, w którym prowadzi działalność gospodarczą,
- 4) nie posiada zezwolenia lub licencji, bądź nie jest członkiem określonej organizacji zawodowej, o ile jest to wymagane w jego kraju do realizacji przedmiotowego zamówienia.

Z kolei przepis art. 62 stanowi, iż zamawiający wykluczy z postępowania o udzielenie zamówienia wykonawcę (oraz podwykonawcę, któremu wykonawca zamierza zatrudnić za wynagrodzeniem przekraczającym 10% wartości całego zamówienia, a także organizację dostarczającą zasoby), który:

- 1) dopuścił się naruszenia obowiązków zawodowych bądź naruszenia zasad etyki zawodowej, w przeciągu ostatnich trzech lat,

- 2) przedstawił fałszywe dane, bądź złożył oświadczenie niezgodne z prawdą, w trakcie procedury przetargowej, które pozwoliły mu uniknąć sytuacji, w której jego oferta byłaby uznana za nieważną, bądź też dopuścił się takich działań w celu uzyskania bardziej korzystnej oceny jego oferty lub bardziej korzystnej kwalifikacji jego wniosku o dopuszczenie do udziału w postępowaniu.

Przepis art. 63 określa, jakie dokumenty muszą złożyć wykonawcy, aby wykazać brak podstaw do wykluczenia. Mimo szerokiego katalogu samych przesłanek, ustawodawca węgierski wskazuje na raczej typowe dokumenty występujące w procedurach przetargowych: odpis z właściwego rejestru sądowego (lub policyjnego), oświadczenia odpowiednich organów (skarbowych, celnych, ubezpieczeń społecznych), poświadczane kopie zezwoleń i licencji, certyfikaty członkowskie w organizacjach zawodowych, etc.

Przepisy art. 65-70 dotyczą możliwości wykonawców i podwykonawców (*az ajánlattevő és alvállalkozójának alkalmassága*), w zakresie sytuacji ekonomicznej i finansowej, oraz kwalifikacji technicznych i zawodowych.

Dowodem sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawcy (oraz podwykonawcy, któremu wykonawca zamierza zatrudnić za wynagrodzeniem przekraczającym 10% wartości całego zamówienia) są:

- 1) odpowiednie oświadczenie instytucji finansowej, za okres dwóch lat,
- 2) bilans wykonawcy, bądź jego poprzednika prawnego, jeśli prawo kraju, w którym wykonawca jest zarejestrowany wymaga opublikowania bilansu,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat,
- 4) dowód posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 5) inne dokumenty bądź oświadczenia, które udowodnią sytuację ekonomiczną i finansową wykonawcy i które zaakceptuje zamawiający.

Przepis art. 67 odnosi się do kwalifikacji technicznych i zawodowych wykonawcy. W odróżnieniu od przepisów poprzedzających, traktujących bardzo szczegółowo o przesłankach wykluczenia wykonawcy, przepis art. 67 stanowi dokładną transpozycję art. 48 dyrektywy klasycznej. Ustawodawca węgierski nie wprowadził żadnych zmian w zakresie wymogów dotyczących udowodnienia kwalifikacji technicznych i zawodowych.

Inne procedury obowiązują w przypadku udzielania zamówień o wartości poniżej progów unijnych, która jest jednak równa lub przekracza progi krajowe (*Nemzeti értékhatarok*), które wynoszą:

- 1) w zakresie zamówień klasycznych: w zamówieniach na usługi i dostawy – 8 000 000 forintów (HUF), zamówieniach na roboty budowlane – 15 000 000 HUF, koncesjach na roboty budowlane – 100 000 000 HUF, koncesjach na usługi – 25 000 000 HUF,
- 2) w zakresie zamówień sektorowych: w zamówieniach na dostawy i usługi – 50 000 000 HUF, w zamówieniach na roboty budowlane – 100 000 000 HUF¹³⁸.

Zamawiający może udzielić zamówienia w trybie:

- 1) ogólnej procedury uproszczonej (*általános egyszerű közbeszerzési eljárás*),
- 2) specjalnej procedury uproszczonej (*különös egyszerű közbeszerzési eljárás*), nie mającej zastosowania do koncesji na roboty budowlane i usługi,
- 3) procedury negocjacyjnej bez ogłoszenia (w wyjątkowych przypadkach).

Zamawiający udziela zamówienia (*bírálati szempontok* – art. 57), wybierając ofertę z najniższą ceną, bądź ofertę najkorzystniejszą ekonomicznie.

¹³⁸ http://www.kozbeszerzes-prezent.hu/doku/ertekhatarok_2010.pdf

Procedury odwoławcze

Procedury odwoławcze mogą być wszczęte na wniosek bądź z urzędu, we wszystkich sprawach, gdzie zachodzi podejrzenie naruszenia przepisów dotyczących zamówień publicznych, czy to w konkretnym postępowaniu o udzielenie zamówienia, czy też poprzez obejście przepisów ustawy i tym samym udzielenie zamówienia poza przepisami prawa zamówień publicznych. Postępowanie odwoławcze może być wszczęte zarówno przez strony postępowania o udzielenie zamówienia (zamawiający, wykonawca), jak też przez podmioty trzecie, o ile wykażą, że ich prawa bądź interes prawny zostały naruszone przez bezprawne działania związane z prawem zamówień publicznych.

Jeśli wykonawca nie zgadza się z decyzją zamawiającego, bądź uważa, że jego działania są niezgodne z przepisami ustawy, powinien skierować skargę najpierw do samego zamawiającego. Następnie, jeśli nie zgadza się ze stanowiskiem zamawiającego, może wnieść skargę do Rady Arbitrażowej Zamówień Publicznych. Co do zasady, termin na wniesienie skargi wynosi 15 dni (w niektórych przypadkach 10 dni).

W szczególnych sytuacjach ostatnim etapem może być zaskarżenie decyzji Rady do sądu. Nie jest to jednak kolejna instancja, tylko nowe postępowanie. Stąd też od orzeczenia sądu w pierwszej instancji, przysługuje apelacja do sądu II instancji¹³⁹.

Informacje o zamówieniach

Informacji o udzielanych zamówieniach można szukać na stronach Biuletynu Zamówień Publicznych, pod adresem: <http://www.mhk.hu/kozbesz/index.php>. Ponadto, istotnym źródłem informacji o zamówieniach jest portal zamówień publicznych, dostępny pod adresem: <http://kszfweb.econet.hu/portal>. Niestety, w przypadku korzystania z ww. stron, wykonawca musi wykazać się znajomością języka węgierskiego, ponieważ nie posiadają one tłumaczenia na inne języki.

W celu znalezienia informacji po angielsku, warto zajrzeć na stronę Rady Zamówień Publicznych:

<http://www.kozbeszerzes.hu>

WIELKA BRYTANIA

Ramy prawne

W skład Wielkiej Brytanii wchodzi: Anglia, Walia, Szkocja oraz Irlandia Północna. Anglia, Walia oraz Irlandia Północna posiadają wspólne przepisy dotyczące zamówień publicznych, mimo faktu, iż Irlandia Północna stanowi oddzielny porządek prawny. Szkocja przyjęła odrębne rozporządzenia, jednakże ich przepisy stanowią jedynie powielenie treści prawa zamówień publicznych dla reszty części Wielkiej Brytanii.

Wszystkie zamówienia w Wielkiej Brytanii objęte są przepisami prawa Unii Europejskiej (zarówno prawa pierwotnego, jak i wtórnego), a także przepisami implementującymi dyrektywy zamówieniowe. Co istotne, w Wielkiej Brytanii nie istnieją przepisy regulujące zamówienia o wartości poniżej progów unijnych.

Prawo zamówień publicznych dla Anglii, Walii oraz Irlandii Północnej regulowane jest przez:

- 1) rozporządzenie nr 5 z 9 stycznia 2006 r. w sprawie zamówień publicznych¹⁴⁰, obejmujące również koncesje na roboty budowlane,
- 2) rozporządzenie nr 6 z dnia 9 stycznia 2006 r. w sprawie zamówień sektorowych¹⁴¹.

Szkockie prawo zamówień publicznych stanowią rozporządzenie nr 1 z 2006 r. w sprawie zamówień publicznych oraz rozporządzenie nr 2 z 2006 r. w sprawie zamówień sektorowych.

Procedury przetargowe

Jak już wspomniano, w Wielkiej Brytanii nie istnieją regulacje dotyczące zamówień o wartości poniżej progów unijnych. Nie oznacza to jednak, że zamówienia podprogowe są udzielane bez jakichkolwiek ograniczeń natury prawnej. W takich przypadkach stosowane są ogólne zasady prawa Unii Europejskiej oraz pewne regulacje dotyczące władz lokalnych, wynikające z *Local Government Act*. Ponadto, zamówienia podprogowe muszą być zgodne z rządową polityką w sprawie zamówień publicznych, co w konsekwencji sprowadza się do stosowania zasad otwartości i przejrzystości procedur, niedyskryminacji oraz muszą dążyć do jak najefektywniejszego wydatkowania środków publicznych (zgodnie z zasadą *value for money*)¹⁴². Podstawowymi trybami udzielania zamówienia są: procedura otwarta (art. 15) oraz procedura ograniczona (art. 16). Poza nimi, spełniając pewne warunki określone w rozporządzeniu klasycznym, Zamawiający może udzielać zamówienia w trybie negocjacji z uprzednim ogłoszeniem (art. 13), negocjacji bez uprzedniego ogłoszenia (art. 14) oraz w ramach dialogu konkurencyjnego (art. 18). Rozporządzenie reguluje również kwestie umów ramowych, dynamicznego systemu zakupów oraz konkursu. Wszystkie tryby udzielania zamówień odpowiadają regulacjom zawartym w dyrektywach zamówieniowych.

Zgodnie z dyrektywą klasyczną rozporządzenie nr 5/2006 przewiduje przesłanki wykluczenia wykonawcy oraz inne kryteria kwalifikacji podmiotowej.

W myśl przepisu art. 23 ust. 1 rozporządzenia klasycznego, z postępowania o udzielenie zamówienia wyklucza się wykonawców (bądź osoby zarządzające wykonawcą, lub jakiejkolwiek inne osoby, które mają uprawnienia do reprezentacji wykonawcy, uprawnienia decyzyjne lub kontrolne u wykonawcy), którzy zostali skazani za przestępstwo związane z udziałem w organizacji przestępczej, korupcję, oszustwo (w tym również oszustwo, które miało wpływ na interesy finansowe Unii Europejskiej, oszustwo podatkowe, han-

¹⁴⁰ *The Public Contracts Regulations S.I. 2006 no 5*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110601212617/legislation.gov.uk/uksi/2006/5/pdfs/uksi_20060005_en.pdf

¹⁴¹ *The Utilities Contracts Regulations S.I. 2006 no 6*. Tekst w języku angielskim dostępny pod adresem: webarchive.nationalarchives.gov.uk/20110601212617/legislation.gov.uk/uksi/2006/6/pdfs/uksi_20060006_en.pdf

¹⁴² Zob. T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 228.

dłowe, celne, niszczenie i zatajanie dokumentów, etc.), pranie pieniędzy. Zamawiający może natomiast wykluczyć każdego wykonawcę, który:

- 1) jest w stanie upadłości lub likwidacji,
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo związane z jego działalnością zawodową,
- 3) jest winny poważnego wykroczenia, związanego z jego działalnością gospodarczą bądź zawodem,
- 4) nie wypełnił zobowiązań dotyczących opłacania składek na ubezpieczenie społeczne, zgodnie z przepisami prawnymi kraju, w którym ma siedzibę, lub zgodnie z przepisami prawnymi państwa Zamawiającego,
- 5) nie wypełnił zobowiązań dotyczących płatności podatków, nałożonych na podstawie przepisów kraju, w którym ma siedzibę lub zgodnie z przepisami prawnymi państwa Zamawiającego,
- 6) przekazał Zamawiającemu informacje lub oświadczenia, o których wiedział, że są fałszywe bądź mogą wprowadzać w błąd, bądź nie przekazał Zamawiającemu informacji lub oświadczeń, wymaganych przez niego dla celów postępowania o udzielenie zamówienia,
- 7) w procedurze udzielenia zamówienia na usługi, wykonawca nie posiada określonego zezwolenia lub nie jest członkiem określonej organizacji, od których prawo państwa, z którego pochodzi, uzależnia możliwość wykonywania określonych usług,
- 8) nie posiada wpisu do rejestru zawodowego lub handlowego, wymaganego przez prawo państwa, w którym ma siedzibę.

Wykonawca, który chce wykazać brak przesłanek do wykluczenia, musi przede wszystkim przedstawić informację z rejestru karnego, zaświadczenia od odpowiednich organów skarbowych, etc. Rozporządzenie dopuszcza możliwość zastąpienia pewnych dokumentów oświadczeniami złożonymi pod przysięgą lub – w państwach, w których prawo nie przewiduje możliwości składania oświadczeń pod przysięgą – uroczystym oświadczeniem złożonym przed właściwym organem administracyjnym, sądowym, bądź notariuszem. Rozporządzenie przewiduje kryteria kwalifikacji wykonawców, dotyczące sytuacji ekonomicznej i finansowej (art. 24) oraz zdolności technicznych i zawodowych (art. 25).

W odniesieniu do sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawcy, zamawiający, na mocy art. 24 ust. 1, może zażądać:

- 1) odpowiednie oświadczenia banku wykonawcy lub stosowny dowód posiadania odpowiedniego ubezpieczenia z tytułu ryzyka zawodowego,
- 2) sprawozdanie finansowe (bilans) lub jego kopię, w przypadku gdy opublikowanie sprawozdania jest wymagane przez prawo państwa, w którym wykonawca posiada siedzibę lub prowadzi działalność,
- 3) oświadczenie o ogólnym obrocie przedsiębiorstwa oraz o stosownym obrocie w obszarze objętym zamówieniem za okres nie więcej niż trzech ostatnich lat.

Jeśli uzyskane informacje w ten sposób okazały się niewystarczające, zamawiający może zażądać od wykonawcy przedstawienia innych informacji, potwierdzających jego sytuację ekonomiczną i finansową (art. 24 ust. 2).

W celu sprawdzenia, czy wykonawca spełnia minimalne standardy odnoszące się do zdolności technicznych i zawodowych, wymagane przez Zamawiającego, Zamawiający może żądać wykazania każdej przesłanki z katalogu w art. 25 ust. 2, w zależności od celu, charakteru, ilości lub znaczenia przedmiotowego zamówienia. Należą do nich:

- 1) w przypadku zamówień na usługi, roboty budowlane lub dostawy wymagających rozmieszczenia lub instalacji prac, zdolność techniczna wykonawców, w szczególności dotycząca ich kwalifikacji, efektywności, doświadczenia i rzetelności,

- 2) wykaz robót budowlanych wykonanych w ciągu ostatnich 5 lat wraz z zaświadczeniami, że wykonawca wykonał najważniejsze roboty w sposób zadowalający; dokumenty muszą zawierać datę, miejsce wykonania robót, wartość, oraz określać, czy roboty zostały wykonane zgodnie z zasadami sztuki budowlanej i prawidłowo ukończone,
- 3) wykaz głównych usług bądź dostaw zrealizowanych w ciągu ostatnich trzech lat, z podaniem ilości, kwot, dat wykonania usług bądź realizowania dostaw oraz odbiorców dostaw lub usług, przy czym w przypadku gdy odbiorcą była instytucja zamawiająca zaświadczenie musi być przez nią wydane bądź poświadczony, a w przypadku gdy odbiorcą był nabywca prywatny – zaświadczenie wydane przez niego, a w razie braku takiego zaświadczenia, w postaci oświadczenia wykonawcy,
- 4) wykaz pracowników technicznych lub instytucji technicznych, będących w dyspozycji wykonawcy w celu wykonania robót budowlanych bądź zaangażowanych w produkcję produktów lub świadczenie usług, będących przedmiotem zamówienia, w szczególności tych, odpowiedzialnych za kontrolę jakości, niezależnie od tego, czy są one częścią przedsiębiorstwa danego wykonawcy,
- 5) w przypadku zamówień na dostawy lub usługi: opis urządzeń technicznych oraz środków zastosowanych przez wykonawcę w celu zapewnienia jakości oraz opis zaplecza naukowo-badawczego wykonawcy,
- 6) w przypadku, gdy usługi bądź dostawy będące przedmiotem zamówienia, mają charakter złożony lub mają szczególne przeznaczenie, raport z kontroli wykonanej przez instytucje zamawiające lub, w ich imieniu, właściwy organ urzędowy kraju, w którym wykonawca ma swoją siedzibę, dotyczącej możliwości technicznych wykonawcy do realizowania danego zamówienia, a także, w razie konieczności, dostępnych wykonawcy możliwości naukowych i badawczych, jak również środków kontroli jakości, z których będzie korzystał,
- 7) wykształcenie i kwalifikacje zawodowe wykonawcy oraz jego pracowników zarządzających, bądź odpowiedzialnych za wykonanie usług lub realizację robót budowlanych,
- 8) wykaz środków zarządzania środowiskiem, które wykonawca będzie mógł zastosować podczas realizacji zamówienia (tylko w stosownych przypadkach oraz w zamówieniach na usługi lub roboty budowlane),
- 9) oświadczenie o wielkości średniego rocznego zatrudnienia oraz liczbie personelu zarządzającego w ostatnich trzech latach (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 10) oświadczenie na temat narzędzi, wyposażenia zakładu i urządzeń technicznych dostępnych wykonawcy w celu realizacji zamówienia (w przypadku zamówień na usługi lub roboty budowlane),
- 11) wskazanie, jaką część zamówienia wykonawca zamierza powierzyć do wykonania podwykonawcom,
- 12) próbki, opisy lub fotografie produktów, które mają zostać dostarczone wraz z zaświadczeniem o ich autentyczności,
- 13) zaświadczenie sporządzone przez uznane, właściwe urzędowe instytucje lub agencje kontroli jakości, potwierdzające zgodność produktów objętych zamówieniem na dostawy ze standardami lub normami technicznymi, określonymi przez zamawiającego,
- 14) zaświadczenie o spełnianiu standardów jakości opartych na odpowiednich normach europejskich, pochodzące od niezależnego organu, ustanowionego w danym państwie zgodnie z europejskimi normami dotyczącymi certyfikacji, lub jakkolwiek inny dowód potwierdzający spełnianie standardów jakości, równoważnych do standardów opartych na odpowiednich normach europejskich.

Zamawiający wybiera ofertę, która:

- 1) jest ofertą najkorzystniejszą ekonomicznie z punktu widzenia Zamawiającego: w tym przypadku kryteria oceny oferty mogą odnosić się do jakości, ceny, wartości technicznej, właściwości este-

tycznych i funkcjonalnych, aspektów środowiskowych, kosztów użytkowania, rentowności, serwisu posprzedażnego oraz pomocy technicznej, terminu dostarczenia lub czasu dostarczenia lub realizacji, (art. 30 ust. 1 lit. a i ust. 2) – Zamawiający musi określić wagi, które przypisuje poszczególnym kryteriom, lub

2) jest ofertą o najniższej cenie (art. 30 ust. 1 lit. b).

Warto podkreślić, iż zamawiający w Wielkiej Brytanii starają się jak najczęściej stosować kryterium oferty najkorzystniejszej ekonomicznie (ang. *most economic advantageous*, tzw. MEAT), ponieważ wskazane kryterium bardziej odzwierciedla zasadę *value for money*¹⁴³.

Procedury odwoławcze

Odwołania w sprawach z zakresu zamówień publicznych rozpatrywane są w Wielkiej Brytanii przez sądy powszechne. W przypadku Anglii, Walii i Irlandii Północnej będzie to Wysoki Trybunał (ang. *High Court*), natomiast w Szkocji w sprawach mniejszej wagi procedować będzie Sąd Szeryfa (ang. *Sheriff Court*), a w sprawach bardziej poważnych, o większej wartości sporu, Sąd Sesji (ang. *Court of Session*), będący sądem cywilnym najwyższej instancji. Obowiązuje trzymiesięczny termin na wniesienie odwołania, liczony od momentu, w którym strona dowiedziała się, lub mogła się dowiedzieć o domniemanym naruszeniu prawa zamówień publicznych. Warto mieć na uwadze, że w chwili obecnej trwają prace legislacyjne nad zmianą przepisów odnoszących się m.in. do kwestii terminów w postępowaniu odwoławczym. Jeśli zaskarżamy umowę o udzielenie zamówienia, jako bezskuteczną, obowiązuje nas termin sześciu miesięcy, który może być jednak skrócony¹⁴⁴.

Apelacje od wyroków Wysokiego Trybunału rozpatruje Trybunał Apelacyjny (ang. *Court of Appeal*).

Informacje o zamówieniach

Informacje o zamówieniach przez rząd można znaleźć na stronie www.businesslink.gov.uk (tzw. *Contracts Finder*), która dostarcza także ogólnych informacji o zamówieniach publicznych w Wielkiej Brytanii. Ogłoszenia o zamówieniach o wartości poniżej progów unijnych publikowane są w prasie i specjalistycznych pismach handlowych, a także na stronach internetowych poszczególnych zamawiających. Informacje na temat systemu zamówień publicznych można również uzyskać na stronie *Office of Government Commerce* (OCG): www.cabinetoffice.gov.uk oraz w publikacji nt. udziału małych i średnich przedsiębiorstw w rynku zamówień publicznych w Wielkiej Brytanii: *Small Business (SME) Friendly Concordat: Good Practice Guidance*¹⁴⁵.

¹⁴³ Zob.: J. Ellison, A. Flamm, *England & Wales*, [w:] *The International Comparative Legal Guide to Public Procurement 2011. A practical cross-boarder insight into public procurement*, Global Legal Group 2011, s. 67.

¹⁴⁴ Szerzej: *ibidem*, s. 69.

¹⁴⁵ www.communities.gov.uk/documents/localgovernment/pdf/135262.pdf

WŁOCHY

Ramy prawne

Podstawowym aktem z zakresu prawa zamówień publicznych we Włoszech, jest *Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE* – Kodeks zamówień publicznych na roboty budowlane, usługi i dostawy z 12 kwietnia 2006 r.¹⁴⁶, który implementował do włoskiego porządku prawnego przepisy dyrektywy klasycznej oraz dyrektywy sektorowej (zwany dalej Kodeksem). Co istotne, Kodeks obejmuje swoją regulacją zamówienia o wartości powyżej i poniżej progów unijnych. Można więc zauważyć, że Kodeks reprezentuje całość implementowanych przepisów prawa Unii Europejskiej w zakresie zamówień publicznych¹⁴⁷. Włoski ustawodawca nie poprzestał jednak jedynie na implementacji dyrektyw zamówieniowych, ponieważ niejednokrotnie w Kodeksie możemy spotkać przepisy o treści niespotykanej w regulacji unijnej.

Procedury przetargowe

Podstawowe zasady prawa zamówień publicznych uregulowane zostały w art. 2 Kodeksu. Celem każdej procedury przetargowej jest zapewnienie wysokiej jakości wykonania przedmiotu zamówienia, stąd też zamówienia muszą być zgodne z zasadami gospodarności, skuteczności, terminowości i rzetelności. Zamawiający jest zobligowany do przestrzegania zasad równego traktowania, wolnej konkurencji, niedyskryminacji, przejrzystości i proporcjonalności. Zamawiający, przy udzielaniu zamówienia, powinien również uwzględniać aspekty społeczne, a także promować zrównoważony rozwój oraz ochronę zdrowia i środowiska.

Kodeks przewiduje następujące tryby udzielania zamówienia:

- 1) procedurę otwartą (*procedure aperte*),
- 2) procedurę ograniczoną (*procedure ristrette*),
- 3) procedurę negocjacyjną (*procedure negoziate*), z uprzednią publikacją ogłoszenia (*previa pubblicazione di un bando di gara*), oraz bez uprzedniej publikacji ogłoszenia (*senza previa pubblicazione di un bando di gara*),
- 4) dialog konkurencyjny (*dialogo competitivo*).

Kodeks zawiera przepisy dotyczące umów ramowych (*accordo quadro*), dynamicznego systemu zakupów (*sistema dinamico di acquisizione*), aukcji elektronicznej (*asta elettronica*) oraz konkursów (*concorsi di progettazione*).

Procedury udzielania zamówień o wartości poniżej progów unijnych, zostały uregulowane w tytule II Kodeksu: *Contratti sotto soglia Comunitaria*. Podkreślenia wymaga, iż do zamówień o wartości poniżej progów unijnych stosuje się te same procedury, co do zamówień ponadprogowych, z niewielkimi wyjątkami (np. przy zamówieniach na usługi i dostawy o wartości poniżej 20 000 euro oraz na roboty budowlane o wartości poniżej 40 000 euro dozwolone są zamówienia bezpośrednie – *l'affidamento diretto*).

¹⁴⁶ *Decreto Legislativo 12 aprile 2006, n. 163 "Codice dei contratti pubblici relativi a lavori, servizi e forniture in attuazione delle direttive 2004/17/CE e 2004/18/CE"*. Tekst w języku włoskim dostępny pod adresem: <http://www.camera.it/parlam/leggi/deleghe/testi/06163dl.htm>

¹⁴⁷ A. Borsero, C. Merani, *Italy*, [w:] R. H. Garcia (red.), *International...*, op. cit., s. 280.

Kodeks bardzo szczegółowo określił kwestie dotyczące kwalifikacji podmiotowej wykonawców. Analizując treść przepisu art. 38 (*requisiti di ordine generale*), można zauważyć, iż do standardowego katalogu podstaw wykluczenia wykonawcy z postępowania o udzielenie zamówienia, zawartego w art. 45 dyrektywy 2004/18/WE, ustawodawca włoski dodał przesłanki oparte na prawie krajowym, przykładowo: dopuszczenie się rażących zaniedbań w realizacji poprzednich zamówień, które mogą zostać udowodnione przez zamawiającego, bądź też niewypełnienie zobowiązań dotyczących zasad zdrowia i bezpieczeństwa lub jakichkolwiek innych aspektów związanych z ochroną pracowników. W wielu miejscach Kodeks odwołuje się do licznych przepisów prawa włoskiego, co stanowić może pewne utrudnienie dla wykonawców. Niemniej jednak, zamawiający musi określić w ogłoszeniu o zamówieniu, jakich dokumentów oczekuje od wykonawców, potwierdzających brak podstaw do wykluczenia. W przypadku, gdy wykonawca nie jest w stanie takiego dokumentu przedstawić (ponieważ jest wykonawcą z innego państwa członkowskiego), może zaprezentować zamawiającemu jakikolwiek inny dokument, który uzna on za stosowny. Może także przedstawić oświadczenie złożone przed odpowiednim organem sądowym lub administracyjnym, bądź notariuszem lub organem zawodowym, o ile przepisy państwa wykonawcy na to pozwalają.

Przepis art. 39 (*requisiti di idoneità professionale*) dotyczy predyspozycji wykonawcy do prowadzenia działalności zawodowej i jest w pełni zharmonizowany z przepisem art. 46 dyrektywy klasycznej. Podobny stan rzeczy możemy zaobserwować w art. 41 (*capacità economica e finanziaria dei fornitori e dei prestatori di servizi*), dotyczącym sytuacji ekonomicznej i finansowej wykonawców, przy zamówieniach na dostawę i usługi, odpowiadającym w swojej treści art. 47 dyrektywy klasycznej, oraz art. 42 (*capacità tecnica e professionale dei fornitori e dei prestatori di servizi*), dotyczącego kwalifikacji technicznych i zawodowych tych wykonawców, będącego odzwierciedleniem postanowień art. 48 wspomnianej dyrektywy.

Z kolei art. 40 (*qualificazione per eseguire lavori pubblici*) reguluje pewne kwestie dotyczące wymagań przy zamówieniach na roboty budowlane. Są to jednak postanowienia zupełnie podstawowe, ponieważ Kodeks zawiera specjalną część dotyczącą zamówień na roboty budowlane – tytuł III: *Disposizioni ulteriori per i contratti relativi ai lavori pubblici*. Uregulowanie zamówień na roboty budowlane w oddzielnej części Kodeksu stanowi wyraz sytuacji, w której rynek budowlany jest najważniejszą częścią sektora zamówień publicznych, przy czym należy pamiętać, że praktycznie zawsze tak we Włoszech było¹⁴⁸. Przy zamówieniach na roboty budowlane powstało nawet specjalne rozporządzenie, traktujące o wymogach technicznych i ekonomicznych dla wykonawców¹⁴⁹. Warto jednak pamiętać, iż warunki kwalifikacji podmiotowej wykonawców robót budowlanych są również zharmonizowane z odpowiednimi przepisami dyrektywy 2004/18/WE i nie mogą dyskryminować wykonawców z innych państw niż Włochy.

Kryteriami udzielenia zamówienia są: najniższa cena, bądź oferta najkorzystniejsza ekonomicznie.

Procedury odwoławcze

Postępowanie odwoławcze we Włoszech jest domeną sądów administracyjnych. Działania podejmowane przez zamawiających, niezgodne, w ocenie wykonawcy, z Kodeksem, mogą być przedmiotem odwołania do *Tribunale Amministrativo Regionale*, od którego orzeczeń przysługuje apelacja do *Consiglio di Stato*.

¹⁴⁸ Szerzej: A. Borsero, C. Merani, *Italy*, [w:] R. H. Garcia (ed.), *International Public Procurement. A Guide to Best Practice*, Globe Business Publishing 2009, op. cit., s. 279-280.

¹⁴⁹ Zob.: T. Bianchi, V. Guidi (red.), *The Comparative Survey...*, op. cit., s. 104.

Informacje o zamówieniach

Informacji na temat zamówień udzielanych we Włoszech wykonawcy mogą szukać w kilku miejscach. Po pierwsze, ogłoszenia o zamówieniach udzielanych lokalnie, są umieszczane na stronie *Servizio Contratti Pubblici*, pod adresem: https://www.serviziocontrattipubblici.it/informazioni/bp_link_regioni.aspx Kiedy już znajdziemy się na tej stronie internetowej, należy wybrać interesujący nas region (np. *Toscana*) i poszukać właściwych informacji.

Po drugie, informacji o zamówieniach można szukać na stronach Dziennika Urzędowego Republiki Włoskiej, pod adresem: <http://www.gazzettaufficiale.it>

Po trzecie, wiele ciekawych i przydatnych informacji wykonawcy mogą znaleźć na stronie: <http://www.itaca.org/index.asp>

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP) jest agencją rządową podlegającą Ministrowi właściwemu ds. gospodarki. Powstała na mocy ustawy z 9 listopada 2000 roku. Zadaniem Agencji jest zarządzanie funduszami z budżetu państwa i Unii Europejskiej, przeznaczonymi na wspieranie przedsiębiorczości i innowacyjności oraz rozwój zasobów ludzkich.

Od ponad dekady PARP wspiera przedsiębiorców w realizacji konkurencyjnych i innowacyjnych przedsięwzięć. Celem działania Agencji jest realizacja programów rozwoju gospodarki wspierających działalność innowacyjną i badawczą małych i średnich przedsiębiorstw (MSP), rozwój regionalny, wzrost eksportu, rozwój zasobów ludzkich oraz wykorzystywanie nowych technologii.

Misją PARP jest tworzenie korzystnych warunków dla zrównoważonego rozwoju polskiej gospodarki poprzez wspieranie innowacyjności i aktywności międzynarodowej przedsiębiorstw oraz promocja przyjaznych środowisku form produkcji i konsumpcji.

W perspektywie finansowej obejmującej lata 2007–2013 Agencja jest odpowiedzialna za wdrażanie działań w ramach trzech programów operacyjnych **Innowacyjna Gospodarka, Kapitał Ludzki i Rozwój Polski Wschodniej**.

Jednym z priorytetów Agencji jest promowanie postaw innowacyjnych oraz zachęcanie przedsiębiorców do stosowania nowoczesnych technologii w swoich firmach. W tym celu Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości prowadzi portal internetowy poświęcony tematyce innowacyjnej www.pi.gov.pl, a także corocznie organizuje konkurs **Polski Produkt Przyszłości**. Przedstawiciele MSP mogą w ramach **Klubu Innowacyjnych Przedsiębiorstw** uczestniczyć w cyklicznych spotkaniach. Celem portalu edukacyjnego **Akademia PARP** (www.akademiaparp.gov.pl) jest upowszechnienie wśród mikro, małych i średnich firm dostępu do wiedzy biznesowej w formie e-learningu. Za pośrednictwem strony internetowej web.gov.pl PARP wspiera rozwój e-biznesu. W Agencji działa ośrodek sieci **Enterprise Europe Network**, który oferuje przedsiębiorcom informacje z zakresu prawa Unii Europejskiej oraz zasad prowadzenia działalności gospodarczej na Wspólnym Rynku.

PARP jest inicjatorem utworzenia **Krajowego Systemu Usług**, który pomaga w zakładaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej. W ponad 80 ośrodkach KSU (w tym: Punktach Konsultacyjnych KSU, Krajowej Sieci Innowacji KSU, funduszach pożyczkowych i poręczeniowych współpracujących w ramach KSU) na terenie całej Polski przedsiębiorcy i osoby rozpoczynające działalność gospodarczą mogą uzyskać informacje, porady i szkolenia z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej, a także uzyskać pożyczkę lub poręczenie. PARP prowadzi również portal KSU: www.ksu.parp.gov.pl. Partnerami regionalnymi PARP we wdrażaniu wybranych działań są **Regionalne Instytucje Finansujące** (RIF).

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

ul. Pańska 81/83, 00-834 Warszawa

tel.: + 48 22 432 80 80

faks: + 48 22 432 86 20

biuro@parp.gov.pl

www.parp.gov.pl

Punkt informacyjny PARP

tel.: + 48 22 432 89 91-93

0 801 332 202

info@parp.gov.pl

ISBN 978-83-7633-043-3